

Gipuzkoako Bertsolari Txapelketa:
finalisten iritziak plazara irten aurretik

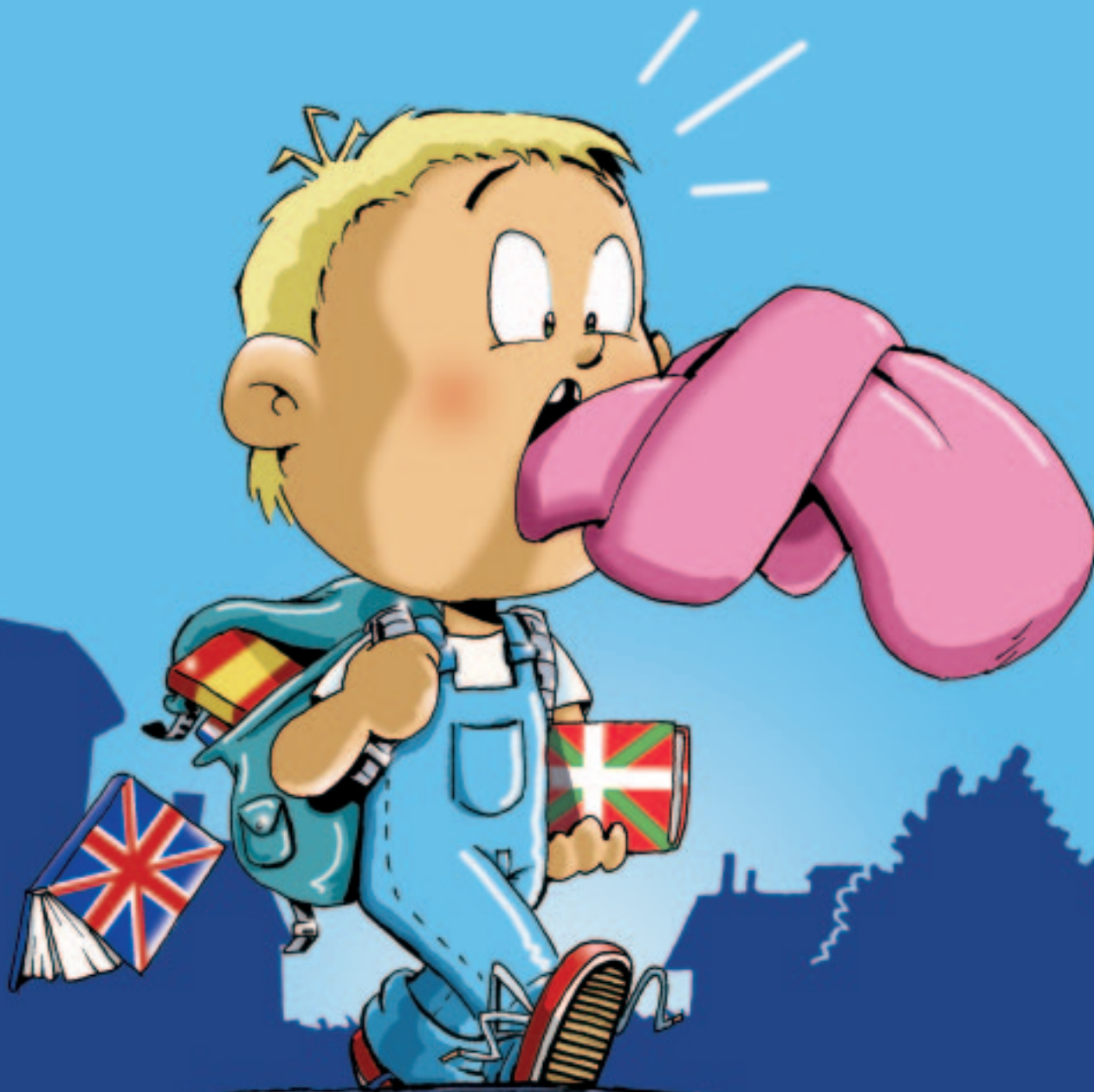

ARGIA

Hegaztientzako eraztunak,
informazioz betetako
zenbaki kodeak

Gorka Bueno:
*Energia urriko mundu
baterako gida*
liburuaren egilea

2007ko abenduaren 16a | LXX. urtea | 2.115 zenbakia | 3,60 euro

Nola ikasi ingelesa

euskara eta gaztelania trabatu gabe

Hasi ikaslea

NOBEDADEA

Erakutsi ezazu
ingurumena
zaintzeko gai
zarela galderak
zuzen erantzunez
eta lortu itzazu
puntuak Lohiker
maltzurari
aurre egiteko.

urtetik
8
gorakoentzat

27€

ARGIAren
hapidedunek
%15eko deskontua

ESKAERAK | 943 37 15 45 | denda@argia.com | www.argia.com/denda |

Pertsonaia

- 12 Amerika: "Panamako gerrara ez joateagatik nago Kuban".**
Jon Arizkun.

Gaiak

- 18 Elkartasunaren Bideak. Egia desatseginak ordu erdiko piluletan.** Unai Brea.
20 Txoriek ere badute nortasun agiria.
Eneko Salaberria.

Iritziak

- 23 Asisko Urmeneta.** Gora Pro Nobis.
24 J.I. Basterretxea. Ttakun (h)errenka. 69.
25 Juan Mari Arregi. Luparekin.
Euskal Herrian ere bada pobrezia.
26 Jexux Mari Ariznabarreta.
Lan istripuak: egoera aldatzeko ordua.
Amatiño. Egonkortasuna.
27 Pako Sudupe. Gutun irekia politikari euskaltzaleoi!
Joxemari Ostolaza. Kartzelan.

Erdiko kaiera

- 35 Argitalpenak.** Iker Barandiaran eta Pilar Iparragirre.
38 Ezpalak. Jon Torner.
39 Abarrak. Gorka Bereziartua.
40 Denbora-pasak. Ana Zambrano eta Kike Amonarriz.
42 Ihesi. Estibalizko Ama, arabar guztien zaindaria.
Aiala Elorza.
46 Makina bat kontu. Jabier Agirre,
Joxerra Aizpuru, Jakoba Errekondo
eta Nagore Irazustabarrena.

Termometroa

- 49 Gorka Bueno: "Ekonomia lokalera itzuli beharko dugu agian".** Mikel Asurmendi.
52 210 euro gazteak emantzipatzeko. Daniel Udalaiz.
54 Bero-beroan. Juan Mari Arregi, Onintza Irureta eta Xabier Letona.
56 Net Hurbil: XXI.eko faxismoari aurre egiteko ezker jasangarria. Pello Zubiria.

6 | Eleaniztasuna | Onintza Irureta

Boladan dago ingelesa. Ikastetxeetan arrapaladan sartu da. Beste kontu bat da nola sartu den. Askoren kezka da jakitea ingelesa noiz eta nola irakatsi behar den. Hego Euskal Herrian ingelesa baino lehen daude euskara eta gaztelania, eta hirugarren hizkuntza ikasi baino lehen jatorrizko hizkuntza diren bi horiek menperatu beharra gogorarazi dute askok.

5 | Deabruaren abokatua: Ander Lipus

Sustrai Colina

28 | Bertso berriak

Jokin Soroazabal

58 | Azkena

Itxaro Borda

29 | G Puntua | Estitxu Eizagirre

Gipuzkoako Bertsolari Txapelketako finalaren aurretik hitz egin dugu lehian izango diren zortzi bertsolariekin. Nork izango du entzuleen G Puntua ukitzeko abilezia?

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendariaren albokoa: Pello Zubiria. Erredakzio-burua: Estitxu Eizagirre. Erredakzioa: Urko Apaolaza, Lander Arbelaiz, Mikel Asurmendi, Gorka Bereziartua, Unai Brea, Mikel Garcia, Onintza Irureta. Dokumentazioa: Garbiñe Ubeda. Argazkilaria: Dani Blanco. Produzioa: ANTZA, S.A.L. Sareko Argia: Eli Pombo, Jon Torner.

Kudeatzailea: Beldaitz Goia. Salmenta Burua: Bego Zuza. Harpidetzak: Urtzi Azpiroz, Olatz Korta. Publizitatea: Nere Armendariz. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Sustapena: Esti Parada. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarte, Aloña Sorlazu. Bezeroen harrera: Nagore Lozano.

Argitalpenak: Arantza Egaña, Alai Zubimendi. Zerbitzuak: Joxe Mari Irazusta, Lore Agirrezabal, Naiara Irureta.

HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxa: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. Bizkaia: P.K. 140. 48.100 Mungia. POSTAELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Harpidetzak: harpide@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 130 euro. Ipar Euskal Herria: 160 euro. Espainia: 130 euro. Beste atzerriak: 165 euro. Airez: 260 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaitza Taldeko partaidea da.

Azala: Antza. Azaleko irudia: Alai Zubimendi.

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza
diruz lagundua

Gipuzkoako Foru Aldundia

kutxa

Latxun 116

Datorren asteko ARGIArekin

Zorionaren bila gabiltza

Iritzi artikuluak

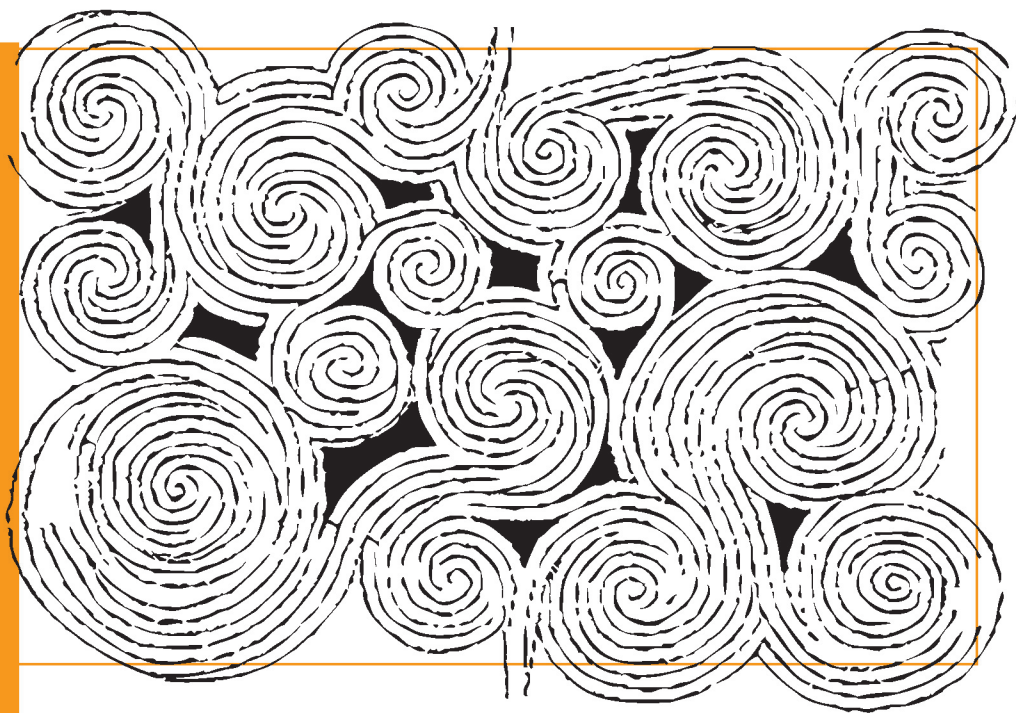
Iziar Basterretxea

Blas Erkizia

Antton Jauregizuria

Iñaki Martinez
de Albeniz

Markos Zapiain

— Bila gabiltza, baina ez dakigu aurkituko dugun, zorioneko zoriona zer den ere ondo ez baitakigu. Hala aitortu digute behinik behin psikologo, soziologo, psikiatra eta filosofoek. Dena dela, saiatu dira zori onaren eta zori gaitzaren tripak astintzen. Ea zorion bidean jartzen laguntzen zaituzten.

“Ni puta bat naiz”

Ander Lipus | Iñigo Ibarra

Ikastera Madrilera joan aurretik, Mikel Garmendia zenak asko jaten ote zuen galdetu zion behin. Buruarekin baietz erantzunik, “orduan ez zaitez antzerkian jardun” aholkatu zion Mikelek. Gaur arte.

SUSTRAI COLINA

Argazkia: Iñigo Azkona

Ez al zinen zu mundua aldatu behar zuena?

Mundua aldatu ezin dudanez saiatzen naiz munduak ni aldatu ez nagan. Momentuz, erresistentzian bizi ahal naiz, badaukat ogia eta tabakoa erosteko beste.

Erresistentzia ogia eta tabakoa erostea baldin bada...

Hamazortzi urte neuzkanean, auto-stopean joaten nintzenean eskopeta batekin eta ispi-lu batekin nire obra egitera, garbi neukan profesionala nintzela, antzerkia egitetik biziko nintzela. Pentsa, Eibarrek fitxatu eta futboleko jokatzeari uko egin nion lesioak saihestearren!

Beno, lehen artea zen iraultzaren abangoardia, orain arbitroa iraintzea.

Ezer aldatu nahi ez duen erosotasun burgesa dago. Gainez egiten dit. Injustizia asko dago, eta injustizia horiek kontatzeko modua ere *establishment* bat da. Programatuta bizi gara. Hau orain, hori gero... 20:30etarako bukatu dadila emanaldia, gero nire alabaren bila joan behar dut-eta!

Aizu, ez duzu alaba zain egoterik nahi izango, ala?

Ez dugu gure pentsamendurik aldatu nahi! Ez dugu gure beldur, tabu eta ezinei buruz hitz egin nahi.

Gure agintariek egiten ez badute...

Sistema oso abila da. Sistemari artea eta antzerkia ez zaizkio batere interesatzen. Sistemak bere ideologia kontrolatu behar du, eta hortik kanpo dagoen guztia aurkaritzat dauka. Teatroa beti egon behar da sistemaren kontra! Horrek egiten du gure teatroa politiko.

Altxa ukabila eta hasi *Internazionala* kantatzen!

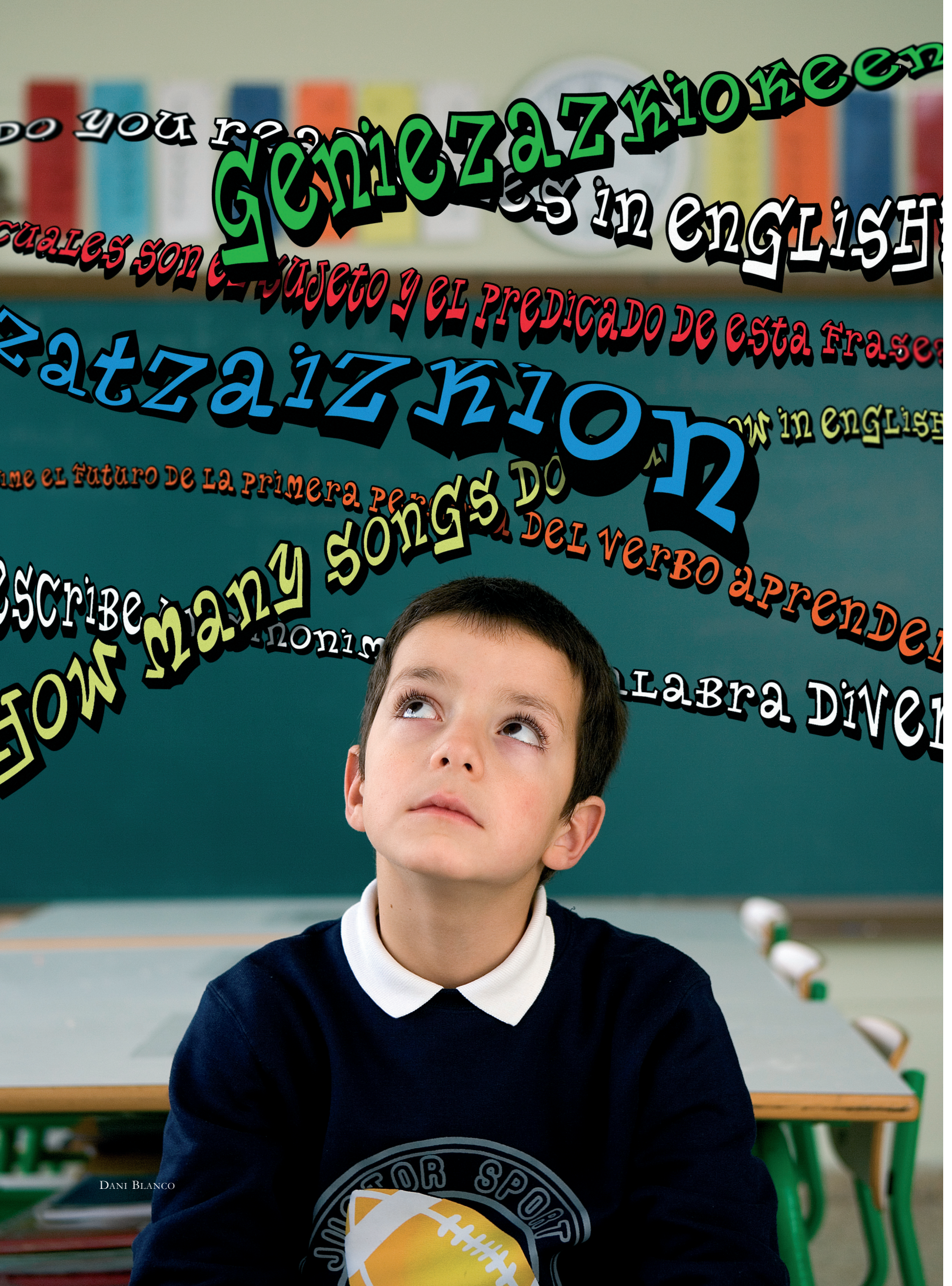
Euskal Herriko burgesia honi ez zaio teatroa interesatzen, interesatzen zaio errepideak egitea, baserriak txukun edukitzea, kultur kudeatzaile asko egotea, eta euskal kultura ondo dagoela esatea. Zer euskal kultura eta zer ostia!!! Hori gezur handia da, gezur hutsa.

Ez zara euskal kulturaren alde antzerkia egiten duten horietakoa?

Nik jendearentzat egiten dut antzerkia, herriarentzat, hasi ume txiki batengandik eta amona zaharreneaino. Ni puta bat naiz, ez dut sekula niretzat egiten, ez baitut planteatzen zergatik egiten dudan antzerkia, zertarako egiten dudan baizik.

Ez al zenuen ogia eta tabakoa erosteko egiten?

Barrura begiratzeko egiten dut. Oso inportantea da tarteka barrura begiratzea, berriz jaioitzeko hiltzea. Bestela oso erosoak gara, eta eroso bizitzea oso erraza da. Deseroso bizitzea da zaila. ■

do you read
Geniezaz **in ENGLISH**

cuales son el sujeto y el predicado de esta frase?

atzaiz **in ENGLISH**

me el futuro de la primera persona del verbo aprender

Describe **many** **SONGS** **DO** **la** **ab** **ra** **DIVE**

Ingelesa bai, baina noiz eta nola?

Tira ikaragarria du ingelesak eta ikastetxeetara arrapaladan sartu da. Haurrak lau urterekin hasten dira ingelesa ikasten. Europako ia hezkuntza sistema guztietan da ohikoa atzerriko hizkuntza irakastea, baina ez da hain ohikoa hemen bezain goiz hastea. Adituek diote ingeles goiztiarraren abantailak frogatzeko askoz gehiago ikertu behar dela, ez baitago errentagarria denaren froga zientifikorik.

ONINTZA IRURETA

IKERKETA GUTXI eta galdera asko. Ume txikiek atzerriko hizkuntzak errazago ikasten al dituzte? Txikiak direla atzerriko hizkuntza ikasten hasteak arazo kognitibo edo linguistikorik eragin al dezake haurrengan, era berean bestelako hizkuntzak ikasten ari baldin badira (euskara eta gaztelania)? Bestelako metodorik ba al dago atzerriko hizkuntzak hobeto ikasteko?

Itziar Elorza Ikastolen Konfederazioko Hizkuntz arduraduna da. Ikastoletan ingelesarekin nolako esperientzia izan duten galdetu diogu. Hona erantzuna: “Hala galdetzen digute, ‘ingelesarekin zer egiten duzue?’. Galdera ez da hori, galdera da zer egiten duzue ingelesarekin, gaztelaniarekin, euskararekin, frantsesarekin...?”

Ikastoletako haurren %50-60k euskara dute lehen hizkuntza eta ia beste guztiek gaztelania. Denak ari dira D ereduan, murgiltze edo indartze sisteman. Hauxe Ikastolen Elkarteak hartu zuen bidea: ingelesa irakasten hasiko ziren lau urterekin eta gaztelania zortzirekin. Ez zen izan hori erabaki nagusia, hizkuntzak lantzeko proiektu bateratua baizik. Alegia, “konturatu ginen hizkuntzak ezin direla paraleloan landu, hizkuntza bakoi-tza bere bideetik, baizik eta ikuspegi bateratua behar dela. Ikaslea bakarra da eta hizkuntza gaitasunak ere neurri handi batean bakarrik dira. Hizkuntzak ezin dira kaxa itxietan landu, gauza asko daude hizkuntza guztietarako baliagarriak”. Adibideak jarri ditu hobeto ulertzeko. Esate baterako, aditza zer den behin esplikatzeko zaie ikasleei, berdin da euskaraz, gaztelaniaz ala ingelesez, baina hiru hizkuntze-

tan ez. Kontua da kontzeptua ikastea, gutxienekoa da zein hizkuntzatan. Beste adibidea litzateke ipuinarena. Haurrak ingelesez ikas dezake ipuina nola egituratzen den, gero euskaraz eta gaztelaniaz hitzak ikasi beharko ditu eta lehen ikasitako egituraren ipuina kontatu. Hizkuntzen proiektu bateratu horretan hiru-kotea –euskara-gaztelania-ingelesa– lantzen dute eta laugarren hizkuntza, frantsesa, orain-txe hasi dira molde horretara ekartzen. Etorki-nen hizkuntzei ez diete oraindik heldu.

Zergatik hain goiz ingelesa?

Ikasleak hamabi urterekin hasten ziren ingelesa ikasten Ikastolen Elkar-teak lau urterekin hasia erabaki zue-nean, 1991-1992 ikasturtean. Espai-niako legeak 1993an atzerriko hizkuntza Lehen Hezkuntzako 3. mailan (zortzi urte) hasia ezarri zuen. Zergatik lau urterekin? Bi arra-zoi behintzat eman ditu Itziar Elor-zak. Batetik, haurrek adin horretan hizkuntzak jasotzeko dohain berezia dutela. Bestetik, Ikastolen Elkarteak garbi dauka euskara biziberritzeko

ardatz nagusietakoa dela eskola eta beraz, elea-niztasunaren planteamenduan beti hartu behar dela oinarri euskararen nagusitasuna. Euskara zilborra bada, nola indartu ingelesa? “Esate baterako, ezin dizkiogu ingelesari ez dakit zenbat ordu eskaini Bigarren Hezkuntzan. Horrela egingo bagenu emaitza oso onak izango geni-tuzke, baina euskararen nagusitasuna kolokan jarriko genuke. Ingelesari etekin gehiago atera-tzeko daukagun apustua da lehenago hasia eta bidea poliki-poliki egitea”.

“Hala galdetzen digute,
‘ingelesarekin zer egiten duzue?’

Galdera ez da hori, galdera da
zer egiten duzue ingelesarekin,
gaztelaniarekin, euskararekin,
frantsesarekin...?”

ITZIAR ELORZA, IKASTOLEN KONFEDERAZIOA

Kontuz ingeles goiztiarrarekin

Nekane Goikoetxea Andoaingo (Gipuzkoa) Udaleko euskara teknikaria da. Duela urtebete bukatu du “Gaitasun komunikatiboa eta hizkuntzen arteko elkar eragina EAE-ko hezkuntza eleanitzean” izeneko doktorego tesia.

Zalantzak ditu zenbateraino den ingeles goiztiarra egokiena: “Hamaika faktore daude ikasketan eragin dezaketena eta tokian-tokian desberdinak dira gainera. Faktore horiek ez dira ikertzen ingelesa aplikatzerakoan, eta hala ere, eredu goiztiar partziala (ordu gutxi irakasten dira) ezartzen da modu masiboan”. Faktore horietako batzuk hauek dira: ikastetxearen ingurune soziolinguistikoa, ikasleek jarraitzen duten elebiduntze programa (murgiltze eredu edota berezko hizkuntza minorizatua iraunarazteko eredu), aurreko bi hizkuntzen jakikuntza maila, irakasteko erabil-tako metodologia, eta abar.

Goikoetxeak ikuspegi kualitatiboa erabili du lanean eta bere tesian erabilitako laginarekin lortutako emaitzek berretsi egiten dituzte eleaniztasunaz, EAE-n zein EAEz kanpo, ingeles goiztiarraz beste lanek lortutako emaitzak; hots, hirugarren hizkuntza (atzerrikoa) ikasten beranduago

hasitako ikasleek emaitza hobeak lortzen dituztela oro har, garapen kognitibo handiagoa eta ikaste estrategia gara-tuagoak baitituzte. Honetaz arduratu diren ikerketa gehie-nek ikuspegi linguistikoa soila izan ohi dute. Goikoetxearen lanean gaitasun komunikatiboaren kontzeptua landu da; horixe da bere ekarpen nagusia. Honela, ikasleen gaitasun linguistikoa, diskurtso-gaitasuna, ekintza-gaitasuna, gaita-sun estrategikoa eta gaitasun soziolinguistikoa aztertu ditu. Ingeles goiztiar partzialaren abantailak zalantzan jar-tzen dira gaitasun komunikatiboaren osagai guztietan.

Iritziak iritzi, nondik jo beharko genukeen galdetu diogu Goikoetxeari eta haxe esan digu: “Premiazkoagoa da hiru hizkuntzen curriculumak bateratzea, hizkuntza guztien plan-gintza bateratua osatzea, eta ez da egoskortu behar esko-lan ingelesa goiz sartzearekin. Testuinguru batzuetan goiz-tiartasuna egokia izan liteke baina ziurrenik ingeles goiztiar partziala ez da egokiena guztientzat. Eredu ezberdinak lan-duko dituzten esperientzia pilotuak abiarazi beharko lirate-ke. Zentzu horretan hizkuntzak irakatsi eta ikasteko EAEko marko berria tresna interesgarria izan liteke”.

Ingelesak kalte egiten al dio euskarari?

Ikasle batzuentzat euskara bigarren hizkuntza da eta ingelesa hirugarrena. Askok du kezka ea haurrak euskararekin moldatu ezinik ibiliko diren hirugarren hizkuntza gehitu zaielako. Ikastolen Elkartek ere zalantzak zituen. Euskararen dudak eta ingelesaren garapena kontrolatu asmoz ebaluazio esperimentala jarri zuen abian EHUKo hainbat adituren laguntzaz. 1991-1992 ikasturtean lau urteko ikaslee-kin hasi zuen ebaluaketa eta 2003an, ikasle horiek Derrigorrezko Bigar-ren Hezkuntza amaitu zutenean, bukatu. Bi talde banatu zituzten, batean lau urterekin hasi eta hama-sei urtera arte ingelesa ikasiko zuten hamalau ikastola bildu zituzten eta bestean, ingelesa zortzi urterekin eta testuliburu arruntekin ikasiko zuten ikastolak. Urtero ikasle lagina hartu eta ingeleseko azterketak egin zizkieten. Horrekin batera, proze-suan zehar hiru aldiz egin zitzaiz-kien euskarako, gaztelaniako eta adimen oro-korreko azterketak. Ebaluazioaren azken fasea, Gizarte ikasgaia ingelesez ikasi zuten hamalau eta hamasei urte arteko gazteekin egin zuten, arloaren ezagutza neurtu nahian.

Ebaluaketen emaitzak zehatz aztertzea komeni bada ere, hiru ondorio orokor aipatu daitezke. Batetik, ingelesa ikasten lau urterekin hasiagatik euskarari ez dio kalterik egin; bestetik, ingelesean zortzi urterekin hasi direnek baino maila hobe eman dute; eta azkenik, Gizarte arloa ingelesez ikasi arren arloaren

ezagutza bermatu egin da. Itziar Elorzak ondorio orokorra azpimarratu du: “Gauzak ez dira zuri edo beltz, kontua da gauzak nola egi-ten diren. Aspaldi ari gara lelo berarekin: ‘Eleaniztasun goiztiarrari bai, baina ez edono-la’. Inoiz ez dugu esango lau urterekin hastea oso ona denik, zera esaten dugu: ‘Lau urtere-kin hastea egokia da gure egoeran eta guk jarri-tako baldintzetan’. Guretzako sistema egokia da, orokortzeko... Auskalo!”.

Ikastolen Elkartek bazuen euskararen kez-kaz gain beste bat: lau urterekin atze-ri hizkuntza irakasten hasi bai, baina nola? Bazuten esperientzia elebitasu-nean baina ez eleaniztasunean. Hasie-rako pausoak emateko Josep Maria Artigal katalanarengana jo zuten, hura Haur Hezkuntzan atzerri hiz-kuntzan baita aditua. Ondoren, berta-ko esperientziak baliatuz eta Europar proiektuen laguntzaz, bide hori gara-tzeari ekin zioten Bigarren Hezkun-tza bukaeraraino.

Eleanitz proiektua 1991-1992 urteetan jarri zen abian zortzi ikastolekin. Saio esperimenta-la 2003an bukatu zen, ikasleek DBH amaitu zutenean. Gaur egun, 75 ikastola –Hegoaldeko ikastola gehientsuenak– daude Eleanitz proiektuan, 25.000 ikasle. Urteetako esperien-tziaren ondorioz, haxe Konfederazioaren hausnarketa: “Zein da biderik egokiena euska-ra lehen hizkuntza nagusia izanik, gaztelania euskara bezain ondo menderatzeko, atzerriko lehen hizkuntzan oinarritzako komunikazioa lortzeko eta atzerriko bigarren hizkuntzaren

“Ingelesak arrakasta izan dezan
sei urte bitartean euskara eta
gaztelania ondo ikasten dituztela
bermatu behar da. Haur
Hezkuntza erabakiorra da”

ANA EIZAGIRRE, EHIGE

hastapenak egiteko? Alferrik saiatuko gara guztientzat balioko duen bide 'ona'ren bila. Ez dago Erromara joateko bide bakarra”.

Gurasoek ingelesa dakiten haurrak nahi dituzte

Ana Eizagirre Euskal Herriko Ikasleen Gurasoen Elkarte ko koordinatzailea da. Berari galdetu diogu ea zer iritzi duten EAEko eskola publikoetan ikasleak dituzten gurasoek. Haiek ikusi zuten nola hizkuntzak pilatu zitzaizkien seme-alabei: euskara, gaztelania, ingelesa eta baita lau-garrena ere batzuetan. Hasierako kezka omen zen haurrak hainbeste hizkuntza ikasteko gai izango al ziren, ez ote zen gehiegitxo. Eizagirren ustez, kezka hori uxatu dute gurasoek eta ulertu dute hizkuntza bat baino gehiago ikastea ona dela. Orain gurasoek galdera hau egiten omen dute: “Ondo ikasiko al dituzte hizkuntzak? Etxean nola lagundu dezakegu?”.

Eizagirren arabera, gurasoek ikasi dute euskarak hizkuntzen ikasketa horretan bere lekua duela, baina zalantzarik gabe, guraso guztiek haurrek ingelesa ondo ikastea nahi dute. Ingelesko *First*–Britainia Handiko Cambridge Unibertsitatearena– azterketa guraso askok ezagutzen dute, alegia, ingelesa ikasteko mailaketa eginda dago,

Lasarte-Oriako Landaberri ikastetxeko haurrak hilabeteak ingelesez ikasteko gogoz.

gurasoek badakite zein maila duten seme-alabek ingelesean eta hor jartzen dute arreta. Euskara menperatzeari buruz berriz, bestelako ikusmoldea dute gurasoek, Eizagirren iritziz: “Uste dute dakitenarekin nahikoa dutela, euskaraz irakasten duten eskolara eramaten dituztelako euskara jakingo dutela kalkulatzen dute”.

Ama hizkuntza menderatu, bestela jai dago

Eizagirrek ez du uste ingeles goiztiarrak euskarari eta gaztelaniari kalte egin dienik, baina behin eta berriz azpimarratu du gakoa ama hizkuntzak menperatzea dela: “Hizkuntza bat baino gehiago menperatzen dituzten haurrengan ikusten da txikitatik hasi direla hizkuntzak ikasten, eta familia hizkuntzak (bi izan daitezke) menperatzen dituztela. Lehenengoak ondo ikasten badituzte hirugarrena, laugarrena eta bosgarrena ere ikasiko dituzte. Aldiz, lehenengo hizkuntza ondo menperatzen ez bada bigarrena ez da ondo ikasten eta hirugarrenera guztiz izorratuta iristen da haurra”. Eremu erdaldunetan eta egoera sozioekonomiko askarretan bizi diren haurrak gogoan dituela esan du hori. Ama hizkuntza ere (gaztelania) ez omen dute menperatzen, batzuk D eredu

Babeslea: Oiartzungo Udala

Oiartzungo Udala
www.oartzun.org

OIARTZUN, UDALERRI EUSKALDUNA

Osasungintza, Lantegiak, Epaitegiak, Merkatal eta Finantza Zerbitzuak ere euskaldunduz. Euskaraz bizi nahi dugulako hamaika lan elkarrekin egiteko dugu.

ikasten dute, eta ingelesarekin ere hasten dira; hizkuntza bakarrarekin ere nahiko lan dute.

Ingelesak arrakasta izan dezan sei urte bitartean euskara eta gaztelania ondo ikasten dituztela bermatu behar dela dio Eizagirrek. Haur Hezkuntza erabakiorra da eta kexu da, EAEn A erduko eskoletan baino ez baitira falta irakasle euskaldunak, eta aurten bertan konpondu zitekeen gerorako utzi duela administrazioak salatu du Eizagirrek.

Hamar urteko esperientzia eskola publikoan

Rosa Aliaga Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Saileko Atzerriko Hizkuntzen arduraduna da. Aurrez irakasle aritu zen 20 urtez, bai Haur Hezkuntzan, baita Lehen eta Bigarren Hezkuntzan ere. Eskola publikoetan ingelesak izan duen sarrera gertu-gertutik ezagutu du. Hark kontatu dizkigu ingeles goiztiarraren lehen pausoak. 1996an Hezkuntza Sailak lau urteko proiektua jarri nahi izan zuen abian. Esperientzia hogeni ikastetxeekin egin nahi zuten eta hiru taldetako bat aukeratu behar zen: lau urterekin ingelesa irakasten hasiko zirena; zortzi urterekin bost orduz —ordura arte hiru ordu izaten ziren— eta tartean ikasgai bat ingelesez emango zuena; eta hirugarrena aurrekoaren gauza bera baina Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan. Hiru taldeak jorratu eta lau urtera emaitzak ikusteko aukerarik ez zuten izan; ingelesak erakutsi zuen nolako erakarpina zuen guraso zein irakasleentzat: deialdira 130 ikastetxe

Haurrentzat ahalik eta erakargarrien egiten dituzte ingeleseko eskolak.

MADDI SOROA

aurkeztu ziren. 120 ikastetxek lehenengo taldean egon nahi zuten, bigarrenarako hamar ikastetxe aurkeztu ziren eta hirugarrenarako 20ren bat. Proiektua 20 ikastetxeekin egingo zenez, 13 hasi ziren lehen taldean, hiru bigarrenetan eta lau hirugarrenean. Giza baliabideak eta baliabide materialak jarri zituen administrazioak eta hiru urtez lanean aritu ziren. 1999an, egoera eraman zena, chundik gora ikastetxe proiektutik kanpo eta inolako laguntza eta kontrolik gabe ingeles goiztiarra ezartzen ari zirelako, 13 ikastetxe pribilegiatu horiekiko desabantailan. Hezkuntza Sailak ikastetxe guztiei laguntzea erabaki zuen. 1999an sei laguneko aholkulari taldea osatu zuten —17 izatera heldu ziren gero— eta urtez urte eskola maila bakoitzerako ingelesa irakasteko materiala prestatzen hasi ziren. Oraintxe ari dira 16 urtekoentzako azken materialak prestatzen. Zikloa osatu da beraz.

Ingeles goiztiarrarekin hasi zirenetik hamar urte pasa eta gero, lehen ebaluaketaren emaitzak jaso zain daude, lau urte eta 6. maila artekoiei egin baitiete azterketa. Bestelako ebaluaketa egin zuten 2004. urtean. Ondoren, Esperientzia Eleaniztuna izeneko deialdia —arloak atzerriko

“British eredua” Nafarroan

Nafarroa ezin da Euskal Autonomia Erkidegoko panoramarekin alderatu, ez hizkuntz ereduen sistemari ezta ingelesaren ezartze-tari dagokionez ere. Hiru zonaldetan banatuta dago, hizkuntz ereduak ez dira EAEko berak eta ingelesaren kasuan, hezkuntza publikoan boladan dagoena “British eredua” da.

Eredu hori sustatu baino lehen Nafarroako Gobernuak, UPN-CDNrenak alegia, bestelako ahaleginak egin zituen eta I (gaztelania eta ingelesa) eta J (gaztelania, ingelesa eta euskara) izeneko bi hizkuntz eredu ezartzen saiatu zen, baina ez zuen lortu. Horretarako legea aldatu behar zen, eta bestalde, hainbat kritika jaso zuen euskara bazterrean uzteko modua besterik ez zelako. Beraz, Britainiar Kontseiluarekin hitzarmena sinatu eta “British eredua” zabaltzen hasi dira eskoletan. Gobernuak saldu duenez, elebiko hezkuntza bermatuko du, berez G eredu moldatua den horretan, gaztelania eta ingelesa ikasiko dira, murgiltze sistema modukoaren bidez. Elebiko sistema horretan euskarak ez du tokirik eta ingelesak emango dituen emaitzak ikusteko daude.

“Euskarari kalte? Ingelesa ordu
erdiko hiru saiotan egiten zen-eta
astean? Eta gainera ingelesa
ikasten haur denak batera,
maila berean, hasten ziren,
lau urterekin. Euskararekin
ez da hori gertatzen”

ROSA ALIAGA, EUSKO JAURLARITZAKO HEZKUNTZA SAILA

hizkuntzan irakasteko— egin zuen Hezkuntza Sailak eta proiektuan parte hartu zuten zenbait ikastetxeri egin zaio ebaluaketa. Emaizak ikusita Aliagak argi dauka: “Ingelesa ikasten dute eta ez da aitzakia euskararentzat. Sailak garbi dauka Esperientzia Eleaniztuna ezin dela erabili euskara baztertzeko. Horregatik, elebitasuna hartzen du abiapuntu. Esperientzia honetan A ereduko ikastetxe publikoren batek parte hartu nahi badu, ikasleek euskara maila ona dutela erakutsi behar dute”.

Hasierako eztabaidak eta kritikak

Ingeles goiztiarrarekin hasi zirenean euskararekiko zegoen beldurra gogoan du Rosa Aliagak: “Euskarari kalte? Ingelesa ordu erdiko hiru saiotan egiten zen-eta astean! Eta gainera ingelesa ikasten haur denak batera, maila berean, hasten ziren, lau urterekin. Euskararekin ez da hori gertatzen, D ereduan diren haur guztiek ez dute maila bera euskaraz eta gaztelaniaz”.

Europa iparraldeko hainbat herrialdetan ingelesa eskolan ikasten 12-13 urterekin hasten dira. Aliagari behin baino gehiagotan esan diote hori eta xehetasunak ez direla ahaztu behar dio: Suedian, Finlandian... hedabide asko ingelesez dituzte —filmak edo telebistako marrazki bizidunak jatorrizko bertsioan ikusten dituzte, esate baterako—, guraso askok dakite ingelesa, asko bidaiatzen dute...

Ingeles goiztiarra beste hizkuntzentzako traba ez ezik abantaila izan daitekeela uste du Aliagak, kontua ez baita ingelesa bera ikastea, hizkuntzak ikasteko estrategiak garatzea baizik, eta estrategia horiek beste hizkuntzetan aplikatu daitezke. Motibazioa aipatu du esate baterako; hurrei erakargarri egitea ingelesa, pizgarriak eskaintzea ingelesera hurbiltzeko, gustuko egitea.

Baliabiderik gabe ez dago emaitza onik

Aliagak orain arteko bidearen balorazio baiko-rra egin du, baina etorkizuna ez du hain polita sumatzen: “Hezkuntza Sailak bukatutzat eman du 1996an hasitako bidea. Baliabideak lehenera itzuliko dira eta orain ere laguntza asko behar da; ingeles irakasleentzako Irale moduko bat adibidez, lau urteko haurrekin hasi eta hamabi urte arteko irakasle berak eskolak ematea saihestea... Orain txanpa galtzen badugu hemendik hamar urtera ingurukoak baino motelago ibiliko gara ingelesean”.

Ume txikiak atzerriko hizkuntzak errazago ikasten al dituzte? Txikiak direla atzerriko hizkuntza ikasten hasteak arazo kognitibo edo linguistikorik eragin al dezake haurrengan, era berean bestelako hizkuntzak ikasten ari baldin badira (euskara eta gaztelania)? Hasierako galdera berberak dira, adituek nolana ere erantzun nahi ez dituztenak. Besterik ezean egindakotik atera behar ondorioak. ■

GABON OPARIRIK EDERRENA

Bergara aldeko hiztegia Juan Martin Elxepuru

EZAUGARRIAK

- 12.000 sarrera
- 800 argazkia, mapa eta koadro
- 768 orrialde

Prezioa

30 €

Bergara aldeko berbak eta langintza zaharrak liburu bilduma

BILDUMAKO LIBURUAK

- Linua, ehuna eta artilea
- Txondorak, karobiak eta elurzuloak
- Zura: arotzak eta etxegileak
- Burdina: errementariak eta perratzailak

Prezioa

Liburu bat: 9 €
Bilduma: 30 €

SALMENTA LEKUAK: Liburu-dendetan • Bergarako Kultura Etxean (Errotalde Jauregia) 943 77 91 59

ARGIA

11

A close-up portrait of Jon Arizkun, a man with a grey beard and mustache, smiling. He is wearing a light blue collared shirt. The background is blurred, showing green foliage.

Amerika

• PERTSONAIA •

«Panamako gerrara ez joateagatik nago Kuban»

Habanako txinatar auzoa du lantoki. Handik hona oinez da goizetik arrats, kirol oinetako higatuetan sarturik. Azal beltzaran, hortz zuri. Soinean, nikia, galtza belaunetik beherainoko motzak: poltsiko ondraduetan kargamendua garraio; tabakoa, gehienbat, baina bezeroak zer nahi huraxe ateratzen ahal da gure lagunaren sakelatik, zernahi saltzeko prest da *Amerika*.

Izengoitia ere, ez du alferrik jaso...

Nortasun agiria

Amerika Jorge da izenez, edo George. Hori ere bai. 50 urte inguru dituela dio, zuzen ez dakien arren. Familia du, andrea eta bi ume, nonbait, astea estatua-ren esku, beren seme-alabak zaintzeko gauza ez omen direnen gurasoen umeentzako egoitzan. *Amerikak* berak salmentan ematen du eguna, Habana-ko txinatar auzoan gora eta behera, estraperloko tabakoa poltsikoetan. Era berean, kalitate oneneko puruak aterako dizkizu Partagas tabako fabrika nazionaletik, atzeko atletik betiere, eta merkeago. Mertzenario entrenamendu egin izanak bizkartzain 'agiria' ere eman dio, eta bat baino gehiago zainduta dago. Horretan kopla gutxi da gure *Amerikarekin*. Gainerakoan, erabateko endredamakila, borondate onekoa, baina endredamakila aparta.

geratu zen. Milaka sartu ziren, milaka. Ni hurrean bizi nintzen, eta notizia ailegatu zen: "Peruko enbaxada txikituta dago!". Eta ez dakit zer izan zen, haraxe joan ginen munduko mutiko denak, ailegatu eta sartu egin ginen. Hantxe egon ginen egun batzuetan. Gatazka 80ko apirilean hasi zen, ez dakit ze egunetan, eta hantxe egon ginen ez dakit noiz arte, enbaxadara sartu ginen denak Perura irten ginen arte, abioian. Pasaportea eman ziguten, bisatua eta ahal dakit zer gehiago!, eta Perura joan ginen hegan.

Han hasi zen zure historia.

Bai, han hasi zen nire historia. Perura joan baino lehen baimena eman zidaten bainatzera joateko. Gero, joaterakoan arazoak izan nituen, ze adin txikikoa nintzen, eta heldu baten sinadura behar genuen Perura joateko. Enbaxada barruan andre bat zegoen, Kolon auzoan nire andregai izandako baten ahizpa, Julitarena—uste dut andre hark Pita zuela izena—, eta haren amak sinatu zuen.

Eta Perura.

Eta Perura joan nintzen. Enbaxadara sartzen zenak asilo politikoa zeukan, eta ni libre joan nintzen Perura, nire agiri eta guzti. Bizi berri bat, ezta? Hamabost edo hamasei urte neuzkan...

Hamabost, hamasei urte besterik ez, eta Perun!

Neuk ere ez dakit nola egin nuen, baina hantxe sartu nintzen, saltsan! Mutikoek izaten dituzten burutazioak, badakizu. Toldopean jarri gintuzten, kanpamentuetan bezala, ohatzeetan. Parke nazionala edo antzekoa zen lekua, han, Liman... Baina begira horri...

Grabagailuari? Ez duzu kontatu nahi?

Bai, kontatu nahi dizut, baina ez dakit ba norentzat ari zaren, gobernuarentzat edo...

Esan dizut, Euskal Herrian argitaratzekoa da.

Tira, nik ez nekien lan hau, zurea, partikularra zen ala gobernuarentzat edo...

1980an hasten da zure historia, Habanan, Peruko enbaxadan sartu zinenean... Ez dakit aurrekorik.

Santiagon jaioetako mutila naiz, Kubako Santiagon. Bost edo sei urte nituela Habanara ekarri ninduen familiak. Amak, aitaordearekin. Los Sitios auzora etorri ginen [aharrausi egin du, nasai]. Ikasten hasi nintzen, Lehen Hezkuntzan, saiatzen eta ahal dakit ba nik zertan, 80a ailegatu zen arte. Marianaon ginen ordurako, izebarenean, etxe handi batean, Buenavistan, Miramarretik hurre, enbaxadak dauden lekuan. Orduan, auzo osoak jakin zuen enbaxada txikituta zegoela. Familia oso batek *guagua giron* bat hartu eta Peruko enbaxadako pareta nagusiaren kontra danba! jo zuen, atarian zegoen zaintzailea akabatuta. Enbaxada irekita geratu zen, egundoko zulokotea egin zuen. Handik sartu zena barruan

Hiru anaia erbestean

“Beste irteera bat ere bazegoen, itsasotik, Estatu Batuetara zihoana, eta nire bi anaia hara joan ziren, yatean. Orduan libre zen joatea, ze nire anaia haietako bat, 80an Boniatoko presondegian zigorra betetzen ari zena —hamar urteko kartzela, diru publikoa bidegabe erabiltzeagatik; *bodegeroa* zen eta ez dakit zenbat diru gastatu zuen alferrik—, zuloan zegoen eta esan zioten: ‘Irten egin behar duk hemendik! Joan!’ Eta horixe egin zuen, esan zioten lekura joan. Estatu Batuetan dago orain, Texasen bizi da. Bestea New Yorken dago, maisu. Yatean joan zen hura. Ni beste inor ez zen enbaxadan sartu, Perura. Gu senide mordo gara: hiru mutil... Ez, lau! Beste bat, Manolo uste dut... edo Armando —ez dakit—, hemen geratu zen, ez zuen alde egin nahi izan. Txofer zen *pipa* batean, kamioi batean, eta ez zuen nahi izan. Guk hirurok bai”.

Gobernuarentzat? Ez, motel!

Ondo da... Han, aterpe hartan, banda batekin batu nintzen, kaleko jendearekin, eta droga trafikatzailer sartu nintzen, baina kokorria gero, Peruko mendietakoa, Amazonako oihanetik Kolonbiara, kokaina egiten duten fabrikara, Kolonbiako oihanean dauden fabrika barruraino eraman behar zen. *Biajea* hor ihartu nuen, nik eta beste jende batzuek, eta hara joan ginen. Kontua zaldiz joatea zen, mando karabana lotuta, oihanean barrena, gidari batekin. Beste batzuek fusilekin bizkarzaintzen gintuzten, han oihanean jende gaizto asko baitago: zaldi eta mando karabana horiei eraso egiten diete, diruagatik. Hortaz, gu, fabrikara ailegatu, karga hustu, beste bat hartu eta beste herrialde batzuetara bidaltzen gintuzten, oihanean barrena beti: Boli-viara... Beste herri hori, zein da? Venezuelak, Argentina... Ulertzen? Toldope haietatik irten eta karabana horietan ibiltzen nintzen ni, egunetan eta egunetan, billete egiten —dolar amerikanoa—, eta dirua gordetzen.

Galanta, horratik!

Zer ba! Gaztea nintzen, bai, baina adorea besterik ez duzu behar guk egiten genuena egiteko. Gerrillari aurre egin behar genion oihanean, baina, zorionez, behin ere ez zitzaidan borrokarik tokatu. *Biaje* gutxi egin nituen, hala ere: bost bat, hamabi mila dolar batu eta Estatu Batuetara joan nintzen, herrialdez herrialde.

Herrialdez herrialde?

Dirua egin nuenean, mugaz muga joan nintzen, botila hartzen [autostop egiten] autopistan. Perutik... Nola du izena?... Panamara, baina tarteko herrietako mugak pasatuz, ezku-

tuan. Muga batzuetan miaketak egiten zituzten, normala denez. Perun, asilo politikoa nuen, ez neukan problemarik. Problema Mexikora sartzerakoan sortu ziren, Guatemalan. Han bai, pasatzeko lekuak non dauden dakien jendearekin jarri behar zara harremanetan. Ni Oaxacatik pasatu nintzen.

Estatu Batuetara sartzeko ez ezik, Mexikora sartzeko ere lanak.

Bai, Mexikoko agintariek ez dute nahi Erdialdeko Amerikako hainbeste ilegal sartzea. Eta horregatik, nondik pasatu dakien jendearekin jarri behar zara harremanetan, baita dirua pagatu ere —dolarretan—, koioteei. Bidea aurkitzen dute eta pasatzen zaituzte, feriarengatik, diruarengatik.

Hor ere badira komeriak. Engainu eta amarruak.

Bai, baina gizonezkoak bakarrik direnean gutxitan gertatzen dira txarkeriak. Gizonezkoak eta emakumezkoak daudenean, emakume politik eta, maitasuna egiteko modukoak, larrua jotzeko eta, orduan bai, bortxaketaren bat edo beste izaten da. Baina gizonezkoak bakarrik direnean, gutxitan dira bortxaketak eta horrelakoak. Ni, Mexikora sartu nintzenean, koiote egin nintzen, pasabideak non zeuden jakiteko. Tijuana mugara ailegatu nintzen, Kaliforniatik bertara, txintxal [denda txiki] horietako batean merke alokatu eta bertan egon nintzen. Poliki, lineara [mugara] arrimatu nintzen, koioteen lagun egin nintzen eta ahal dakit nik zer!, eta haien plana ikusi nuen, jendea pasatzekoa. Bi ziren. Nik uste ekintza hori egin nuenean hamazazpi urte izango nituela.

Koiote egin zinen...

Bigarren aukera

“Panamara ezetz, ez nintzela joango esan nuenean, beste aukera bat eman zidaten. Izan ere, Panama hogeita lau ordu baino gutxiagoan hartu zuten. Kanean libre utzi ninduten. Lanean ari nintzen sasoi hartan eta lanera joan nintzen. Baina 91n, Irakeko gatazka etorri zen, Irakeko gerra. Eta mertzenarioei hots egin ziguten. Haiek nire apartamentura telegramak bidali eta bidali, eta ni desagertuta, telegramak atzera beren helbidera bidaltzen. Lanera sartu zitzaizkidan arte. Los Angelesen ari nintzen, eraikuntzan, banketxe bat konpontzen. 60 solairuko bankua zen, eta bost erre egin zitzaizkion. Han ari nintzela etorri eta harrapatu ninduten mertzenarioen fundaziokoek, Irakera joateko. Nik ezetz, eta deportatu egingo nindutela, aberriari traizio egiteagatik. Nik deportatzeko ba, aberriari traizio egiteagatik. Eta halaxe ailegatu nintzen Kubara, zenbait prozesu judizial eta epaiketa eta gero”.

Esan egin nien, koiote izan nahi nuela, jendea pasatzeko, dirua behar nuela. Denbora hartu zuten ni onartu baino lehen. Bi ziren, besterik ez, eta hamar lagun pasatzen zituzten aldi bakoitzean... Eta jendea pasatzen hasi nintzen, feriarengatik.

Eta droga trafikoa batutako hamabi mila dolarrak?

Dena ez nuen gastatu. Baina herrialde asko pasatu behar izan nituen, alderrai ibili nintzen denbora askoan, hoteletan aterpe hartu gabe. Janari eta garraioan besterik ez nuen gastatzen. Garraioan bertan lo egiten nuen askotan: trenetan, kamioian... Tijuana ez, Tijuana toki bat alokatu nuen, ze handik hara kontrol handiak zeuden. Eta ez uste. Ba al dakizu zergatik hasi nintzen ilegalak sartzen? Legal sartzen saiatu nintzen, eta atzera botatzen ninduten. Dirua neukan, baina ez nuen pagatu nahi, diru guztia kenduko zidaten eta. Orduan, esan nuen: “Ez, burua erabiliko diat: lagunak egingo ditiat eta ilegalak pasatuko ditiat”. Horrela hasi nintzen koiote.

Eta Estatu Batuetara sartu zinen...

Milaka aldiz! Ordurako, ez nuen Estatu Batuetan egon nahi. Tijuana bizi nintzen, alokatuta. Hango giroa ezagutu nuen, eta dirua egiten nuen. Hiru ginen, hiru koiote, hamar lagunentzat. San Diegora eramateagatik 200 dolar pagatzen zuten. Los Angelesera, 350. San Frantziskora, iparraldean, 500 dolar. Distantzia handiak ziren, baina nire lagunek, mexikar haiek, kamioneta kontaktua eginda zeuzkaten. Muga pasatu eta gero, lur amerikanoan geundenean, jendea kamionetan sartu eta aire! Gainera, bi mexikar haiek ondo ezagutzen zituzten kontrol puntuak, poliziak non egiten zituen miaketak, non eskatzen zituzten paperak... Eta guk beste bide batzuk hartzen genituen... Ez gintuzten harrapatu. Behin edo behin bai, izan genuen problemaren bat, mendi muinoan, nahiko borroka... Harrapatzen gintuzten, edo bezeroak galtzen genituen... Helikopteroa zen okerre: bi izaten ziren, bi eulitzar —halaxe esaten genien—, bata gora eta

ILLARRA
Jatetxea

Illara bidea 97 • 20009 Donostia

Tel.: 943 21 48 94

www.restauranteillarra.com • info@restauranteillarra.com

bestea behera etortzen ziren, eta zaila izaten zen eskapatzea.

Bezeroak galtzen zenituzten inoiz...

Bai. Mugazainek ikusten gintuztenean, itzuli beste erremediorik ez genuen izaten. Orduan, hurrengo egunean beste kargamentu bat erostera joaten ginen kantinara; beste hamar lagun, hamar oilasko —hala esaten zaie, *oilasko*—, bakoitzagatik 5.000 peso mexikar pagatzen genuen, garai hartan. *Oilasko*ak beren herriatik etortzen ziren kantinara, han egoten ziren egun batzuetan, zain, *pollero*aren zain. *Polleroa* etortzen zenean, kantinan hamar *oilasko*ren dirua utzi, eta hartu egiten zituen. *Pollero*ok —guk, koioteok—, haiek hartu eta helbidera eramaten genituen. Bakoitzaren telefono eta helbidea izaten genuen, Estatu Batuetan joan behar ziren tokira ailegatu eta senideei kobratzen genien, izan San Diegon, San Frantziskon edo Los Angelesen. Telefono zelularrak genituen, garai hartako zelular handiak —akordatzeko?—, haien etxetara hots egiteko: “Hi, zuen senide honek muga pasatu dik. Hainbeste balio dik”. Horrela.

Zama galtzen zenutenean...

Atzera jiratu eta gehiagoren bila joan behar ginen. Galdutako zama mugazainek harrapatzen bazuten, atzera bidaltzen zuten. Baina kantinaren kontaktua zeukatenez, hara joaten ziren, berriz saiatzeko. Aiztoak, labanak eta horrelakoak generamatzan guk, hiru koioteok, ze muinoan jende gaizto asko dago, *oilasko*ak kendu nahi dizkizuna, eraso egin... Horregatik eramaten genituen arma zuriak, ez inori erasotzeko, baina badaezpada. Mexikar haiek, *oilasko*en artean neska politen bat ikusten bazuten, xaxatzen saiatzen ziren,

Gerrara ez

“Diruarengatik sartu nintzen mertzenarioetan. Interesarengatik. Estatu Batuetan dauden kubatar mertzenario gehienak horregatik daude han, diruarengatik, eta Kubara etortzeagatik, hemengo gobernuaren kontra borrokatzeko. Nire kasuan, familiak esaten zidan: ‘Egon hadi hor, mertzenarioetan, baina ez hadi behin ere gerrara joan!’. Eta horixe esaten nion nik ere: **‘Amatxo, trankil, ez izan kezkarik, gerrara joateko garaia iristen denean, atzera egingo dut, ez naiz joango. Kartzelara joan behar baldin badut, kartzelara joango naiz, zer egingo diogu ba!’”.**

AZKEN HITZA

‘El Corralón’

“Deportatu baino lehen sei hilabete eduki ninduten kartzelan, Kalifornia erdian, Mexical edo ez dakit nola duen izena lekuak, *El Corralón* esaten dioten kartzelan. Han mundu osoko emigranteak dituzte: errusiarak, frantziarrak, afrikarrak... Denak deportatu zain”.

onean: alkohol pixka bat ematen —ron, zerbeza, whisky...—, harekin maitasuna egiteko. Onean ez bazen, txarrean egiten zuten.

*Oilasko*ak eramateari utzi zenion gero.

Bai, gauza okertzen hasi zen. Amerikako polizia *pollero*ak harrapatu eta bost urteko zigorra jartzen hasi zen, espetxe federalean. 80an, 81ean, ni hasi nintzenean, poliziak ez zuen ezer egiten ilegalak pasatzeagatik, baina gero, drogaren kontrako gerra egiten hasi zirenean, 87an edo, txartzen hasi zen. Ni 85ean irten nintzen lan hartatik. Estatu Batuetara sartu nintzen eta asilo politikoa eskatzera joan nintzen zuzenean, migrazio eta naturalizazio bulegora. Eta indioentzako programa batera bidali ninduten, Arizonara.

Indioen erreserbara.

Bai. Lehenengo hotel batean jarri ninduten, baina familiarik ez seniderik ez neukanez han, erreserbara! Hogeita bost urtez beherakoen-tzako programa zen, mutikote problematikoen-tzat, lapurretarik ez egiteko, inor ez hiltzeko, hezkuntza ona emateko. Eta ni kubatarra nintzenez, gobernuak hara bidali ninduen, Arizonara, hemezortzi hilabeteko. Hainbeste programa pasatu nituen han, eta gero, denbora hori pasatu eta irten nintzenean, zain neukan jendea, Miamiko mertzenarioen fundazioa.

Zer zuten haiek zurekin?

Kuban soldadutza pasatu gabeko mutilak hartzen zituzten. Ondo pagatuko zigutela, 2.000 dolar hilean, nazioarteko mertzenarioetan izena emateagatik. Nik “2.000 dolar” entzun nuenean, berehala eman nuen izena: mertzenario joan nintzen. Formularioa bete eta bi urteko entrenamendua egin nuen. Gero, gerrarik ez zenez, ondo, kalean. Ondoren, Panamako gerrara hots egin zidaten. Nik, ezetz, ez nintzela joango. Orduan, harrapatu eta handik kanporatzeko epaiketa egiten hasi ziren, Kubara bidali ninduten arte. Horrelaxe nago berriz hemen, Kuban, gerrara ez joateagatik... ■

Ni Gipuzkoa naiz.

Guztiok gara Gipuzkoa.

Zurekin egingo dugu Gipuzkoa. Eta Gipuzkoa hobea lortzeko pausoak emango ditugu guztion artean. Plana aurrera egitea da.

2007/2011 Kudeaketa Plana

GIPUZKOA

zurekin, aurrera»

Elkartasunaren Bideak

Egia desatseginak

ordu erdiko piluletan

Hilaren 30ean amaituko da *Elkartasunaren Bideak* ETBko saioaren hamaikagarren denboraldia. Garapen bidean dauden herrialdeetako egoeraz sentiberatasuna eragiteko sortua izaki, bertako arduradun Fermin Aiok dio programak bere helburua betetzen duela, ordutegi desegokiek uzten dioten heinean behintzat. Garapenaz mintzatzen dira, baina baita gerraz ere, eta goseaz, eta gatazka politiko latzez. Hori guztia aurkitzen baitu elkartasun bideetatik dabilenak.

UNAI BREA
Argazkiak: Oskar Epelde

ELKARTASUNAREN BIDEAK da ETB-1en, *Rutas de Solidaridad* ETB-2n. Eusko Jaurlaritzako Etxe-bizitza eta Gizarte Gaietako Sailak diruz lagundutako telebista saioak baditu hamaika urte. Lehenbizikoan ETBk berak egin zuen; bigarrenetik aurrera, gaurdaino, Joserra Producciones bizkaitar ekoizpen-etxe txikiak.

Javier Madrazo buru duen sailak eta ETBk aldiro-aldiro berritu izan dute saioa pantailaratzeko hitzarmena. Azkeneko aldiz, aurtengo urtarrilean. Orduan, sailburuak *Elkartasunaren Bideak*-en garrantzia azpimarratu zuen, munduan zehar –Hirugarrenean zehar batik bat– dabilzan borondatezko lankideen berri eman eta GKEentzako “harrobia” sortzen laguntze aldera.

“Sentiberatasuna eragitea da helburua”, dio Fermin Aiok, saioko zuzendari, errealizadore eta kameralariak. Haren ustez ezinbestekoa da, xede hori lortu nahi bada, errealitate gordina erakustea, lankidetza proiektuez gain. Eta horretan dihardute programa egiten duten bost lagunek. “Herrialde batera goazenean, han gertatzen denaren alderdi politiko eta soziala erakusten ahalegintzen gara, eta uste dut lortu egiten dugula”. Beste kontu bat da zenbatengana iristen den egindako lana. Euskarazko bertsioa larunbat eguerdiz ematen dute, gaztelaniazkoa igande goizez. Edukiak ez badira berez *prime time*-en lehiaztekoak, zer ote ordu horietan. Nolanahi, saioak eutsi egiten dio ETBren batez besteko ikusle

kopuruari, bai lehenengo katean bai bigarrenen.

Denboraldia hasi baino lehen erabakita izaten dute nora joan, baina gaurkotasuna ere kontuan hartzen dute. Aurretik, esaterako, Gazan ibili dira filmatzen, Palestinan, hango egoera larria dela eta. Beti bestelako ikuspegi baten bila joaten dira. “Leku batzuei buruz jende guztiak hitz egiten du, baina

badira egunkarietako lehenengo orrietan agertzen ez diren gauzak”, dio Aiok. “Gazan, telebistak jendea oihuka eta lasterka erakusten du beti, baina erreportajea eginez gero aukera duzu irudi horien atzean dagoena aztertzeke. Gauzen zergatia azaldu nahi dugu”.

Egiarekin konprometituak

Egia esatea, horixe dute lanaren ardatz *Elkartasunaren Bideak* egiten dutenek. Bestela ez dago inor sentiberatzerik, zuzendariaren iritziz. “Irudi eta doinu politik ez dira nahikoa, egia esan behar da”. Haatik, errealtatearekiko konpromisoak arazoak ekartzen dizkiela aitortzen du Aiok. Zalantzarik gabe dio saioa ezkertiarra eta politikoki ez-zuzena dela, eta gehiago ere bai: “Batzuetan ezkerreko posizioetatik ikusita ere politikoki ez-zuzena da. Baina ezkertiarra izatea konpromisoa edukitzea da. Askotan erraza litzaiteke istorio baten alde bat aipatzea eta bestea ez, horrek erreportaje polita ematen dizulako, edo norbaitek pentsa lezakeelako: ‘Ez dugu honako hau esango, bestela oso irudi txarra zabalduko dugu hain jator eta iraultzaile diren hauei buruz’. Baina egia bada, guk esan egiten dugu”. Zenbait gerra oso gertutik bizi izan ditu Aiok, eta behin

Fermin Aio La Habanan (Kuba) filmatzen. Aurreko orrialdean, Kongon ageri da lanean.

baino gehiagotan iruditutako alde biek merezi zutela kritika zorrotza, hemengo komunikabideen mezua bestelakoa izan arren.

Arazoei buru eginez

Bi kapitulutik bat Ameriketara egiten dute, gainerakoak Asia eta Afrika artean. Ameriketako kontuek arreta handiagoa sortzen dute gurean, nonbait. Astebete edo gehitxoago egoten dira

leku bakoitzean, ez beti giro lasaian, baina dagoeneko ikasita daukate nondik eta nola ibili. Arazo faltan ez daude behintzat, eta asko leku batetik bestera mugitu behar dutenean sortzen zaizkie: eurite sasoiak dela eta hiru egunez gelditu egon behar dutela, autoa alokatu ostean ohartu direla ez dagoela errepiderik beraiek nahi duten lekura joateko, edo NBEk bide jakin batetik igarotzea galarazi duela, arriskutsua delakoan. Horiek guztiak saihesten ikasi dute, ekinaren ekinez.

Bertakoekin harremanak ez dira beti errazak. “Hala ere, goi mailako politikariekin hitz egitea askoz errazagoa da han, hemen baino –adierazi du Aiok–; baina han, hemen bezala, politikariek inoiz ez dute ezer esaten. Ez dira errealtatea ezagutzeko biderik onena”. Herritar xehen artean denetik dago. Gerra dagoenean, gerlariak ez dute nahi izaten beraien irudia inork hartzea, badaezpada galtzaileen alderdian dauden gerra amaitutakoan. Afrika beltzean ere, oro har, jendea ez da kamera zale. “Amorru historikoa dute: ‘Badatoz zuriak hemen zein gaizki gauden filmatzera, beraiek dirua irabazi ahal izateko’. Hala pentsatzen du askok, arrazoiak”. Elkartasun bideetan, arantza ugari. ■

MATTEO JATETXEA

Ugaldetxo auzoa, 11
20180 Oiartzun

Tel. / Faxa: 943 49 11 94

e-posta: restaurantematteo@telefonica.net

web orria: www.restaurantematteo.com

Hegazti eraztunketa Txoriek ere badute nortasun agiria

Udazkena etortzearekin, zerura adi begira ibili ohi dira hegaztien eraztunketaz arduratzen diren biologoak. Migrazio garaia aprobeztatuz, identifikatuko dituen eraztuna jartzen diete hankan txoriei, euren mugikortasuna eta jokamoldeak ezagutu eta jarraitu ahal izateko.

ENEKO SALABERRIA

Argazkiak: Karlos Corbella

ALDEZ AURRETIK harrapaturiko hegaztien hanketan plastikozko edo metalezko eraztuna ezartzea, horixe da eraztunketa. XII. mendeaz geroztik hegaztiak markatzeko saiakerak ezagutzen badira ere, 1899. urtera arte ez zen eraztunketa teknika helburu zientifiko argiarekin erabili. Urte hartan H. C. Mortensen daniarrak 164 arabazozo pikart eraztun bidez markatu zituen. Lehenengo eraztunketa aztertokia berriz, 1903. urtean eratu zen Rossiten izeneko hiri errusiarrean. Hastapen horietan ikerketen helburu bakarra hegaztien mugikortasuna aztertzea zen. Urte sasoiaren arabera espezioen agerpen eta desagerpenak ulergaitzak gertatzen ziren eta eraztunketa migrazioen nondik norakoak ezagutzeko tresna baliagarria izan zen. Horrenbestez, 1931. urtean hegaztien mugimendu migratzaileak azaltzen zituen lehenengo atlasa kaleratu zuten.

Iberiar penintsulan buruturiko lehenengo eraztunketak Jesus Elosegi tolosarrak 1949. urtean Doñanan egindakoak izan ziren. Bertan erabilitako eraztunek Aranzadi izena zeramaten, Donostian egoitza duen zientzia elkartearenak alegia. Geroztik, elkarrekin honen helburuetako bat hegaztien ezagueran sakontzea izan da. Azkenaldian, gainera, baldintza berrietara

moldaturiko aztertokia eratu dute, ikertzaile eta oro har naturazaleen lana erraztuz.

Egun, Euskal Herrian hegaztien eraztunketaz arduratzen diren aztertokiaren artean, Txingudikoa bereziki aipagarria da, Gipuzkoan. Bidasoa ibaiaren estuarioan dago kokatua eta Plaiaundi-ko Parke Ekologikoa eta Jaizubiako padura hartzen ditu. Ingurune hura txorientzako oasi

modukoa da, giza jardueren ondorioetatik eta egitura urbanistikotatik at. Aireportua, trenbidea, errepidea eta etxebizitzak ia bertan baditu ere, hegazti espezie ugari aurkitzen dute babesa eremu txiki horretan. Horrez gain, oso kokapen geografiko egokian aurkitzen da txori migratzaileen mugimenduak aztertzeko. Kantauri itsasoak eta Pirinioetako mendi garaiek nolabaiteko inbutu efektua sortzen dute, eta Bizkaiko Golkoko txoko horretatik milaka hegazti igarotzen dira.

Zenbaki kodeak

Eraztun bakoitzak zenbaki kode eksklusiboa eta eraztuna jartzeaz arduratu den erakundearen izena darabmatza. Modu horretan, animalia bakoitzak bere “nortasun agiria” eramango du beti, etorkizunean jarraipena egin ahal izateko. Hegaztiaren tamainaren arabera eraztun mota aukeratzen da, trabarik egingo ez diona eta bere

ongizatea bermatuko duena, txorien berezko jokabidea ez aldaraztea oinarritzkoa baita.

Lan hori guztia baliagarria izan dadin, epe luzera begirako ondorioetan oinarritua egon behar du, denboran zehar datuak alderatuz. Txingudiko aztertokia, esaterako, lau laginketa edo harrapaketa saio burutzen dituzte hilero. Hegaztien jardun handiena eguzkia ateratzearekin batera ematen denez, pixka bat lehenago jada laino-sareak ipintzen dituzte. Sare horiek ikusgaitzak dira hegaztientzako eta bertan trabatuta geratzen dira. Behin txoriak harrapatuta, gerora interesgarriak gerta daitezkeen hainbat datu jasotzen dira; hala nola, pisua, tamaina, espezie mota, sexua, gantz kantitatea, lumen egoera, eta abar. Horrez gain, eraztuna jartzen zaie, edo dagoeneko eraztuna badute, ordura arte izandako informazioari berria eranstean zaio, txori bakoitzaren biografia osatuz.

Jadanik eraztuna daramaten txoriak harrapatuz adierazgarriak diren hainbat jokamolde aztertu daitezke. Horien artean, hegaztien mugimenduak, egonaldiak, loditze tasak, gazteak direnoko identifikapen zehatzak, txitatze eremuen errepikapena, biziraupena edota habitataren erabilpena. Baina lor daitezkeen informazioaren adibide deigarriak anitz dira. Esate baterako, Suediako eraztuna zeraman lezkari arrunt (*Acrocephalus scirpaens*) bat, Britainia, Txingudi, Mauritania eta Senegalen harrapatua izan zen eta bere ibilbide migratzaile luzea ikusi ahal izan zen. Okilaren jokamolde

Ezkerreko eta goiko irudietan, eraztunketa saioa Txingudin (Gipuzkoa).

berezia eta arrano arrantzalearen (*Pandion haliaetus*) egonaldien benetako iraupena ere teknika horri esker ezagutu dira. Bestetik, espezie ezberdineko kaioek gaztaroan antzeko lumajea izaten dutenez, eraztunen laguntza ezinbestekoa gertatzen da identifikazio egokia burutu ahal izateko. Hegaztien biziraupenaren berri ere ematen du teknika honek: hala nola, orain badakigu txanxangorrien (*Erethacus rubecula*) %60a lehenengo urtea bete aurretik hiltzen dela edota lezkari arruntak zortzi urteko biziraupena lor dezakeela.

Migrazioaz bi hitz

Hainbat hegazti espeziek bi bidaia burutzen dituzte urtean zehar: txitatze eremuetara joateko bata eta negua igarotzeko lurraldeetara itzultzeko bestea. Migrazio moten artean ezagunena latitudearen araberakoa bada ere, espezi ugari altuera zein longitudearen araberako bidaia egiten dituzte. Migrazioaren zioa, ordea, ez dago batere argi. Horrela, aditu batzuen arabera, neguko hotz eta janari eskasia saihesteko migratzen dute hegaztiak. Halere, teoria hori kolokan jartzen duten adibide dezente daude. Beste etologo batzuek faktore hormonalaren garrantzia azpimarratzen dute, egonaldiaren iraupena sexu glandulen eszitzioarekin estuki erlazionatuta dagoela argudiatuz. Azkenik, bada migrazioa iraganean jasandako glaziazioek beharturiko jokabidearen arrastotzat definitzen duenik ere. ■

GALDAKAO

Abenduaren 14tik 24ra Mugurun

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

Bizi irakurriz!

ARGIA

21

Juan Arizaga, biologoa

«Habitataren galera da hegaztien arazo nagusia»

Juan Arizaga biologoak Txingudiko eraztunketa aztertokian hegaztien jokamoldeak aztertzen dihardu. Txori harrapaketa eta eraztunketa saioan egon gara berarekin.

Zertan datza eraztunketa aztertokiaren garrantzia?

Espezieen biologiari eta ekologiari buruzko ezagutza sakontzeko ezinbestekoak diren datuak jasotzen dira bertan. Gainera, baliagarriak dira hegazti populazioaren egitura eta tamainan edota ingurumenaren gertatzen diren aldaketen berri izateko.

Txingudi zarataz eta errepidez inguratuta egonda, nolatan gertatzen da horren erakargarria hegaztientzat? Hegazkinen joan-etorriak ez al die enbarazurik egiten?

Iraganean izandako azalera nabarmenki murriztu bada ere, oraindik orain Gipuzkoako hezegunerik garrantzitsuenak da, eta Pirinioen eta Kantauri itsasoaren artean egoteak hegaztien migrazioarako ibilbide nagusietako baten pasabide bilakatzen du. Hala ere, egia da bestalde hegaztien ongizatea kolokan jartzen duten faktoreak geroz eta nabarmenagoak direla. Hegazkinen mugimenduek ez dute hegaztien bizimoduan eragiten, baina bai habitataren murrizketak. Egun, adibidez, N1 errepidearen handitze lanak burutzeko egitasmoa dago, hegaztientzako oso garrantzitsuak diren naturaguneak mehatxatuz.

Orokorrean, zein da hegaztien egoera?

Espezie batzuen populazioak gora egin badu ere, egoera nahiko ezkorra da. Arazo nagusia habita-

taren galera da, hirien hedapena, oihan-galtzea eta laborantza intentsiboaren erabilera etengabea baita. Euskal Herrian, bi joera ezberdin islatzen dituzten espezieak aipatuko nituzke: ubarroi mottodunaren (*Phalacrocorax aristotelis*) kopurua egonkortzen ari da, eta sai zuriarena (*Neophron percnopterus*) aldiz, oso egoera larrian dago.

Hegaztiak bioindikatzailerik al dira? Bizi diren ingurunearen berri ematen al dute?

Bai. Ur-zozoaren (*Cinclus cinclus*) kasua aipatuko nuke. Mendietako erreketan bizi da eta ur garbiak eta azidotasun baxukoak behar ditu. Erresuma Batuan landutako koniferoek ur-zozoaren galeran eragiten zutela frogatu zen, konifero horiek inguruko erreken uren azidotasuna igorazten baitzuten.

Zenbateko eragina dute giza jarduerak hegaztien jokamoldean?

Handia. Kutsadura, kontrolik gabeko ehiza, suteak... Horrek guztiak hegaztien jokamoldean eragiten du. Beste maila batean, klima aldaketak duen eragina ere aipagarria da: neguko baldintzak samurtzearekin batera elikagaien eskuragarritasuna errazagoa dutenez, hainbat espezieen migrazioa aldatu egin da. Hiri inguruetan dauden zabortegeak, halaber, elikagaiak eskaintzen dituzte eta amiamoko zurien (*Ciconia ciconia*) eta antxeten biziraupena errazten dute, benetako eragina ikertzeke badago ere.

Zein neurri proposatuko zenituzke egoera hori hobetzeko?

Edozein errepide edo urbanizazio eraiki aurretik, epe luzerako ondorioetan sakontzea gomendatuko nuke. Horretarako, zientzialarien gomendioak aintzat hartu beharko lituzkete erakunde guztietako kudeatzaileek. Korridore ekologikoak ezartzea eta hainbat espezie txitatze garaietan babestea ere oinarritzkoa iruditzen zait. Azkenik, ikerketen garrantzia azpimarratuko nuke, horien emaitzek unean uneko kudeaketarekin asmatzea lagunduko baitute. Esaterako, Suedia bezalako herrialde eskandinaviarrek burutzen duten kudeaketa eredugarria da. ■

Baltegi landa etxea

Baltegi Landa Etxea
Murgindueta bidea
31849 Iruñeta (Nafarroa)
Tel.: 649 23 45 49
e-posta: baltegi@akanerria.com
web orria: www.baltegi.com

LUzea da
Zaila
gOGORRa

PROzesUA
dauKagu:

GERRa PROzesUA

con **Z** de
ZUZEN
Zegoen:

I

zarak zikintzeko bideak erakutsi dizkidazue, lagunak. Hamaika. Zein baino zein bitxiago. Dardara batean jarri dira etxeko maindireak, sexu-eskolako sermoi heze horiek direla-eta. Esku bakarrez irakurtzekotan izan naiz, zuen artikululu labaingarri horiek.

Aztoratu egin naute *irrumatio* trans-abertzaleak eta *mormoratio* makro-dialektikoak. Imajina ezin nitzakeen malabarismo sexual eta politikoak proposatzen zizkidaten-eta.

Bat-batean gogoratu zait ezen politika eta erotismoa oso hurbilekoak direla. *Kama-Sutra* bildumak behinola aldarrikatu zuenez: "Liskar batekin alderatu daitezke sexu harremanak, maitasun-kontuek istilu eta lehia bilakatzeko duten erraztasunagatik".

* * *

Euskadiko autonomia-erkidego honetan egin berri duten inkestaren arabera, gazteek ez dute politika oso modu aktiboan bizi. Ez dira, bada, oso liskartsuak izango, ez eta grinatsuak ere. Politika-harremantetan.

Oro har, gazteen aburuz, txarrak dira parajeotan dauzkagun politikariak. Horien arteko ezagunenei nota ebaluatzailea jartzerakoan, suspentsoaren aldeko hautua egiten dute gehienek... Nafarroan eta Iparraldean antzerako datuekin ibiliko zarete.

Horixe besterik ez dira inkestak: inkesta. Inkestatzailearen asmoa eta pretentsioa da, dauzkan lauzpabost datuak gizarte osoari hedatzea eta aplikatzea. Laginetik jauzi egin, eta unibertsoari ezarri datu horiek.

Malabarismo aparta da hori, *irrumatio* eta *mormoratio* direlakoen kasta berekoa, nik uste.

Unibertsitatean diotenez, oso aurrera egin dute teknika galdekatzailleek, fidagarritasunean eta abar. Asko hobetu omen da datuen manipulazioaren eta interpretazioen esparruan. Baina, Benedetto Croce-ri irakurri izan diodanez, galdera orok iradoki

J. I. Basterretxea

Errro

Apalategi

ohi du erantzunaren tamaina eta bidea.

Inkestatzailearen zerrendan agertzen ez dena, nola kalifika dezake inork? Delako inkestatzaile horren agendan ez dagoe-naz, nola eman dezake inork iritzia? Eta, bere iritzi propioa, nola lor dezake inork publiko egitea?

* * *

Durangoko azoka pasatu berri da, eta San Tomas hartu dugu bistan. Olentzeroren zain, urte berrirako desioak formulatzeko tenorean gaude... Politika-modu hobeagoak eta eraginkorragoak eskatuko nizkieke ikazkinari. Bide batez, sexu gozoagoa.

Haize hezeen bolada hauek direla-eta, Boccaccio-rekin akordatu naiz, haren Dekamerone tipia-rekin. Bilduma horretan, badu ipuin fantastiko bat, "Buztanik gabeko behorra". Non azaltzen baita nola fraide batek bihur zezakeen behor bat emakume, bai eta kontrara ere, alegia emakumea behor.

Senar-emazte jakin batzuen etxean ostatua hartuta jarriko ditu abian bere abileziak fraideak, eta saiatuko da behor bilakatzen Betiriren emaztea, Gemada. Pobre baitira etxe horretan, eta, zamari-tzat, asto ez aski handi bat baizik ez dute merkatu-ra jaisteko.

Marabila hori obratzean, lan zailen buruan, mirakulua bere osotasunean amaitutzat emateko, behorrari buztana eransteke unea heldu denean, Barletako fraideak atorra erantzi eta haurrak landatzeko lanabesa aterata, bizkorki sartu du hura, horretarako apropos aurkitu duen ildoan, kokoriko eserita baitzuen bere aurrean Gemada, *beborgaia*.

Segituan etorri dira Betiriren protestak. Emaztearen gainetik apartatu zuen fraidea... Enkantamendua apurtu zen, noski; eta, buztanik gabe geratu zen Gemada. Hartara, ez behor, ez zamari.

Fraide Joanek adierazi zien ezen beste inoiz nahi izatera lan horretan hastera, berriz saiatu zitekeela behor bilakatzen Gemada. Esan besterik ez zutela. Baina, Betirik ezin zuela protestarik egin, buztana eransteke ahaleginak ahalegin. ■

«

Segituan etorri dira Betiriren protestak. Emaztearen gainetik apartatu zuen fraidea... Enkantamendua apurtu zen, noski; eta buztanik gabe geratu zen Gemada.

Hartara, ez behor, ez zamari

»

Euskal Herrian ere bada pobrezia

Pobrezia ez da existitzen soilik hirugarren munduan. Ia topikoa dirudi Euskal Herrian ongi bizi garela entzuteak. Errealitateak, aldiz, argi erakusten du denak ez direla hain ondo bizi. Euskal

Herrian ere bada pobrezia, hazkunde ekonomikoa %4 ingurukoa badu ere. Badira pobrezia eta bazterkeria guneak gure inguruan. Hori ziurtatzen duten datuak agertu dira: 60.000 bat euskal herritar gure herrialdean dauden bost elikagai-bankuei esker –Araba, Lapurdi, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroa Garaia– bizi dira.

Gezurra badirudi ere, egia da. Familia euskaldun asko pobrezia mugan bizi dira eta askotan euren txirotasun egoera larria ezkutatu egiten dute euren ingurune sozialean. “Laugarren mundua” izena hartu duen sektorea gero eta gehiago hazten ari da etorkin-saldoen ondorioz. 2006. urtean, bost bankuok sei mila tona elikagai banatu zituzten. Bizkaiko eta Nafarroa Garaiko bankuak dira elikagai gehien banatu dituztenak. Lurralde nafarrean ia bi milioi kilo elikagai sailkatu ziren eta ia 25.500 jasotzaile zenbatu ziren. Bizkaian 1.900 tona banatu ziren 17.000 onuradunen artean.

Ezin ahantz genezake ofizialki EAEn 33.824 familiak Administrazioaren oinarritzko errenta jasotzen dutela. Oinarritzko errenta Lanbide arteko Gutxieneko Soldata baino %12 txikiagoa da (557 euro), eta Nafarroako kasuan %20 txikiagoa. Gogoan izan beharra dago Espainiako Estatuaren Lanbide arteko Gutxieneko Soldata Europako Batasuneko batz bestekoaren azpitik

DANI BLANCO

dagoela, zehazki, %40 txikiagoa da. Egia da inmigrazioa asko hazi dela, egun 120.000 pertsonako kopurura iritsi baita Hego Euskal Herrian, eta sektore horrek oinarritzko errentaren parte bat jasotzen du.

Bitartean, euskal politikaren baitan, batik bat enpresei zergak murriztearen aldeko borroka ageri da. Auziak horretan dirau Gipuzkoan. Batzuek %30eko beherapena nahi dute, besteek harago joan nahi dute, %24koa izan dadin. Administrazio bakoitzaren aurrekontuetan Lanbide arteko Gutxieneko Soldata ahalik eta gehien mugatu nahia ageri da, gizarte-prestazioen kasuan bezala. Lakuak 632 milioi barkatu dizkie enpresariei Elkarleen Zergan, oinarritzko errentari eskaintzen dionaren bikoitza; Nafa-

«
Euren soldata aski oparoak handitzeko ados jartzen diren politikariek zintzotasunez, ziurtasunez, sendotasunez eta ausardiaz erantzun beharko liokete gure ondoan bizi diren hirurogei mila euskal hiritarren pobrezia egoerari
»

roak, beste 250 milioi. Lakuak urtero, kupo bidez, gure zergetatik irteten diren 1.805 milioi euro bideratzen ditu administrazioetako gastu militarrean. Langileen soldatak gehienez %3 hazi diren bitartean, enpresarien onurak izugarri handitzen ari dira.

Guztia politika ekonomiko eta fiskal neoliberalaren edo kapitalistaren errua da, aberatsei eta enpresariei mesede egiten baitie, iruzurra ahalbidetzen baitu, pobrezia eta bazterkeria guneak sorrarazten baititu eta langileei ezartzen baitie zama fiskalaren zatirik handiena. Nomina duenak ezin die ihes egin betekizun fiskalei. Administrazioek badakite nondik dabilen iruzurra eta batzuetan ematen du beste aldera begiratzen dutela. Euren soldata aski oparoak handitzeko ados jartzen diren politikariek zintzotasunez, ziurtasunez, sendotasunez eta ausardiaz erantzun beharko liokete gure ondoan bizi diren hirurogei mila euskal hiritarren pobrezia egoerari. ■

Lan istripuak: egoera aldatzeko ordua

urten 107 langile hil dira jadanik lan istripuz Euskal Herrian. Hiru egunik behin langile baten heriotza. Eta horrela urteetan. Dramatikoa.

Estatistikek argi uzten dute prekarie-tateak, azpi-kontratazioek eta lan erritmoek zerikusi zuzena dutela lan istripu eta heriotze-kin. Alde batetik, enpresariak eta euren irabazi gose ascezina dira errudun nagusiak: langilea kostu gisa ikusten dute eta lan arriskuen prebentzioa gain-kostu moduan. Helburu bakarra dute, ahalik eta diru gehien irabazi, eta berdin zaie langileen osasunaren eta biziaren kontura bada ere. Bestetik, Administrazioak sistema neoliberalaren eta enpresarien morroi hutsak dira eta, bere aurpegia garbitzeko kanpaina mediatikoetatik at, ez dute egoera eskandalagarri hau errotik aldatzeko neurri eraginkorrik inoiz hartu, ezta hartuko ere. Hauek ere, erantzule zuzenak dira.

Errealitatea gordina izanik, gogorra egiten bazait ere, aipamen gordin bat egitera ausartuko naiz: bai, enpresari eta Administrazioak dira erantzule nagusiak, baina, zer gertatzen da Madrilen langileen aurkako erreformak etengabe sinatu dituzten sindikatu horiekin?

DANI BLANCO

« Enpresari eta Administrazioak
dira erantzule nagusiak, baina,
zer gertatzen da Madrilen
langileen aurkako erreformak
etengabe sinatu dituzten
sindikatu horiekin? »

eskubideak hankaz gora jarri dituzten politikak eta erreformak adostu eta euskal langileoi inposatzerako orduan. Hortik datoz, neurri handi baten, egungo lan baldintzak eta langileon eskubideen murrizketa eta babesik eza.

Horrexegatik, ez dadila etorri orain inor langileriaren batasunaren eta pankarta bate-ratuen izenean lezioak ematen. Are gutxiago, lan istripuen aurkako planteamendu testi-monial eta abstraktuekin. Lan istripuen aurkako borroka, prekarietatearen, azpi-kontra-

tazioen eta lan baldintza txarren aurkako borroka da. Lan harremanetarako eta babes sozialerako euskal esparrua eraikitzeko behar dugun aldaketa politiko eta sozialaren aldeko borroka da.

Bai, heriotza bakoitzaren aurrean lantegian bertan erantzun behar dugu lankideok, baina, horrez gain, arazoa jendarte osoarena da eta erantzuna ere auzotara, herrietara, kalera eraman behar dugu, herritar guztien partehartzea ahalbideratuz. Prekarietatearen eta lan istripuen aurkako erantzun eraginkorra eraiki beharko da enpresarien eta Administrazioen jarrera aldatu nahi badugu, eta jauzi kualitatibo hori gauzatzen hasteko, berandu baino lehen lanuzte orokor bat prestatzeko ordua da. Bide horretan egingo dugu bat egoera errotik aldatzeko ahaleginak egiteko prest daudenekin. ■

TXANDAN

Amatiño

Egonkortasunak ez du prentsa onik. Are gutxiago *l'enfant terrible*arenak egitea honenbeste gustatzen zaigun Euskadi honetan. Hala ere, nire ilobek gerrarik gabeko hirugarren belaunaldia osatzen duten European, egonkortasuna da segurutik sekula izan diren iraultza historikoetarik handienetakoa.

Hainbatek besterik uste arren, egonkortasuna ez da betiko betikoez diru gehiago egin dezaten, ezta administrazio publikoak merkatuan eraginik ez dezan izan ere. Ez, egonkortasuna ez da kontserbatzailea, demokratikoa, soziala eta ekologikoa baino.

Egonkortasuna

Egonkortasuna demokratikoa da, joko demokratikoaren fruitu delako, herri-ituna dakarrelako, gizabanakoen eskubi-deak eta askatasunak segurtatzen dituen bakarra delako.

Egonkortasuna soziala da, egonkortasunik ezak indartsuenaren legea behartsuenen kaltetan ezartzen duelako. Lanpostu-kalitatea, pentsio-segurtasuna, ekonomia-sendotasuna edota gizarte-elkartasuna egonkortasunaren ondorio direlako.

Eta egonkortasuna ekologikoa da, globalizazioaren “gutasunak” ingurumenaren defentsa areagotzen duela-ko; gure erantzukizuna “besteek” edo “gerokoei” leporatze-ko tentaldia uxatzen digulako. ■

Pako Sodupe

IDAZLEA

Gutun irekia politikari euskaltzaleoi!

Abenduaren 3aren biran aritu gara berriki, gure hizkuntza apal eta apaletsiaren egunaren birundan. Administrazioan zuek, politikari euskaltzaleok, gure eleari eman diezaiokezuen bultzadaz hitz egin nahi dizuet.

Oroz lehen, zeuen baitatik hasi beharko duzue hausnarketan. Kontzientzia indartzeko gogoeta egitea zein beharrezkoa den! Seguru bat zatoztela nirekin honetan: euskalgintzan aurrera aberrigintzan ere bai; eta alde bestea: euskalgintzan egonean aberrigintzan lozorroan! Euskararik gabeko independetzia guztiz mamirik gabea. Zer hizkuntzatan mintzo zarete taldean; zer hizkuntzatan lantzen dituzue gaiak?

Administrazioaren zerbitzupuan ari diren langileek —gehientsuenek behinik behin— hortxe nonbait dute dagokien hizkuntza eskakizuna ezarria. Politikariok ez, non ez diozuen zeuen buruari ezartzen! Gaiak gainera tabu itxura handiak ditu. Nola errespetatuko dituzte euskaraz ez dakiten politikariak euskaldunen eskubideak? Zer bide jorra dezakezue, euskal hautetsiok horra heltzeko, hots, zuek bezala Euskal Herriko politikariak euskaldunak izan daitezen?

Esan beharrik ez, herritar orok bezala betebeharrak eta eskubideak dituzue. Euskaraz bizi ez ezik lan ere egin nahi duzenok:

DANI BLANCO

zer tresna balia ditzakezue zuen euskalgintza oztopatua izan ez dadin? Udalbatzarretan eta informazio batzordeetan itzulpen zerbitzuaz baliatzea izan liteke behin-behineko irtenbidea? Euskaldun ez diren politikariekin gutxieneko akordioetara iristerik baduzue?

Teknikariekin harreman usua ohi duzue. Oro har, badakizue, aski maila ona izan ohi dutela euskaraz. Jarrera kontuan denetarik, noski. Gure hizkuntzan lan eginez elkar adoretu dezakezue, elkar motibatu eta behingoz euskaldun zirkuituak finkatzen lan handia egin.

Badakizue zuen jokaera erdarazkoa bada, horretara bideratuko dituzuela, eta alderantzizkoa bada, euskarara.

Azkenik, baina ez gutxiarik garrantzizkoena, herritarrekin badakizue eragin handia duzuela. Urte luzetako zapalkuntzaren ondorioz euskaldun askoren jokabidea ez da batere eredu ona, baina hor ere asko egin dezakezue, gure hizkuntza apala gaugergero apaletsia izan ez dadin.

Itxurakeriarik gabe, ohiko diskurtso harro mamirik gabekoak alde batera, zintzotasunez eta jarraitibidea erakutsiz. Badakizue euskara aurrera aberria eraikitzen, euskara bazterrera aberria eraisten! Gure hizkuntza apala gaugergero apaletsia izan ez dadin. Euskararen egun on! Doakizue nire agurrrik adiskidetsuena. ■

« Administrazioaren zerbitzupean

ari diren langileek hortxe nonbait

dute dagokien hizkuntza

eskakizuna ezarria. Politikariok

ez, non ez diozuen zeuen

buruari ezartzen!

HIRUKO TXIKIAN

Joxemari Ostolaza

Preso behar gaituzte irabaziko badute. Hau izan liteke zortziko handiko puntua, inor gutxi harrituko lukeena. Eta hori entzutean, besterik gabe entzuleek osatuko lukete balizko bertsoaren edukia, errima zerrenda buruan neurtzeko gauza ez izanda ere. Eta bertsolariak antzeko mezua hitz neurtutan tolesturik kantatzean, jasoko luke entzulearen onespina txaloz adierazia. Bakoitza bere lekuan eta makina martxan. Gaia, nola ez, izan liteke Espainiako hauteskundetako zerbait. Etxera ekarrita ere funtzionatu dezakeena. Eako Azkarraga jaunak egin nahi izan du bertsolariena “Kontsumatu dute...” esan

Kartzelan

duenean. 18/98ari buruz ari zen. Hitz neurtuz ez, baina hitzak neurtuz aritu da. Botere aparatuan, Justizia atalean ardurak dituen baten ahotik hori entzun behar izatea egiten zait gogorra, horri, berak guk bezala astakeria deitzen dion horri aurre egiteko kapaz izan ez eta esate hutsez konforme gelditzen denean. Entzule bilakatzeko du bere jarrerak, sarrerarik ordaindu ez eta puntako bertsolaria balitz bezala mikroaren aitzinean eta botere tranpaldotik ahoa zabalduz kobratzen ari dena. Bitartean “Constitución”aren katixima hitzez ukatuz jarraituko da bizitzen. Zintzotasunak ez du etekinik inguru horietan, eta kia, bizi egin behar da. ■

Olentzero Business Centerri jarriak

I

Gure herriko ipuin zaharrek
eman zioten dotea
Eguberria iragartzeko
tripa haundi arlotea
makilajea egin diogu
operazio fuertea
kondaira aski mehetua dakar
baina zakua betea.

MADDY SORO A

IV

Publizitatez gainezka jarritz
haurraren gogoa bete
amona, osaba, izeba, ama
dendako eskaparate,
denen artean biltzen ditugu
dozena t'erdi pakete
oparirika ez dakarrenak
haurrik ez ote du maite.

II

Eguberria ta kontsumoa
uztatu dira elkarri
telebistako hurren ordutan
konturatzen gara sarri,
Olentzerori esan diote
gure enpresara etorri
Eguberria guk saltzen dugu
ta zuk aurpegia jarri.

V

Olentzeroren bisita ez da
haur guztien ondasuna
askok eskulan oso merkean
xahutzen dute eguna,
munduko beste puntan daukazu
jostailugile laguna
beste haur batek egingo zuen
zuk apurtuko duzuna.

III

Gaztainak, sua ta ardagaia
sutondoan atzenduta
Eguberrien sinbologia
horra eguneratuta
koloretako kaja txiki bat
zinta batean bilduta
berri onaren mezularia
“zorionak” jartzen du ta.

VI

Gauzak kostata sortzen direla
ikasiz nahi ditut hezi
lortzea asko kosta izanak
egiten ditu berezi,
zerutik behera oraindik ez da
elurra besterik jauzi
baina ezin da eskatu eta
ezin da dendan erosi.

Denboraren makina
Karlomagnoren
gortean sortu zen
letra xehea

❑ *Ezpalak*
❑ *Argitalpenak*

❑ *Denbora-pasak*
❑ *Makina bat kontu*

Thesi
Estibalizko
Ama, arabar
guztien zaindari

ARGIA

erdiko kaiera

kultura eta aisia

Gipuzkoako Bertsolari Txapelketa

Nork jarriko du azken banderilla?

Ilunbeko zezen plazak zortzi torero hartuko ditu datorren larunbatean: Jexux Mari Irazu, Aitor Mendiluze, Jon Maia, Jon Martin, Iker Zubeldia, Unai Agirre, Beñat Gaztelumendi eta Aitor Sarriegi. Kartelera koloretsua bezain erakargarria da: zortziek dute beren bertsokera, eta elkarrengandik oso desberdinak dira gainera. Txapelketan leialtasun handia erakutsi duen entzuleak berotuko ditu harmailak. Piribi, piribi-piribi-piribi, piri-piri-piri.... Ea nork poltsikoratzen dituen belarri gehien.

ESTITXU EIZAGIRRE

Argazkiak: Gipuzkoako Bertsolari Txapelketa

G P U N T U A

IPUZKOAKO BERTSOLARI
TXAPELKETA 2007

Izar berriak eta rockero zaharrak

AHO BIKO LABANA DA TXAPELKETA, eta urte batean aparretara igotzen duenari hurrengoan lepoa moztzen dio. Aipagarria da, adibidez, aurreko Gipuzkoako Txapelketan finalean aritutako zortzitik —Amaia Agirre, Iñaki Gurru-txaga, Ekaitz Goikoetxea, Jon Martin, Maialen Lujanbio, Jexux Mari Irazu, Aitor Mendiluze eta Jon Maia— lau ikusiko ditugula aurten Illun-beko oholtza gainean. Lau horietatik hiru plaza dabilzanak dira, eta beraz, esan liteke Gipuzkoan bertsolari asko egoteaz gain, maila paretsukoak direla asko. Finalean sartze-ko lehia estua da. Horrela, Euskal Herriko txapelketan puri purian ikusi genituen Jokin

Uranga eta Ekaitz Goikoetxea ez dira finalera-ko lehian sartu ere egin.

Belaunaldi berriko sorpresa edo errebelazio nagusiak Uxue Alberdi elgoibartarra eta Beñat Gaztelumendi añorgarra izan dira, biek ere lehen txapelketa biribila egin baitute, entzule asko irabaziz. Gaztelumendik, gainera, final handian sartzea lortu du. Agin Rezolak ere aho zapore gozoa utzi die entzuleei.

Eta aurtengo txapelketan berezia izan dena, rockero zaharrek egin duten lana izan da: Ainhoa Agirreazaldegia, Xabier Sukia, Unai Agirre, Aitor Sarriegi, Iñaki Zelaia, Joxe Munduate... Hauek hamaika txapelketatan hartu dute parte, orain

Jon Martin

“Askotan txapelketako ondo egin behar horrek agarrotatu egiten gaitu, ez gara nahi bezain aske. Duela lau urte orain baino errazago egi-ten nuen bertsotan,

baina orain baino gutxiago neukan esate-ko. Orain badakit nola egin nahi dudana bertsotan, badakit zein den gustatzen zai-
dan umorea. Entzuleak nire bertsoak ikus-
tea nahi nuke”.

Unai Agirre

“Txapelketa guztiak antzerakoak izaten dire-
la pentsatzen dut. Txa-
pelketaro entzuten dugu
bertsokera berri bat,
generazio berriak, publi-
ko ezberdina... izaten
direla. Litekeena da,
baina oinarrian ber-
tsuak dira nik ezagutu ditudan txapelketak
eta beren aurrean orokorrean entzule edo
bertsolariok dugun jarrera”.

Jexux Mari Irazu

"Txapelketan gaudelako entzulearentzat den-dena ez da 'libre'. Kantari ari garenean, bertsolariok askotan egoerari kantatzen diogu, baina ahaztu egiten dugu egoera horretan pertsonak daudela, gure inguruko pertsonak eta belarriak dituztela, eta gure metaforen kontraste nahia mingarri izaterainokoa dela. Irudimena, bere hutsean, ez da dohain bat".

arte finalera iristea lortu gabe, eta aurten aipatutako gehienek euren bizitzako txapelketa egiteaz gain, bik finalera sartzea lortu dute. Horrek erakusten du, maiz kirolarekin parekatzen bada ere, bertsotan beti dagoela gora egitea, ez dela gaztetan "olatua galtzen". Beteraniak maila ematen du, eta urtez urte soziedadeko koadrila giroan biltzen jarraitzeak fruituak eman dizkie aurten.

Aurreko txapelketako finalean bi emakume aritu baziren, aurten bat ere ez da arituko

Iker Zubeldia

"Harritu nau sekula bertsoak entzuten ikusi ez dudana jende mordoa ikusi dudala aurten Txapelketa jarraitzen, eta gainera gehien dakitenak orain eurak dira, hala hitz egiten dute behintzat".

—Maialen Lujanbiok ez du parte hartu—, eta horrek bertsolaritzan sexuen arteko berdintasunaz eta egin beharreko lanaz zer pentsatua ematen du.

Txapelerako buru asko

Jexux Mari Irazu, Jon Maia eta Aitor Mendiluze dira kiniela gehienetako kuttunak, plazaz plaza ibiltzeak ematen duen ofizioa, saioari eusten jakitea, eurena baita. Baina ez dugu

Jon Maia

"Txapelketa honetako protagonista orain arte bertsozalea izan da, bertsolaria baino gehiago. Kopuruak eta zer fidelotasun dagoen ikustea, hori izan da aipagarriena.

Sorpresa txar gehiago egon dira bertsolarietan, onak baino: gehiago izan da huts egin duen jendea, espero baino gehiago egin duena baino. Baina hori normala da, txapelketa gehienetan gertatzen da".

Aitor Mendiluze

"Nire bertsoke-rak, eman deza-kedanak eta emateko moduak kezkatzen nau horren trukean lor dezakedanaren gainetik. Txapelketa osoa hartu

dut bertso plaza izugarri tentagarri bat bezala, eta plaza horri erantzuten saiatuko gara".

Txapela
buruan
to ibili munduan

Narrika, 18. Donostia
telf. 943428299 www.txapelaburuan.com

Beñat Gaztelumendi

"Mimo dezente jaso dudala iruditzen zait, gaztea izanda lagundu egin nahi zidatela, eta hori asko estimatzen dut. Antolakuntza ere sekulakoa da, dena dago kontrolatuta: saioa hasi aurretik zozketa egiteko beste gela batera sartzea, sintonia, oholtzaren dotorezia, kartzelan antolakuntzako norbait uneoro gurekin egotea..."

ahaztua Jon Martinek aurreko Gipuzkoako Txapelketan hauek atzean utzi zituela, Maialen Lujanbiorekin buruz-burukoa jokatzeko. Unai Agirre eta Aitor Sarriegi ere eskarmen-tu handikoak dira, lehenengo aldiz finalera pasatu arren, makina bat txapelketa jokatu-takoak. Iker Zubeldiak beti eusten dio mailari, eta parean tokatzen zaionean, ez du barkatzen. Eta Beñat Gaztelumendik bultzaka datorren belaunaldi berriaren indarra eta ausardia ditu.

Beraz, saio bakarrera jokatuta edozer gerta daitekeenez, baliteke finalean hiruko urreak bere distira erakustea, edo hauek apalxeago arituz gero, besteren batek goia jo eta txapel beltza lortzea.

"Machaquito" eta "Bombita"-k

"Machaquito ta Bombita ditut, etorritzeko esanak", zioen Txirritak, bere ezkontzan fiesta izugarriak izango zirela iragarritz. Bi torero handi horien ordezt, beste zortzi arituko dira Illunben, hauek batzuk matxakitoak, errima eta molde oso landukoak, eta beste batzuk bonbitak, ezusteko ideia eta bertsoak leherrazten artistak. Final polita espero da, bakoitzak berea jartzen badu.

Aitor Sarriegi

"Lehen bi faseetako saioen maila ere altua izan dela uste dut. Agian finalerdiak izan dira sorpresa negatiboa, edo gehienok espero genuena eman ez dutenak. Bestalde, jendeak ahaztuxeak zituen izen batzuk finalerdietan ikusteak poz handia eman dit".

Arrakasta ziurra

Badirudi, azken urteetan bertsolaritzak eraikin handiak hartu dituela bere ikur. Bertso egunak Kursala, Bizkaiko Txapelketak Euskalduna, Euskal Herriko Txapelketak BEC... Gipuzkoako Txapelketak Illunbe hartu du finalerako eszenatoki. Joera honen arriskua "zenbat eta gehiago hobe" arauan erortzea da, eta beraz, hurrengo txapelketan gutxienez entzulea berdindu edo areagotu beharra dago, eta areto txikiagora pasatzea "atzerapauso" edo "frakaso" gisa hartzen da.

Auskalo Illunbera zenbat entzule joango den. Baina finala baino bi aste lehenago 3.000 sarrera salduta zeuden, eta finalerdietako saio bakoitzean 1.000 entzule inguru bildu dira. Kopuru izugarria da, euskara hutsean egindako ekitaldi gutxiak bilduko ditu txapelketa honetako finalak adina entzule. Era berean, zezen plazan kantatzea ia bertsolari denentzat da inbidiagarri, horrelako plaza berezian aritzeko aukerak ez baitira bizitzan asko izaten. ■

<http://www.argia.com/blokak/garalea>

helbidean, gai honi buruzko bideoa eta finalista guztiei egindako elkarrizketen bertsio luzea.

Artezblai

ARGITALETXEAREN AZKEN ARGITALPENAK

FTI - Antzerkiola Imaginarioaren liburuak

8 Olivetti poetiko - Mundopolski, erreboltaren ziaboga
Yuri Sam. Otoitza - Au Revoir triunfadoreak

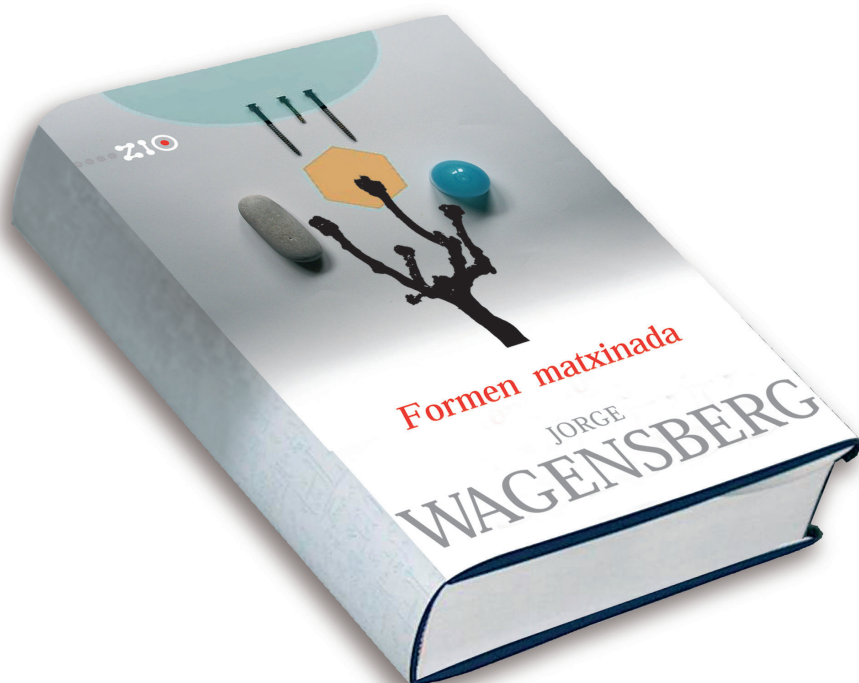
Yorick Liburudendan edo
www.libreriayorick.com eskura ditzakezu

San Frantzisko, 15ren parean, 48003 - Bilbao / Tel: 944 795 287 / www.libreriayorick.com / info@libreriayorick.com

ZIENTZIA
IRAKURLE
ORORENTZAT

gure!
arteak
euskaraz

Euskal Herriko Unibertsitateko Euskara Zerbitzuak duela lau urte abian jarritako ekimena da ZIO (Zientzia Irakurle Ororentzat). Bizkaiko Foru Aldundiaren babesa duen bilduma honen xedea ezagutza edonoren esku jartzea da, liburu interesgarriak, entretenigarriak eta kalitatezkoak eskainiz. Oraingoz, sei dira bilduma osatzen duten lanak. Zientziara hurbiltzeko tresna fresko eta erabilgarriak ZIOk dakartzanak.

Astelehena, 2007ko abenduaren 31

Gabon zahar gaueko gala afaria

Maria Cristina Hotelean

Otarraín lurrindua

Hazi eta ernamuin aromatikoak barazki kontrasteekin

Champagne Moët Chandon Brut

Champagne JDK

* * *

Boilur beltz eta Raleé pataten infusioa

Ogi xigortuzko Szechuan fideoak tuberkuluekin

Marqués de Riscal Verdejo

(Rueda JD, Espainia)

* * *

Basa lupia errea, babekin

Itsas triku mamiak hosto mamitsuekin

Errazuriz Max Reserve Chardonnay

Txile

* * *

Bréese-ko usakumea ahate foie grasezko eskalopinarekin

Sagar garratz, lima eta ezkaiz pizki krema

Bourgogne Couvent des Jacobin Pinot Noir

Frantzia

* * *

Jogurt eta giandujazko bonboia

Pasio-esentzia, bioleta krema eta lore kirrika

Champagne Moët Chandon Brut

Champagne JDK

* * *

Kafea edo infusioak

* * *

Mignardise-ak eta Petit Fours-ak

* * *

Barra librea (lehen mailako markak)

Orkestra eta kotoila 04:00ak arte

* * *

Baratxuri zopa eta txokolata txurroekin

255 € pertsonako

* * *

% 7ko BEZa ez dago sartuta

* * *

Ordutegia:

20:30etan ongi etorriko kopa,

21:00etan afaria

* * *

Erreserbak: 34 943 43 76 42 / 34 943 43 76 43

hmc@luxurycollection.com

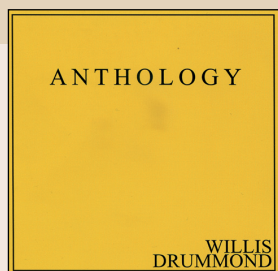
Argitalpenak

Diskoteka

IKER BARANDIARAN

Nortasuna eta arriskatzeko ausardia

Ez dut nire burua gobernu kanpoko erakundeen parera jarri nahi Iparraldeko talde bati elkarrizketa egiteagatik; alderantziz, damu naiz ezarri ziguten mugaren bestaldekoa apenas ezagutzen dudalako. Willis Drummond-en lehenengo diskoan aurkitutakoak oso kontent utzi nau. Irudimenez eta maisutasunez eskaintza oso berezia landu dute, axolagabeki 1970eko hamarkadako rockaren pultsua hartuz –hard-rocka eta psikodelia barne– eta era berean, intentsitatez beteriko post-hardcorearen itsaso zabalean murgilduz. Iraupenari muzin eginez, azeleragailua zapaldu edota esperimentatzeko hautua egin dute, gogoaren arabera. Hitzak ere txukunak dira, hausnarketa egitekoak. Honen ostean, beldur naiz –zentzu onenean– Karlos Lisabö-rekin Bonberenean erdituko duten diskoan zer egingeiko izango diren. Oso kontuan hartzekoak.

Anthology Willis Drummond

AUTOEKOIZPENA

Iraupena: 38'52"
5 euro

WILLIS DRUMMOND

«Nahi duguna egiten saiatzen gara, eta horrek ematen digu gure nortasuna»

1970eko hamarkadako rock klasikoenaren oihartzunak dituzue, baina gaur egungoak eta freskoak ere bazarete...

Eragin handiak dauzkagu 70eko hamarkadan, batez ere AC-DCren lehen diskoak garai horretakoak dira-eta. Hala ere, espero dugu diskoa gaur egungoa izatea, gu gaur egungoak baikara. Musika barnean daukaguna erakusteko bide bat da; eta barnekoa gaur egungoa da.

“Gaur ez naiz ezer, emaidazu izatea”. Musika munduan ia guztia asmatuta dagoen honetan, talde bakoitzak bere nortasuna landu behar du. Hori al da zuen helburuetako bat?

Iruditzen zait nortasuna ez dela lantzen, ez musikan ez bizitzan, eta nortasun-lantze horren kontra doa

abesti hau. Gu egin nahi dugun musika egiten saiatzen gara, estilo, mota edo zer mugimenduri lotuta dagoen pentsatu gabe. Egiten dugun horrek ematen digu gure nortasuna.

Garapen eta aldaketa handiko kantuak dituzue. Abestietatik tira eta gorputzak eskatzen dizuenera arte ekiten diozue?

Guk musika sinpleagoa egin nahi genuke, baina ez dugu lortzen. Talde handienetakoen kalitatea hori da, musika ona egin, gauzak konplikatu gabe... Ez daukagu zorte hori.

Iturri askotatik edaten duzue: hard-rocka, post-hardcorea, post-rocka, gauza esperimentalagoak... Ez duzue mugarik jarri nahi?

Gure musika propioa egiten saiatzen gara, baina bistan da gure eraginak ezin ditugula ezkutatu eta onartu dugu hauek aldarrikatzea noizbehinka. Hala ere, ez dugu mugarik jarri nahi. Gure helburu bakarra da jendeak plazera hartzea gure kontzertuetan, edo nork gozatzea.

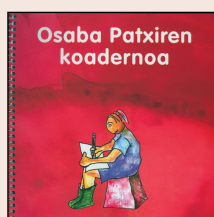
Zer du Hegoaldeko rockak Iparraldekoetik inbidiatzeko? Beti alderantziz dela dirudi...

Nahi nuke, baina zaletasunak ez dira hitzekin sortzen ekintzekin baino. Hala ere, ez gara oposaketa horren alde. Ez diogu garrantzirik ematen horri, nahiz eta jakin gutxi gustatzen zaigun exotismo horri esker ari garela gure buruak ezagutzera ematen.

Liburutegia

PILAR IPARRAGIRRE

Osaba Patxiren koaderno

Imanol Azkue

IPERNUPE KULTUR

ELKARTEA

22 orrialde

8 euro

Kartzelan duen osabaren oparia

Oihana izeneko zazpi urteko neskatila da Imanol Azkue sortu, Txiki Agirre *Keixetak* marraztu eta Roberto Gutierrezek diseinaturako kontakizun honen protagonista. Osaba Patxi bisitatzera kartzelara doan batean, honek koaderno gorri eta uztaidun bat ematen dio opari, esanaz han egiten, ikusten eta pentsatzen dituen guztiak idazteko. Etxera bueltatzeko autoan sartu bezain azkar hasiko da Oihana koadernoarekin betetzen. Idatziko duen lehen gauza, honakoa: "Kartzelan gauza bakarra dago ona: osaba Patxi". Hortik aurrera Oihanari bururatzen zaizkionak ezagutuko ditugu: aitzak ez dakiela

desfilatzen; osaba Mikelen baserrian dagoen txakurrari nolako beldurra dion; litxarkerien dendan matematika nola erakusten dioten edo gurasoak nola galtzen dituen. ■

Kirol heziketari buruzko gogoetak

Eskola kirolaren antolaketa gure artean egokitze garaia bizi duen honetan, Eusko Ikaskuntzako Hezikuntza Sailak jardunaldi batzuk antolatu zituzten iaz, besteak beste honako galderei erantzuna emateko: zein xederi eman behar zaion lehentasuna, gutxi batzuk goi-mailarako trebatzeari, ala hiritar guztiengan etorkizunerako bizi estilo osasuntsuak sustatzeari. Honez gain, ea posible ote den aipatu helburu horiek uztartuko dituen eredurik sortzea; kirol jardueraren bidez, beti giza balio positiboak lantzen al diren; haurtzaroko kirolaren eragin hezitzailea bermatzeko, ezinbestekoa al den eskolen esku-hartzea arautzea; edota errendimendua lortzeko, nolako protagonismoa izan behar duten kirol elkarteek. Bada, galdera hauei eta beste askori ematen zaie erantzuna Eusko Ikaskuntzaren *Ikastaria*ren 15. zebakian. ■

Ikastaria

Batzen artean

EUSKO IKASKUNTZA

244 orrialde

14 euro

8 Olivetti poetiko; Mundopolski, erreboltaren ziaboga

FTI Antzerkiola Imaginarioa

ARTEZBLAI

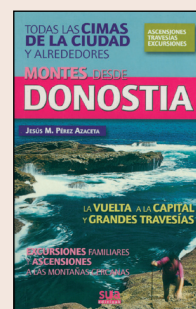
98 orrialde / 9 euro

Antzerkiola Imaginarioaren bi testu dramatiko

Guggenheim museoa inauguratu zenean, proiektu horri eta letra larriz idatzitako kultura ofizialari erantzuteko asmoz sortu ziren Bilbon Mina Espazioa. Bertan jaio zen Antzerkiola Imaginarioa. Orain, Guggenheimek atea ireki dizkio euren antzezlan bati, eta kontraesan horrek, nekeak eta desenkontuak eraman ditu taldekoak agur esatera. Hori baino lehen, ordea, beren lau testu dramatiko plazaratzea erabaki dute. Liburu honetan horietako bi agertzen dira: *8 Olivetti poetiko* izenburukoa eta *Mundopolski, erreboltaren ziaboga*. Sekula pentsatu gabeak omen ziren bere lanaren abiapuntu eta helburua testua zenik. Baina justu horixe da irakurleak aurkituko duena liburuan, egunkarietan lan horiei eginiko kritikez gain. ■

Donostialdean mendiz mendi

Gipuzkoako hiriburutik hasita inguruko mendietara egin daitezkeen berrogei ibilaldi proposatu ditu Jesús M. Pérez Azaceta mendizaleak Sua argitaletxearen eskutik plazaratu duen *Montes desde Donostia* liburuan. Igeldora gutxi ezagutzen duten bide batetik igotzea proposatuz hasi du liburuak, ondoren jolas parketik bisita egiteko. Liburuak makina bat leku bisitatzeko aukera eskaintzen du, mapa eta argazki ugariarekin. Hona hemen batzuk: Santa Klara uhartea, Ametzagaina, Aieteko parkea, Miramon inguruak, Urgull, Santiagomendi, Artikutza, Mendizorrotz, Arratzain, Andatza, Belkoain, Buruntza, San Markos, Txoritokieta, Oindi, Urdaburu, Jaizkibel, Bianditz, Izu eta Adarra. Zeharkaldietan berriz, hiru hondartzak ukitzeko aukera, Galarreta-Santa Barbara-Txillida Leku, edota Donostia-Itziar. ■

Montes desde Donostia

Jesús M. Pérez

Azaceta

SUA

160 orrialde

11 euro

Nire ahizpa aluita

Antton Kazabon

ELKAR

52 orrialde

7,60 euro

Ahizpa txiki bat duen neskaren kontakizuna

Kostata, baina pasa zaio Amaiari bere ahizpa txikiari eskarmenturen bat emateko gogoa. Izaro maite du orain. Lau urteko aldea dago bien artean, Amaiak bost urte zituenean, txikiak bat baino ez zuen. Eta gurasoek bakarrik uzten zituztenean, bereak eta bost jasan behar izaten zituen Amaiak Izarok egiten zizkion barrabaskeriekin. Urteak aurrera joanda ere, oso bihurria da txikia. Amarengandik hasita, dituen lagun guztietaraino, denek egin behar izaten dute haren nahia. Baina hain da atsegina neska, hainbeste daki ingurukoak bere gogora limurrarazten, Amaiak ere izugarri maite duela

Izaro, eta horregatik egiten dio opari berezia txikiari sei urte betetzen dituenean. ■

Busturiak eta Ribasek egindako komikiaren bigarren atala

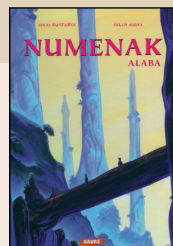
Ilunpean bizi ei ziren euskal mitologiako pertsonaiak dira protagonista Unai Busturiak eta Julen Ribasek osatutako *Numenak* komikian. Beren gainbehera errukigabe iristen ari da, argitasunean bizi diren gizakien erruz. Mari, Akerbeltz, Basajaun, lamiak... ohartu dira horretaz, baina aurrera doaz betiko bizimoduan. Haienak jasan behar dituztenak, ordea, argitasunera itzuli nahi dute. Eta halaxe egi-

Numenak 2

Unai Busturia

SAURE

58 orrialde/ 18 euro

JOXE ARREGI

«Jainkoa badela edo ez dela esatea ez da funtsezkoa»

Bakoitzari omen dagokio bere hautua. Zer da zuretzat Jainkoa?

Errealitatearen edo biziaren bihotzean konfiantza, ontasuna, arnasa eragiten duena da niretzat *Jainkoa*, izen horrekin edo izen hori gabe; beldurra, kaltea, larria eragiten duena ez da *Jainko*, ezta Bibliaren dogmaren izenez jantzita ere.

Zer dela-eta eskatu diezu euskal idazleei beren iritzia?

Deustuko Unibertsitateko Teologia Fakultatean ikerketa bat abiatu nahi genuen: zertan ote den gaur Jainkoaren ausia. Eta nik zer proposatuko nengilela otu zitzaidan: zergatik ez gaurko euskal idazleei Jainkoaz galdetu? Atrebentzia zen, baina ez naiz damu. *Jainkoaz galdezka* larre joria gertatu zait niri, benetako pagotxa askotan. Galbahe xeheko irina ia dena.

Galdetu zenien guztiek erantzun al dizute?

Ez. Idazle on asko falta dira hor, nahiz eta nor den ona eta nor ez erabakitzea ez izan arazo samurra, Jainkoaren arazoa baino samurragoa izanik ere. Batzuek, nik eskatu eta beraiek nahi izan arren, ezin izan dute. Beste batzuegana iristeko biderik ez dut aurkitu, edo beraien gogoa pizten ez dut asmatu. Beste batzuegana, berriz, ez dut jo neure ezjakintasunagatik, eta horretaz bai naizela damu.

Arazo honetan, zer da funtsezkoena zeuretzat?

Ez da funtsezkoa Jainkoa badela edo ez dela esatea, Jainkoarengan sinesten dugun edo ez. Zer da funtsezkoa? Munduaren edertasunarekin hunkitzea, izakien oinazearekin kupitzea, hitzaren hondo isilean hondoratzea, errealitatearen barne ozenari eta zure izenari adi egotea. Besteen ondoan arnasa hondotik hartzea.

JUAN CARLOS RUIZ / A.P.

40 euskal idazlek Jainkoaz egindako hausnarketak

Joxe Arregik gogorarazten digu mendeak eta milurtekoak daramatzala gizadiak *Jainkoari*

otoizka eta biraoka, dela eta ez dela gogoetan eta eztabaidan, *Jainkoaren* izenean bizitzen eta hiltzen. Eta galdetzen du: “Gu ote gara, hori guztia gezurra eta hutsa dela ohartu diren lehen adimen argituak?”. Hauxe da teologian doktore, Deustuko Unibertsitateko irakasle eta *Hemen* erlijio-gogoetarako aldizkariaren sortzaile eta zuzendariak buruan darabilen adigaietako bat. Eta hortik atera ziren euskal idazleei egin zizkien bost galderak ere: “*Jainkoaz*: zer iradokitzen dizu hitz honek? Zein *jainko*rengan ez duzu sinesten? Zein *Jainko*rengan sinesten duzu, sinesten baduzu? Zer izen emango zenuki(zki)oke? Nola irudikatu zenuke? Non eta nola ageri da, ageri bada? Zer eta nola egiten du mundu honetan, ezer egi-

Jainkoaz galdezka. 40 euskal idazleren erantzunak

Joxe Arregi

ALBERDANIA

252 orrialde

ten badu?”. Berrogei erantzun jaso zituen, besteak beste, honako idazleena: Laura Mintegi, Xabier Lete, Koldo Izaguirre, Patziku Perurena, Piarres Aintziart, Uxue Alberdi, Pello Añorga, Pako Aristi, Jon Arretxe, Jos Anton Artze, Joxe Azurmendi, Harkaitz Cano, Itxaro Borda, Junes Casenave, Sustrai Colina, Jean-Louis Davant, Edorta Jimenez, Unai Elorriaga, Pello Esnal eta Joxerra Gartzia. ■

egileari galdezka

Ezpalak

JON TORNER

Imanol Urbietak

musikagile eta musika irakasleak jaso du 2007ko Anton Abbadia saria. Musikako maisu guztiak izan zituen gogoan Urbietak Donostian Gipuzkoako Foru Aldundiko aretoan egindako ekitaldian, baita ezagutu dituen haur guztiak ere: "Haiek izan dira nire inspirazioaren iturri".

Azkena Rock

jaialdia aurrerantzean ere Gasteizen egingo dela baieztatu du Last Tour International enpresak. Erakunde publikoek emango duten laguntzari esker lortuko dute jaialdia Gasteizen egitea: Udalak 270.000 euro jarriko ditu, Arabako Foru Aldundiak 165.000 euro eta Vital Kutxak 65.000 euro.

Ataramiñe

kultur elkarteak hainbat euskal preso eta iheslarik idatzi dituzten poemez osatutako *Ataramiñe kantuz* diskoa kalera-tu du. Hamaika poema horiekin eginiko abestiak 40 musikaririk egin dituzte. Euren artean dira, besteak beste, Alex Sardui, Enrique Villareal *Drogas*, Francis Diez, Iñigo Muguruza eta Xabier Silveira bertsolaria. Diskoaz gain, euskal preso eta iheslariek idatzitako literatur lanak bildu dituen *Ataramiñe07* liburua ere plazaratu dute. Poemak, ipuinak, gutunak eta narrazioak aurki daitezke bertan.

Krash Comic: Emakume sortzaileak komikigintzan

Abenduaren 20an eta 21ean egingo da Gasteizen Krash Comic zikloaren edizio berria, *Emakume sortzaileak komikigintzan* gaia ardatz hartuta. Ohi bezala, mahai-inguruak Montehermoso aretoan egingo dira. Hilaren 20an Raquel Alzate, Sandra Uve, Viviane Alary eta Chantal Montelier autoreen bizipenak ezagutzeko parada izango da, eta 21ean Antonio Altarriba eta Chantal Montelier elkarrekin ari-tuko dira solasean. Bestalde, Zuloa aretoan *Emakume sortzaileak komikigintzan* erakusketa izango da ikusgai abenduaren 20tik otsailaren 20ra bitartean; eta Aldabe kultur etxean Gazteentza-ko Komiki Lehiaketara aurkeztutako lanak erakutsiko dituzte. Egitarau osoa www.crashcomic.com webgunean kontsulta dezakezue.

Raquel Alzate eta Luis Duranen *Cruz del sur* (Astiberri) komikitik hartutako irudia.

Suitzako animaziozko film batek irabazi du Zinebiko sari nagusia

EUGENIA MUMENTHALER eta David Epiney zuzendari suitzarren *Le printemps de Sant Ponç* animaziozko filmak irabazi du Bilboko Zinebi zinema labur eta dokumentalaren jaialdiko sari nagusia. Dokumental onenaren saria Ruben Margalloren eta Toni Edoaren *Familia 068* lanak jaso du; eta euskal zinemaren sailean Laida Lertxundiren *Footnotes to a house of love* dokumentala saritu dute. Honez gain, Pere Portabella zinemagileari eman diote Mikeldi saria, bere ibilbide profesio-nalean egindako lanagatik.

Joan Mari Torrealdai *El Diario Vasco*: «Bi milaren bueltan dabil urtero titulu kopuru orokorra; berrargitarapena %25 izaten da, eta itzulpena beste hainbeste (...) Bada alderdi negatibo bat: oso kontsumo partziala dugu (...) Tiradak behera doaz sistematikoki, baina ez hemen bakarrik. Gertatzen dena gurean hori arriskutsuagoa dela. Espainolez mila ale galdu eta euskaraz ehun, seguru asko gure kasuan askoz arriskutsuagoa da. Zergatik? Errentagarritasunaren atarian gaudelako (...) Espainiako Estatu mailan, titulu askok edizio bat bakarria dute, ateratzen dira, bi aste egiten dute dendan eta berriro argitaletxera itzultzen dira. Gure tituluek gehiago irauten dute, denden militantismoagatik».

Pantxoa Bergara 'Xabaltx' musikariak *Berrian*: «Ez naiz eskema batzuetan sartzen! Baina ez da ikusminik programatzaileen partetik! Jendea alferra da! Eta irrati programa-tzaileek ere ez dute beraien lana egiten! Barkatu, baina horrela da! Bereziki Ipar Euskal Herriari begira! Ez baldin bada Xalbadorren gauza bat, Mattinena, ez baldin bada

Peio eta Pantxoa, ala Pierpol Berzaiz, ez dira interesatzen! Eta erdiak hilak dira! Zer lotsa, zer ahalke! Sorkuntza, gazteak laguntzea, bultzatzea... Ez du nehorik indar hori egiten! Iparraldean, urtero gorpu zaharrak errautsetatik kentzen dituzte, Olentzeroren kantua berriz mixatuz... Horrela da kultura bat biziarazten?».

Oscar Terol aktore eta umoregileak *Garan*: «Antzerkia gustatzen zait zeremonia moduko bat delako eta antzerkian bakarrik gertatzen diren egoerak eta emozioak bizitzen direlako. Erdi Aroko kutsu hori du, pertsona talde bat zure inguruan biltzen da zu eszenatoki gainean ikusteko. Nire ustez, gizateriaren ondare izendatu beharko lukete».

Ramon Tatiegi eta Esther Moyua *Hontza* liburu-dendako nagusiek *Irutxuloko Hitzan*: «Liburu-denda kate handiak dira oraingo joera, eta gero eta gutxiago dira denda inde-pendenteak. Gu korrontearen kontra gabilitza, baina oraindik badago zirrikitu bat guretzat».

Gure garaiaren questioa

Luther Blissett, *Q*. (Mondadori, 1999). 753 orrialde.

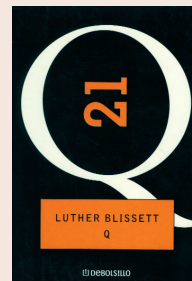
Apaletan paper berriak izango dituzu, joan den astean erosiak, sortzekoak diren hautsen ohatze zuri. Ez da zentzuzko-ena 800 orrialde inguruko liburukote bat hona ekartzea, noiz eta Durangoko Azokaren biharamun buruminezkoan. Ausarta –ergela– XVI. mendean girotutako nobela italiar hau gomendatzera –edo ez– datorkizun hau, kasu egin eta irakurriko duzulakoan, erosi gabe bada ere.

Dena da pixka bat arraroa, pixka bat diferentea eta pixka bat azaldu beharrekoa Luther Blissetten *Q*-n. Egilea, hasteko: izena aditu eta futbolsofian katedradunari A.C. Milan taldean 1980ko hamarkadan jokatu zuen aurrelari jamaikarra etorri zaio burura. Formateatu diskoa. *Nom de plume* bat duzu Luther Blissett, pseudonimo bat, atzean egile kolektiboa gordetzen duena. Europa osoko kultur ekintzaileek erabili izan dute deitura hori. *Q* nobela mugimendu horretako lau kide bolognarren fruitua da, 1999an argitaratu emana.

12 hizkuntzataraz itzuli dute *Q*, –“etxeko” erdaretara ere bai– eta kritikariek Umberto Ecoren *Arrosaren izenarekin* alderatu dute. Konparazioak gorrotagarriak dira, zer esanik ez horrelakoak, baina nobela honi merituen bat aitortu behar zaio. Bat, irakurterraza izanda ez dela modan dau- den eleberri historikoen txikle bideetatik abiatzen.

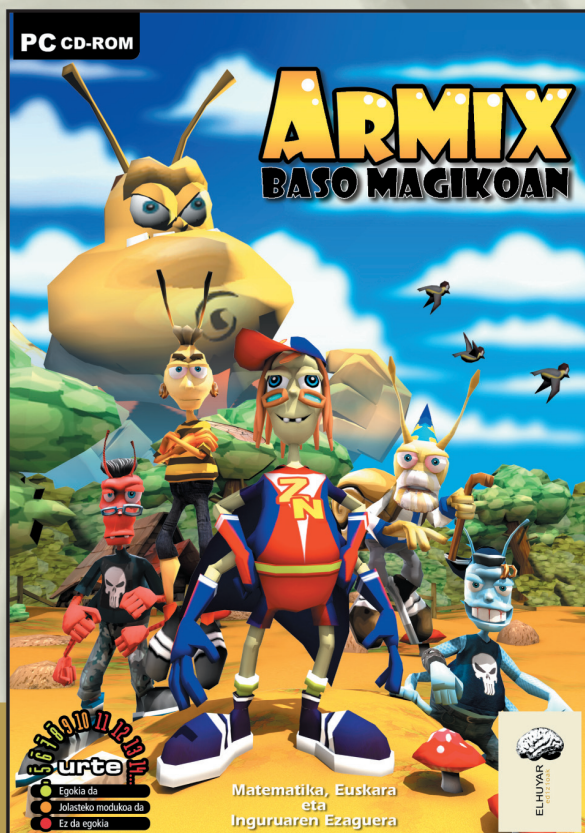
Argumentua dugu beste puntu indartsua; istorioa egungo Alemaniako lurraldeetan abiatzen da, Luterok hasitako Erreforma bururaino eraman nahi duten anabaptisten altxamenduarekin. Protagonista behin eta berriro ibiliko da ihesean, Erromako Giovanni Pietro Carafa kardinalaren aginduetara dabilen *Q* izeneko espioiaren hatsa lepazurrean. XVI. mendeko erlijio gatazken irakurketa marxista –edo– eskaintzen du nobelak; gaur egungo Europaren alegoria izan nahi du istorioak. Anabaptismoa 1660 eta 1700eko hamarkadetakoa mugimendu ezkertiarren pareko azaltzen da. European derrigorrez ezkutuan ibili behar du protagonistak eta azkenerako Otomandar Inperioan aurkituko du sosegua.

Gure garaien ispilu: ezkerretik idatzitako istorio onak ere ez dira boterearen jazarpena salatzen harago joaten. Ez dago alternatibarik, bizirautea baizik. Ispilu hautsiak, inondik ere: Mondadori argitaletxeak zabaldu dizu mundura liburua, Marina Berlusconi –esan behar al dut noren alaba den?– kontrolpean duen argitaletxeak.

GORKA BEREZIARTUA

produktu berria

Armix baso magikoan

(5-8 urte bitartekoentzat)

CD-ROM bideo-jokoa

24,95 €

Erosteke:

www.elhuyar.org/denda

helbidean eta

ohiko salmenta-puntuetan

Elhuyar Fundazioa

Zelai Haundi, 3. Osinalde Industrialdea

20.170 Usurbil - tel.: 943 363 040

elhuyar@elhuyar.com - www.elhuyar.org/denda

ELHUYAR
edizioak

liburuak • hiztegiak • aldizkaria
• multimedia CD-ROMak • ikus-entzunezkoak • horma-irudiak

2007ko abenduaren 16a

ARGIA

39

Denbora-pasak

ANA ZAMBRANO

Hitz gezidunak

GIPUZKOAKO BERTSOLARI TXAPELKETA

2003AN BERTAN EGIN ZEN BITARTEKOA	INFUSIO GARMENDIA, 1967ko TXAPELDUNA	SISTEMA OPTIKO PREZIOEN INDIZEA	AZPI, BEHE	FUTBOLEAN, TANTO TOKA, DU	JOERA NAGUSIA ETEKINA LORTZEKO JARDUERA	ARTILLERIAKO PIEZASENDO 2003ko TXAPELDUNA
ABEREAK UNATZEKO EGILE EZEZAGUNAK	MUSU NAIZEN HAU	EDOZEIN MODUTAN MODU TXIKIGARRIA	ILEA DUENA ANPEREA	GAIXO, ERRUKARRI ERASO	NAGI HERRI NAFARRA	ZUHAIXKA MOTA
EGUNEROKO JANGAI	3. MUSIKA NOTA GAIXORIK JARRI	GAIXO	KONTSO-NANTE DARDARKARI NORBAIT	HEGAZTI MOTA INTSEKTU MOTA	BOKAL ERREPIKATUA BELDUR BIZI	ROENTGEN UNITED KINGDOM
EMAKUME IZENA PARE BAT	JATEKO BEHARRA I. MUSIKA NOTA	BEGIRADA NAUKA	OXIGENOA PUTRE	ERRESISTEN-TZIA	HODEIETATIK ERORTZEN DEN UR	IPURTZULO
HAMABI ZEIN TOKITAN	AURITENGO FINALAREN JOKALEKUA 6. NOTA	GURAIZE, ARTAZI	IPURTZULO			

Sudokua

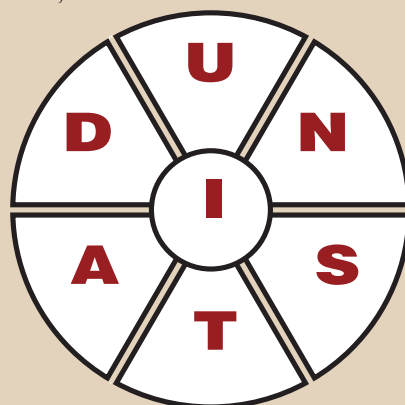
9 arteko zenbakiak jarri 3x3ko lauki bakoitzean; ezin da zenbakirik errepikatu ez errenkada, ez zutabe, ez lauki berean.

	6			4	7	2		8
8	4			5				
		1	2					1
			5	6	3			9
6					4	7		
9								
			9				1	7
5	7	6	8				2	

Pastela

Pastelaren hizkiak erabiliz, aurki itzazu 20 hitz. Hitz bakoitzak lau hizki izan behar ditu gutxienez, horietako bat erdikoa.

1. _____	11. _____
2. _____	12. _____
3. _____	13. _____
4. _____	14. _____
5. _____	15. _____
6. _____	16. _____
7. _____	17. _____
8. _____	18. _____
9. _____	19. _____
10. _____	20. _____

Akrostikoa

Azpiko zerrendaren eskumako berben sinoni-
moak topatu eta gero osatu pasartea koadrotxo
bakoitzari dagokion hizkia jarritz.

Rafa Díez

Kike Amonarriren umorea

Odontologoan

Agure zaharra odontologoaren kontsultara
sartu da:

- Egunó! Hogzag ateacera etoggi naiz...
- Baina zuk ez duzu hortzik eta!
- Fai, medigu gauna... Faina irenci egin ditut.

Pilula lasaigarriak

Honako hau Unaik bidali digu Sopelatik.
Morroi bat farmazian sartu da:

- Egun on. Ba al daukazu pilula lasaigarririk?
- Bai noskil
- Bada, har itzazu hiru, hau lapurreta da eta!

Soluzioak

A									Aritu, jokatu.
	37	1	16	29	50	58	5		
B									Irrikor, umoretsu.
	61	17	34	65	52	2	41	55	
C									Berriketa.
	18	21	35	12	59	51	42	69	
D									Egun guztietan.
	30	6	67	19	53	56	45		
E									Mediku.
	22	7	72	13	70	31	60		
F									Besteak baino irtenagoa den hortz.
	47	23	64	20	36	8	38		
G									Galtzez eta jakaz osatutako jantziak.
	66	14	32	26	71	43	24		
H									Otamen.
	27	54	46	3	33	9			
I									Ospela.
	48	68	39	25	28	10	15	62	
J									Denbora unitatea.
	63	4	44	11	49	57	40		

AKROSTIKO:

“Hemengo industriaren
aldeko jarrera eraginko-
ragoa landu behar dute
instituzioek”

Ihardun, Irribera,
Elasturi, Egutero,
Doktore, Letagin,
Trajeak, Ahamen,
Azkordin, Segundo.

K	M	G	P	Z	T	I	A	R	T	E	X	U	N	O	G	I	A	N	E	R	X	I	N	O	N	O	S	T	I	A	R	T	O	L	O	S	A	A	I	Z	T	U	R	G	U	R	A	E	U	R	I	U	Z	K	I
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

PASTELA:

Adintsu-Astindu-Saindu-Sinatu-Aditu-
Itaun-Tindu-Utsu-Adin-Asti-Dina-
Duin-Idun-Isun-Itsu-Itun-Sinu-Tina-
Unai-Utsin.

(Gehiago egon daitezke).

1	6	5	3	4	7	2	9	8
8	4	2	1	5	9	6	7	3
7	9	3	8	2	6	5	4	1
3	5	1	2	7	8	4	6	9
4	7	9	5	6	3	1	8	2
6	2	8	9	1	4	7	3	5
9	1	4	7	3	2	8	5	6
2	8	6	4	9	5	3	1	7
5	3	7	6	8	1	9	2	4

gure!
arteak
euskaraz

BFA
DFB

Bizkaiko Foru
Aldundia
Diputación
Foral de Bizkaia

2007ko abenduaren 16a

ARGIA

41

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

TESTUA ETA ARGAZKIAK:
AIALA ELORZA

Estibalizko Ama (Araba)

Arabar guztien zaindari

Erdi Aroko galtzada izan zen mendixka honetatik Arabako Lautadaren esparru handia ikus daiteke. XII. mendean, muinoaren tontorrean, santutegia eraiki zuten, aurretik izandako elizaren gainean. Erromanikoaren altxor hau, San Adrian tunelean hasi eta Ebro ibairaino garamatzan Arabako Donejakue Bidean, ezinbesteko bisita bihurtu da. Estibalizko Ama da.

Gure abiapuntua Otazu inguruan dago. Gasteiz hegoaldeetik abiatuta, A-2130 errepidea hartuko dugu. Hiria atzean utzi eta pare bat kilometrorra, eskuinaldean Olananbeko futbol zelaia ikusiko ditugu. Adi, berehala helduko baikara gure parkingera, errepidearen ezkerreko aldean. Aparkalekuak ez du bide-seinalerik, baina ziurrenik gu baino lehenago iritsi den autoren bat ikusiko dugu.

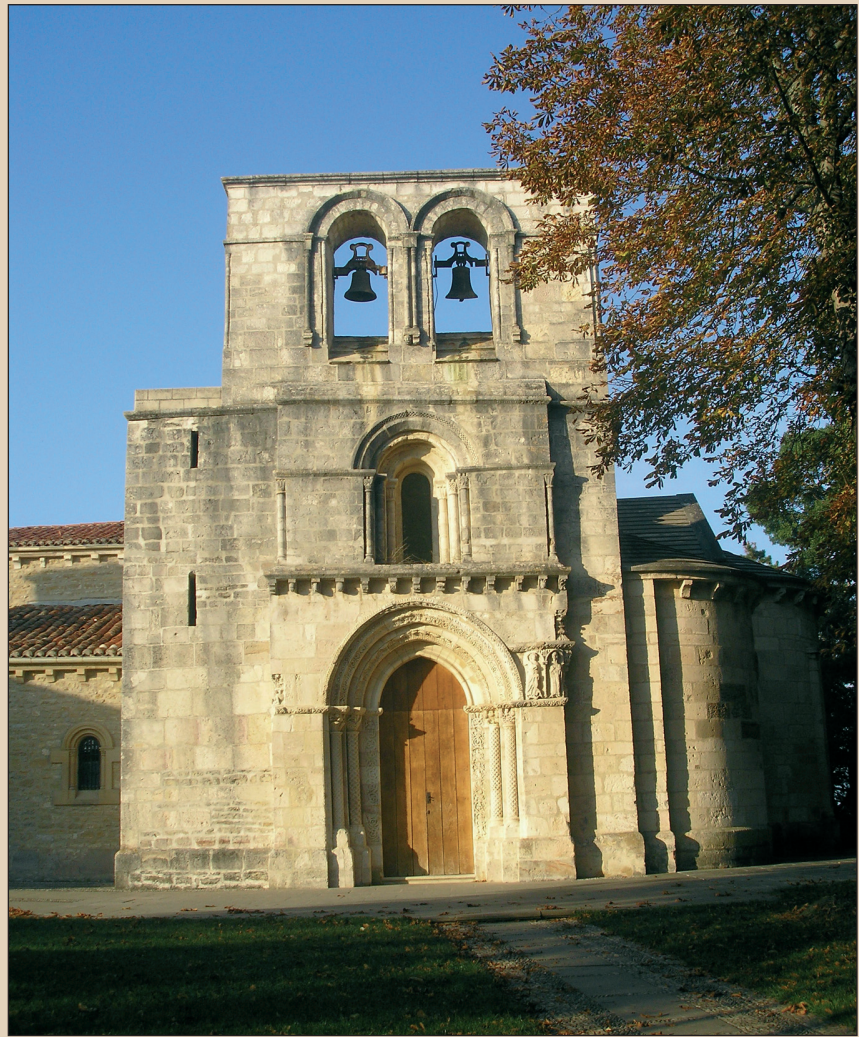
Gasteiztik kanpo baldin bagatoz, N-1 errepidetik jo behar dugu eta 367. irteeran N-104 bideari jarraitu. Elorriagara heltzerakoan ezkerreko aldera biratuz eta A-132 bidea hartuz gero, Askartza herriraino helduko gara. Hortik, eskuineko aldean dagoen A-2130 errepidean pare bat kilometro egin, Otazu ezkerrean utzi eta segituan ikusiko dugu aparkalekua, kasu horretan gure eskuinean.

Lehengo trenbidea, gaurko Ibilbide Berdea

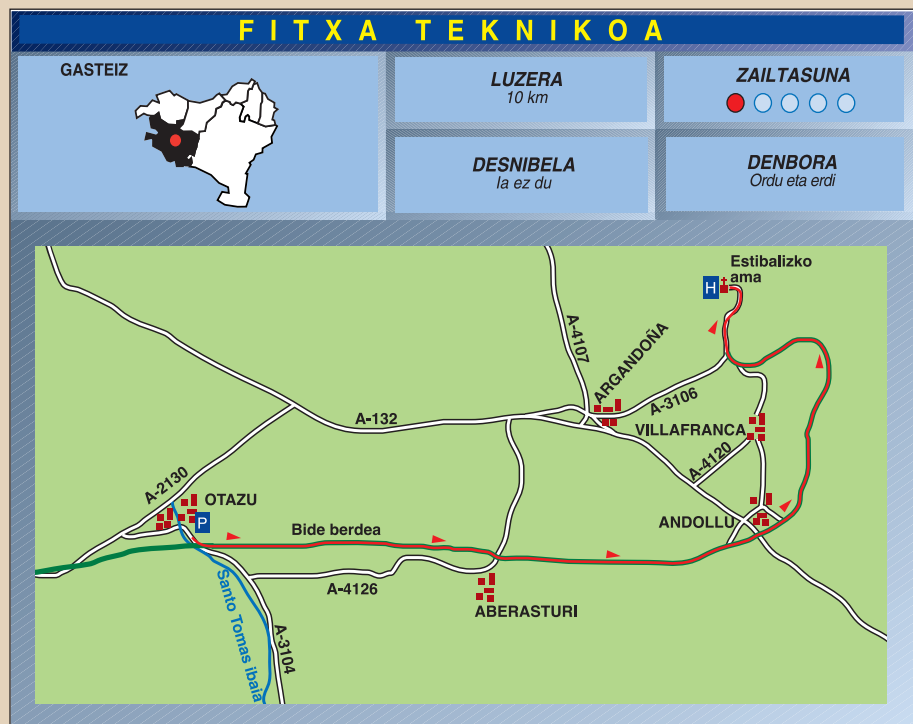
Autoa utzi eta bideari ekingo diogu. Errepidearen beste aldean, Estibalizko Ama Birjinaren santutegira eramango gaituen bidea adierazten du seinale batek. Hor hasten da Gasteiztik Estibalizera doan Hego Euskal Herriko trenbidearen Ibilbide Berdea. Arabarren gustuko ibilbidea, betidanik. Zarata eta kea atzean utzita, Gasteizko mendien itzalean santutegiraino iritsiko gara Otazu, Aberasturi eta Andollu zeharkatu ondoren. Guztira, hamar kilometro.

Trenbidea 1927an inauguratu zen. Lizarratik (Nafarroa) Mekolaldearaino (Gipuzkoa) zihoan, Gasteiz ere zeharkatuz, Maltzaga-Zumarraga trenbidearekin bat egiteko. Oñatirekin ere lotura zuen. Urteak pasa eta 1950eko hamarkadan, trenbideak errentagarri izateari utzi zion. Garai horretan sortzen ari ziren errepideek lehia handia egiten zioten eta ondorioz, 1967an itxi eta deuseztatu zuten.

1996. urtetik aurrera, trenbidea aisialdirako bide berde bilakatu du Arabako Foru Aldundiak. Guztira, ia 50 kilometro. Ibiltariek zutik jarraitzen duten geltoki zaharrez eta kilometroak

Porta Speciosa, hegoaldeari begira dagoen atea. XIV. mendera arte Estibalizko Amaren santutegiko sarrera nagusia izan zen.

zenbatzeko erabiltzen ziren eskulan-gintzazko lanbez gozatzeko parada dute. Beraz, abia gaitezen gure lehenengo helmugaraino, Otazuko gelto-ki zaharreraino

Aberasturi eta Andollu

Aurrera egingo dugu guztiz lerro zuzena den bidean. Arabako Lautadan gaude. Erremolatxa eta patata alorrek izango dira gure bidelagun berriak, berde kolorekoak udaberrian eta horixkak, berriz, udazken partean. Bideari jarraituz, El Salva-

dor udal-hilerriaren parera helduko gara. Kanposantuko hormak ezkerrean ditugula Aberasturi ikusiko dugu gure aurrean. Izenak adierazten duen bezala, herri noblea eta aberatsa izan zen garai batean. Urte haien oroitzapenik argiena Diaz de Arcallatarren jauretxea dugu.

Txangoak ez gaitu herrian barrena eramango, eskuinean geratuko dira etxeak eta baita tren geltokia ere, egun etxebizitza bilakatua. Metro gutxi batzutura erabat aldatuko da paisaia. Alorrek desagertu

egin dira eta harizti batek sortzen duen tunelean sartuko gara. Egun eguzkitsuetan ere iluntasuna da nagusi baso txiki honetan. Bertatik irtenda, argiarekin batera Arabako Lautada mugatzen duten mendiak agertuko dira berriz ere. Eskuinean Gasteizko Mendiak, aurrean Azazetako mendatea eta ezkerrean Elgeako mendilerroa.

Andollu izango da Estibalizera bidean zeharkatuko dugun azken herria. Garai batean Villa Alegre de Andollu izenez ezagutu zen, “Marqués de Villalegre” tituluari jatorria emanez. Herriaren mendebaldean Hego Euskal Herriko Trenbidearen geltokia dago. Hara heldu eta erre-pide azpitik doan pasabide txiki batetik aurrera egingo du Ibilbide Berdeak.

Kilometro batera, gutxi gorabehera, bitan banatuko da bidea. Trenbideko lanbez egindako seinaleak adierazten duen bezala, adar batek Laminoria aldera jarraituko du eta besteak, berriz, gure helmugara. Estibalizko Ama Birjinaren santutegira doan adarra Hego Euskal Herriko Trenbidea sortu eta urte batzuk geroago eraiki zen, 40ko hamarkadan alegia. Hogei urtez, igandero-igandero, ehunka gasteiztar eramaten zituen bere bagoietan eguerdiko mezatara. Trenak, aldapan gora, poliki-poliki egiten zuen bidea Estibalizko geralekuraino. Guk ere, lasaitasunez, bidean gora egingo dugu azken kilometroa.

Historia pusketak

XI. mendea: 1074. urtean Estibalizko kondeak Done Milan santuaren ohorez aldre bat oparitu zuen. Geroztik santu hori gurtu zen tenpluan.

XII. mendea: Estibaliz arabarren biltzar lekua zen. Han egiten zen azoka komertzio gune garrantzitsu bihurtu zen Arabako Donejakue Bidean. 1138an, Najerako (Espainia) Santa María la Real tenpluko monjeek santutegia jaso zuten opari, haren zaintzaz arduratuz XV. mendean ordena desagertu arte. Lekaideak heltzearekin bat, egun ikusten dugun eraikin erromanikoren lanak hasi ziren. Tenplu berria XI. mendeko elizaren gainean eraiki zen. Eliz txiki horren aztarnak egungo santutegiaren hegoaldeko besoan dagoen kaperan aurkitu izan dira.

XVI. mendea: Estibalizko saindutegiak Gasteizko erietxe nagusiarekin –egungo Santiago erietxearekin– bat egin zuen, administratiboki hiriko kontseiluaren esku geldituz. Garai hartan, erromesez aparte, mandazainek eta salerosleek ere bisitatu zuten tenplua, han baitzegoen ibiltarien kofradia.

XVIII. mendea: Santutegiko bizitza guztiz ahuldu zen, lekua erabat hutsik gelditu arte.

XX. mendea: Eliza Gasteizko Udalaren eta Arabako Foru Aldundiaren eskuetara igaro zen. 1904. urtean berriztapen lanak hasi ziren. Mende hasieran lekaide beneditarrak heldu ziren Estibalizko santutegira eta oraindik ere beneditar komunitate txiki bat bizi da bertan.

Zortzi mendeko tenplua

Hamar mende baino gehiagotan zehar Estibalizko santutegia Araban gertatu den guztiaren lekuko izan da. Ehunka urte pasa dira eta hala ere, egunero haraino gerturatzaren diren bisitariak erabat harritzen dira XII. mendeko tenplua ikustean. Donemiliaga Kukulako artxiboetara joz gero, horma sendo horien historia ezagutuko dugu. Han gordeta dagoen dokumentu baten arabera, 984. urtean eraikitako beste tenplu bat zegoen egungo santutegia dagoen lekuan.

X. mendean muinoa joan-etorri handiko lekua zen eta bertan egiten zen azokak garrantzi handia zuen. Egun, jende gutxiago gerturatzen da Estibalizera baina, hala eta guzti ere, badira egutegian jendez gainezka aurkituko dugun bi egun. Maiazaren lehenean, esaterako, jai han-

dia antolatzen da tenpluaren inguruan. Goizean goiz artisau azokak ateak irekitzen ditu. Euskal dantza txapelketarekin eta Arabako patatez egindako erregosi dastapenarekin bukatzen da eguna. Bestalde, irailaren bigarren igandean Estibalizko Ama Birjinaren eguna ospatzen dute arabarrek. Egun berezi horretan, Ama Birjinaren ohorez, meza egiten da santutegian.

Santutegiaren bi ateak

Estibalizko monasterioa Arabako erromanikoaren altxorrik garrantzitsuenetakoa bada ere, gotiko zantzuak daude haren hormetan. Tenpluak bi ate ditu. Egun, hegoaldera begira dagoena Porta Speciosa izezez ezagutzen da. XIV. mendean, tenplua berritzearekin bat, elizaren sarrera nagusia izateari utzi zion. Adi-adi begiratuz gero, zati batzuen

proportzio gabetasuna antzemango dugu. Bigarren atea mendebaldera begira dago eta santutegiaren sarrera nagusia izan arren, bestea baino askoz ere arruntagoa da.

Aukera izanez gero, minutu batzuk eskainiko dizkiogu tenpluaren barruko aldeari. Azpimarragarria da kapitelen dekorazioa, izan ere, Jatorrizko Bekatuaren eszenak daude irudikatuta bertan. Bestalde, Estibalizko Ama Birjinaren irudia eta bataiarri gotikoa ere ikusgarriak dira.

1997. urtean, Carlos Rueda eta Ignacio Lasagabaster arkitektoek diseinatutako balio anitzeko eraikina altxatu zen Estibalizen. Kultur etxe berri horrek bizitasun handia eman dio monasterioari. Gaur egun, ekitaldi ugari antolatzen dira areto nagusian, eta ondorioz asko hazi da bisitarien kopurua azken urteotan. ■

Dive Tarpoon Urpekaritza

Kirol portua, A7 lokala • 48992 Getxo • Tel / Faxa: 94 4912577
e-posta: divetarpoon@euskalnet.net • web orria: www.divetarpoon.com

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA

ENERGIA BERRIZTAGARRIAK

Osmosia erabili energia sortzeko

NORVEGIAN energia zentral baten prototipoa eraikitzen ari dira energia osmotikoan oinarrituz. Zer da osmosia? Kontzentrazio desberdinak dituzten bi soluzio mintz baten bidez bereizi ondoren, ura kontzentrazio txikiagoa dagoen soluziotik kontzentrazio handiagoa dagoenera igarotzea.

Norvegiako hego-ekialdean dagoen Hurum hirian egongo da zentrala, eta haren funtzionamendua ur gaziaren eta ur gezaren elkar-ekintzan oinarrituko da. Proiektua zuzentzen duen Statkraft partzuergoaren arabera, paper-lantegi batean gauzatu nahi da proiektua 2008ko amaiera baino lehen. Norvegiar prototipoan, ur gazia dagoen biltzean ur geza sartuko da eta ondorioz ger-

tatuko den presio handitzea elektrizitatea sortzen duten turbinei eragiteko erabiliko da. Hala ere, instalazioa apala izango da: bi eta lau kilowatt arteko potentzia baino ez

Hurum (Norvegia). Bertan egingo dute energia osmotikoko zentrala.

O s a s u n a

JABIER AGIRRE

Antzutasunaren aurka, obulu bitrifikatuak

FRANCISCO ETA LUCÍA Valentzian duela hila-bete batzuk jaiotako bikiak dira. Zer dute berezi bi ume horiek? Europan bitrifikatu-tako obuluetatik jaio diren aurrenekoak direla. Beraien atzetik beste hamalau haur jaio dira, eta dagoeneko berrehun emakumek izoztu dituzte beren obuluak Antzutasunaren Kontrako Valentziar Institutuan. Horretarako, arrakasta itzela lortu duen ugalketa-teknika erabili dute.

Teknika hori Kuwayama izeneko japoniarrek asmatu zuen. Bitrifikatutako obulutik lortutako aurreneko umea 2002. urtean jaio zen Japonian. Ondoren, 2003an Ameriketako Estatu Batuetan jaio zen beste bat, eta Francisco eta Lucía dira Europako aurrenekoak. Jaiotzerakoan 2,5 eta 2,3 kiloko pisua izan zuten hurrenez hurren, eta beste edozein haurrek bezalaxe eboluzionatzen dute.

"Cryotop" da teknika berriaren izena. Teknologia sinplea da, eta ez hain garestia. Prozesuak 1.200 euro inguru balio du. Arrakasta bitrifikaziorako bereziki diseinatu-tako gailuari esker lortu dute, obozitoak 0,1 mikrolitroko eremuan gordetzen baitira; orain arte hamar aldiz bolu-

Valentzian hamasei ume jaio dira obulu bitrifikatuetatik.

men handiagoan edukitzen ziren. Bolumena hain txikia izanik, temperatura jaisteko abiadura ikaragarri altua da, eta hala, ez da kristalik sortzen. Horri esker, sistema tradizionalarekin obulu batek bi ordu inguru behar bazituen izozteko, bitrifikazioa minutu gutxi batzuetan lortzen da, eta likidoa zena beiraren sendotasuna duen solido lingirdatsu bilakatzen da. Hala ere, egindako ikerketa guztiek berresten dutenez, obulu bitrifikatueta material genetikoak ez du inolako kalterik jasaten.

Bitrifikazioa bereziki egokia da tratamendu erasotzaileak —esaterako kimioterapia— hartzerakoan emakumeentzat, antzu geratzeko arriskua dutelako. Orain arte emakume horiek zuten aukera bakarra emaila baten obuluak erabiltzea zen, baina aurrerantzean beren obuluak bitrifikatu ahal izango dituzte, eta behin gaixotasuna gaingitu ondoren, berriro ere obulu horiek erabili. Valentzian jaiotako hamasei umeak 40 urtetik gorako emakumeen obuluetatik sortu dira, baina adituen iritziz aurrerantzean emakume gazteagoek ere erabiliko dute ugalketa-teknika berri eta arrakastatsu hori.

landareak

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Datorrela epeletik!

GARAGARDOREN BAT BEZALA, beste muturren bat ere gozatzen du idi-bihotzarbolak. Lore laruek laranja koloreko marra nabarmen bat izateaz gain nektar mordoa dute eta erleek etekin ederra kentzen diote. AEBetako ekialdean bezala ugaria den tokietan landare eztidunetaketatzat dute. Ezti gorritza bizia ematen omen du.

Europar aspaldian galdu zen, glaziazio edo izotzaldiak hotzatxo eta bizi gabe ere ezin iraun eta desagertu. Fosiletan ezaguna da baina berriz Ameriketatik ekarri eta landatu direnetatik kanpo, berezko bertakorik ez. Landare guztietan bezala honen zabalkundearengan ere klimak agintzen du. Hotzaldi luzerik gabeko bizitoki epelak ez bezala urez asetutako lur, zingira, padura, ur ustel eta antzekoak ez ditu gogoko, lur lehorretan alde ederreko grinaz hazten da.

Geu bezala, landare bakoitzak hobesten dituen bizitoki gogokoenak laster batean aldatuko direnaz jabetzen hasten al dira! Lehen Munduko gizakiok daramagun bizi-modu arranditsu putzontzia dela eta, Lurra aldatzen ari da. Honen ondorio dramatikoenetakoa dagoeneko bizitzen ari garen atzera ezinezko klima aldaketa da. Klima aldaketak gora-behera dezente ekarriko du geurera. Arlo ugaritan nozituko dira mudantzak: itsasomareen maila igotzea, poloetako izotzak urtzea, klimak eragindako hondamendiak ugaritzea... Aldatze horiek guztiek, zuzenean edo zeharka, leunago edo sakonxeago, eragina dute geure landareengan: lorategietan, baratzeetan, basoetan, soroetan...

Orokorrean tenperaturak gora egiten badu, hau da, batez-beste tenperatura igotzen bada urtaroen iraupena aldatuko da eta landareen zikloak egokitu egin beharko dira. Landareen bizimoduaren ziklo osoko erabaki guztiak –hazia noiz ernatu, loreak noiz ireki, fruituak noiz umatu...– hartzeko garaian tenperatura da baldintza garrantzitsuena. Beraz aldaketa ugari ezagutuko da aurrerantzean. Datorren epeltzearen urteak ekarritako uraren ugaritzeak idi-bihotzarbola harrapatzen badu lur lehorra goetara, nora alde egin beharko duen hausnartzen ari da honezkero.

Klima aldaketak ez dakar onik landareentzat.

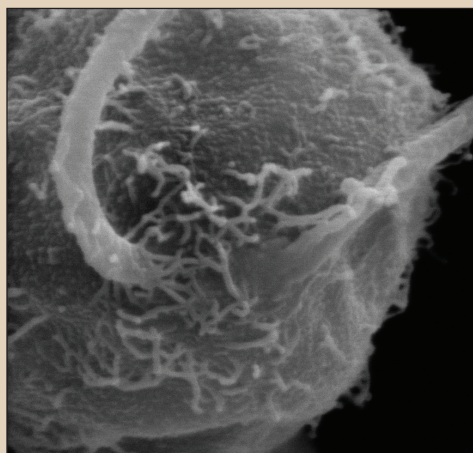
du emango. Statkrafteko arduradunek esan dute-nez, prototipoaren helburua teknologia hori baliagarria izan daitekeela frogatzea da.

CNRSko zientzialari Gérard Pourcelly-ren arabera, egungo teknologiarekin mintzaren metro koadro bateko lau watt inguru sortu daiteke, beraz hamar kilowatt kontsumitzen duen apartamentu batentzat 2.500 metro koadroko mintza beharko litzateke. Datu horiek ikusita, garbi dago osmosiaren teknologia dezente egin beharko duela aurrerara emaitza egokiak lortu ahal izateko. **I**

Algak, hidrogeno iturri

GAUZA EZAGUNA DA energia berriztagarri iturrien artean hidrogenoa dela interesgarrienetakoa, baina jakin badakigu zein zaila den hidrogenoa kopuru handitan eta merke lortzea. Orainsu, Genevako (Suitza) Unibertsitateko David Rochaix ikerlariak iragarri du algetatik hidrogenoa modu iraunkorrean lortzerik badagoela.

Horretarako, *Chlamydomonas* alga berdearen geneak manipulatu dituzte. Alga horiek estres egoerara eramanda, hidrogenoa ekoizten hasten omen

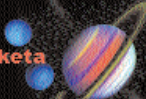

Chlamydomonas alga berdea, mikroskopioz ikusita.

dira. Aldi berean, euren fotosintesia moteltzea lortu dute, bestela oxigenoa sortuko bailitzateke, eta hori sortutako hidrogenoarekin nahastuko litzateke ura sortuz.

Dena dela, momentuz lortu dena laborategian baino ez da lortu. Orain, eskala handiagora eraman nahi dute ikerketa, ea gauza bera gertatzen den. **I**

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

Zerbitzuak

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

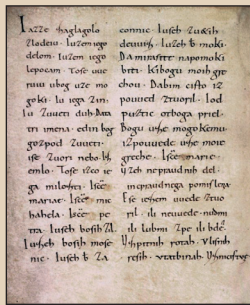
Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
 Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
 Tel: 943.37.18.49
 e-mail: adur@adur.com

Denboraren makina

NAGORE IRAZUSTABARRENA

Letra xehetzen

Ezkerretik eskuinera, erromatar letra larriz idatzitako testua; Freising-eko eskuizkribua, minuskula karolingioaren adibide esanguratsua; eta Giambattista Bodoni, tipografia modernoaren aita.

AKISGRAN, 781. Yorkeko Ealhwine idazlea Karlomagnoren gortera iritsi zen. Erregeak eskola bat irekitzeko asmotan ekarri zuen ingelesa eta, azkenean, hamabost urte eman zituen bertan, karolingiarren berpizkunde kulturalaren bultzatzaile nagusietako bilakatuta. Tarte horretan, besteak beste, letra minuskula karolingiarra garatu zuen, ordura arte erabiltzen zena baino txikiagoa eta biribilagoa, gaur egun letra xehe etzantzatz joko genukeena.

Erromatarrek letra larriz idazten zuten. Letren diseinua simetrikoa zen, geometria euklidearrean oinarritua. Mendebaldeko Erromatar Inperioaren amaierara arte ez ziren hasi kurtsiba erromatar modura eza gutzen den hizki moldea erabiltzen. Idazkera hori ez zen zabaltu, baina mende batzuk beranduago eragina izango zuen Eanwhilek letra xehe karolingiarra asmatu zuenean. Hala ere, horretarako oinarritzko faktorea teknologia izan zen: Karlomagnoren gortean, aurretik kargatzen ziren arkatzak eta garai hartako paperik fin eta leunena —animalia jaioberrien larruz egindako Vitela papera—, erabiltzeko aukera izan zuen Eanwhilek. Idazteko modu errazago hura berehala zabaltu zen kultur maila altuenekoen artean. Baina XI. mendean baztertu egin zuten letra minuskula.

XV. mendean veneziar errenazentistek tipografia berri bat nahi zuten euren errepublikarako, eta Aro Klasikoa berpizteko. Horregatik ipini zioten *lettera antica* izena, eta horregatik aukeratu zuten kurtsiba erromatarra eredu moduan. Hori zen asmoa, behintzat. Baina izkribu erromatarrek eta karolingiarrek nahastu zituzten, eta azkenean Ealhwinek asmatutako minuskula zabaltu zuten. Hortik aurrera Europa osoan letra larriak paragrafoaren hasiera markatzeko erabiltzen hasi ziren eta testua letra xehez idazten zuten. Eredua aukeratzeko izandako akatsa deskubritu zuten halako batean, baina tipografia horrek zabaltzen jarraitu zuen. Idazteko materiala garestia zen eta letra horrek espazio gutxiago behar zuen; gainera eskuz idazteko askoz azkarragoa zen. Inprenta iritsi zenean ere abantaila handia eskaintzen zuen *lettera anticak*: tinta asko aurrezten zen soilik karril erdia erabilia.

XVIII. mendearen hasieran lehen estilo liburuak sortu ziren. Europako herrialde bakoitzak modu batera erabiltzen zituen letra xeheak eta larriak, eta arauak bateratzeko beharra zegoen. Mende horretan bertan, Giambattista Bodonik letra xehea garatu zuen, Gracia tipografia sortu arte. Horixe izango zen gaur egun erabiltzen ditugun tipografia askoren oinarria, besteak beste, Times eta Garamond. Testu hau, esaterako, Garamond letraz idatzita dago. ■

ARRASTOAK

CRISTOBAL BALENCIAGA

diseinatzailearen biografia idatzi du Lesley Ellis Miller-ek. Idazleak getariarraren nagusitasuna errebindikatu nahi du Pariseko moda munduan. Pariseko erreginatzat Coco Chanel jotzen bada ere, lan berri honek dio Balenciaga izan zela modaren errege 1954a arte, Chanelek haren tokia hartu zuen arte hain zuten.

Horrez gain, gipuzkoarrari eragin zioten lanak ere aztertu ditu Millerrek; horien artean, Francisco Zurbaranena nabarmendu behar da. Balenciagaren gaueko soineko askok XVII. mendeko margolariak fraideak marraztean irudikatu zituen bolumenak dituzte oinarri, beheko argazkietan ikusten den moduan.

Goian, Balenciagaren soinekoa; haren azpian, Zurbaranek margotutako fraidea.

«Ekonomia lokalera itzuli beharko dugu agian»

Bilbo, 1970. Ingeniari doktorea telekomunikazioetan. Teknologia elektronikoko irakaslea Bilboko Ingeniaritza Eskolan (EHU); ELAko ordezkari sindikala da bertan. *Energia urriko mundu baterako gida* liburua kaleratu du berriki Manu Robles-Arangiz Institutuaren eskutik. Petrolioaren ekoizpen gorenaren euskaraz lantzen duen lehen liburua. Eguberriak gainean izaki, Bilboko kaleak argiz gainezkatuta direla, hurbildu gara berarengana: “Ez dut batere sostengarria ikusten egungo argindarraren xahutze maila, ezta urte luzez iraunkorra izan dadin modua ere”, adierazi digu xaloki.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Iñigo Azkona

Energia urriko mundu baterako gida energiaren egoera ulertzeko liburu egokia begitandu zaigu. Egileak, Gorka Buenok, energiaren gaineko datu asko eskaini digu solasaldian: “Energiaren egoeraz jabetzeko, datuak funtsezko dira” esan digu amaieran. Datu eta gogoeta ugari liburuan dituzu irakurle, zinez erakargarriak. Guk liburua irakurtzeko gogoa berotu nahi dizugu. Hasteko, hona premisa bat: “Energia, sistema osoa –soziopolitiko ekonomikoa– eta bizitza funtzionarazteko elikadura da. Elikagaiak ere energia dira”.

Energia urria dela diozu, energia barra-barra erabiltzen ari gara, ordea.

Bai. Pertzepzio hori daukagu askotan. Ez dugu energia urria eta mugatua dela pentsatzen. Egun gizateria erregai fosilei esker bizi da, baina erregai fosilek oparotasun irudi faltsua ematen dute. Fosilak lurpean daude pilatuta eta eskuragarriak izateak ahalbidetzen du kontsumo maila gehiegizkoa.

Energia mota asko dago, hala ere.

Bai. Eskura ditugun beste energia motetan erreparatzen badugu, fluxu hauek –energia geotermikoa zein

hidroelektrikoa, besteak beste– merkatuan salerosten den energia primarioa –fosilen energia– baino apalagoak direla ohartzen gara. Energia kopuru hauen erabilpena, askotan, erregai fosiletik ateratzen dugun energiaren aldean urriagoa da. Alegia, energia berriztagarriak badaude, erabilgarriak dira eta erabili beharrekoak. Hauen egoera ezberdina da ordea. Liburuan nabarmendu dudana puntu garrantzizkoetako bat horixe da.

Erregai fosilak energia berriztagarrien aurka jartzen dira askotan.

Gorka
Bueno

Energiak sarritan kontrajartzen dira. Adibidez, fosilak zikintzat eta berriztagarriak garbitzat joz. Kontrajartze horrek ordea, puntu nagusia alboratzen du, eta da: bakoitzak ahalbidetzen duen kontsumo eredua guztiz ezberdina dela. Fosilen ustiapenetik bizitzea errentetatik bizitzea da. Energia berriztagarrien paradigma berriz, pilaketarik ez izatea da. Une bakoitzean erabilgarria den energia fluxua erabili dezakegu, besterik ez. Berriztagarrietatik bizitzea “lehiaz eta buru-belarri” lanean aritzea da. Beraz, eskuragarritasuna mugatua denez, fosilen errentak erabiltzen ditugu oparo. Energia primarioaren %80 baino gehiago erregai fosiletatik hartzen dira. Horrek arazoak sortuko ditu laster, erregai fosilak bukatuko baitira.

Mundu paradigmatikoa bizi gara.

Sistema ekonomikoa elikatzeko, hein handi batean, energiaren kontsumoaren hazkundera behar da. Sistemarentzat guztiz beharrezkoa da kontsumoaren hazkundera, ez kontsumo soila kontsumoaren hazkundera baizik.

Askok energia berriztagarriak jotzen dituzte salbatzailetzat.

Berriztatzaleek energia fosilen ikuspegitik epaitzen dituztelako zabaldu da ikuspuntu hori. Energia berriztagarriak zoragarriak dira, erabili beharrekoak, baina konturatu behar dugu erabilera apalagoa dutela. Bioerregaiak garraioan

erabiltzen ari dira. Gasolio eta gasolinaren ordezkotakak eta zuzenak dira. Ondo da. Baina, gaur egun beraien bitartez soilik ezinezkoa da behar den erregaia estaltzea. Posible da berriztagarrietatik bizitzea baldin eta kontsumoa moteltzen badugu.

Bioerregaien erabilera nola ikusten duzu?

Kontua ez da bioerregaiak kontsumitzea edo ez, kontsumo maila apaltzea baizik. Ipar Euskal Herriko Laborantza Ganbaran badago ekimen interesgarri bat: eguzki-loreetik ateratako olioekin autokontsumorako gasolioa ekoiztea. Besterik da ustiaketa handietara pasatzea, eta zoritxarrez hori egiten ari da. Euskal Herrian bioerregaiak ekoizteko instalazio asko sortzen ari da, portuen ondoan ezarri dira batzuk jada. Baina bioerregaiak kanpotik ekartzen dituzte eta hori ez da energia iraunkorra izateko bidea.

Kontsumo eredua lantzea hobesten duzu zuk, dirudienez.

Berriztagarrien energia handia da, baina hazkunde jarraitua bermatzeko ez da nahikoa. Erregai fosiletatik bizitzeak, berriz, kontsumo eredu ez iraunkorrak ahalbidetzen ditu. Nire gusturako, kontsumo maila iraunkorra izateko eredua bilatzen saiatu behar dugu.

Artean, zertan da petrolioaren egoera?

Zantzuak daude petrolioaren ekoizpen gorenaren 2006an gertatu zela. Goi agintariak guztiz jabetuta daude horretaz, baina egoera kudeatzea oso zaila da. Instituzioek arazo handia dute. Nazioarteko Energia Agentziak azken sei urtetan iritzi aldaketa –ziaboga modukoa– izugarria eman du aurreikuspenetan.

Noranzko aldaketa?

Agentziak 2030 urtera arte hazkunde jarraituan segitzeko erregai fosila nahikoa zegoela zioen. Baina urtez urte mezua aldatzen joan da, mezua larritzen joan da, energia krisi baten aurrean egon gaitezkeela aitortu du. Goi mailako arduradunak larrituta ikusten ditut: Nazioarteko Energia Agentzia, Europako Kontseilua, G8a edota AEBak. AEBek “gerrak antolatzen dituzte” egoera larritik ateratzeko. Iraken eta Afganistanen gertatzen ari dena oso esanguratsua da petrolioaren inguruan gertatzen dena ulertzeko. Petrolioaren eskasia nabaritzen ari da eta tirabira sortu da baliabideen banaketan.

Arazo larriak datoz...

Erauzketaren puntu gorena gertatu da justu petrolio-erreserba erdia agortu denean. Arazoa ez da petrolio bukatzea, petrolioaren erdia geratzen dela diote adituek. Arazoa da ekoizpena behera datorrela eta hori guztiz irents ezina dela sistema ekonomikarentzat. Petrolio eskaintzak ezin dio aurre egin egungo eskaerari, eta horrexegatik sortzen ari dira tentsio larriak merkatuan. Egoera geopolitikoak are gehiago eragiten du petrolioaren egoera larrian. Ekialde Ertaineko gerrak petrolioaren ekoizpenean duen eragina begi-bistakoa da.

Ibilgailuentzako gero eta azpiegitura gehiago eraikitzen ari da, ordea. Garraio sistema nola ikusten duzu?

Etorkizunari begira garraio sektoreak eta mugikortasunak larritasun handiak izango dituzte petrolioaren urritasuna dela medio, menpekotasun itzela dago sektorean. Garraio sisteman kontsumitzen den energiaren %94,4 petroliotik dator, beraz mugikortasuna murriztu beharko da. Glo-

“Garraio sisteman kontsumitzen den energiaren %94,4 petroliotik dator, beraz mugikortasuna murriztu beharko da”.

balizazioak arazoak izango ditu eta desglobalizazio moduko bat ere planteatu beharko da ziur aski. Agian ekonomia lokalera itzuli beharko da.

Energiaren kontsumoa murrizteko heziketak eragin lezake jendearengan?

Bai. Baina horrek sistemaren beraren kontra jotzera eskatzen digu, sistema bera ezbaian jartzera. Publizitatearen eta kontsumismoaren kontra jo behar duzu hasteko. Behartuak ere, nik ez dut aldaketarako aukerarik ikusten. Une honetan beharbada egokiena energia krisia ahalik eta lasterren etortzea da, erabat behartuta egon arte ez baitugu sistema aldatuko.

Euskal Herria nola ikusten duzu energiaren ikuspegitik?

EAEko benetako apustua gas naturalaren aldekoa da. Oso apustu desegokia iruditzen zait. Eusko Jaurlaritzak dioenez, bere helburuak betez gero, 2010ean kontsumo gordinaren erdia baino gehiago (%52) gas naturala izango da, ziklo konbinatuko zentralen bitartez. Energia kopurua handia da, baina Europar Batasunak agintzen duen energiaren erabilpen anitzaren arauaren aurka doa. Herri garatuen batez besteko kontsumoa %23 da.

Zergatik apustu hau?

Alde batetik gas naturala ikatza eta petrolio baina garbiagoa delako. Badago beste faktore bat: gas naturalaren zentralak eraginkorrak dira, erregai berarekin energia elektriko gehiago sortzen da. Gas naturala eskuagarri eta merkea den neurrian apustu interesgarria da, enpresak horrexegatik sartu dira horretan. BBK, besteak beste. Baina gas naturalaren hornikun-

“Une honetan beharbada egokiena energia krisia ahalik eta lasterren etortzea da, erabat behartuta egon arte ez baitugu sistema aldatuko”

tza ziurtatuta eta merke behar duzu beti. Eta ez da kasua. Energiaren azpiegiturak ez dira bost urterako ezartzen, berrogei urterako baizik. EEEk (Energiaren Euskal Erakundea) 25. urteurrena ospatu berri du. Jose Ignacio Hormaeche presidentek EAE auto-hornikuntza bidean dela esan du. Energia elektrikoaren EAEn sortua dela, zentral termikoetan sortuko den energia elektrikoaren kontsumitzen dena baino gehiago denez, orduan buruaskitasun elektrikoaren izango dugula. Hori baina gezurra da. Ez dute esaten zentralak erabiltzen duten gasa kanpotik datorrela. Adibidez, Errusiarekin arazoak izan ziren neguan gas naturalaren hornikuntza eskasa dela-eta.

Hori da zabaltzen den informazioa, ordea.

Bai. Estatistiketan gas naturala eta baterako sorkuntza nahasten da askotan. Baterako sorkuntza energia orokorra hobeto erabiltzeko teknologia da. Adibidez, zentral termikotik elektrizitatea sortu, eta ondoren hondakina den beroa berokuntzan erabiltzen da. Eusko Jaurlaritzak hondakina hobeto erabiltzea proposatzen du, baina energia hori ez da berriztagarria gas naturaletik sortua bada. Bi kontzeptuak nahasten dira askotan.

EAEn ez da buruaski, Nafarroa Garaia berriz?

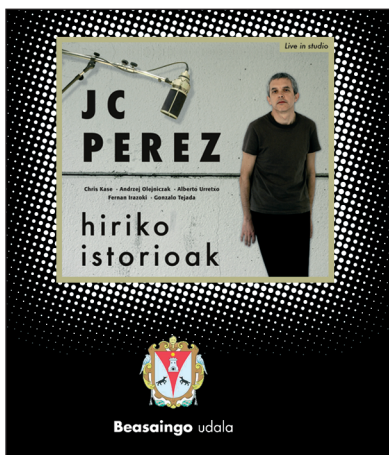
Nafarroa Garaian momentuz sorkuntza eoliko ziklo konbinatuarena baino handiagoa da, baina laster, Castejoneko bi zentralen potentzia bikoizten denean, justu alderantziz izango da. Nafarroan berriztagarrien aldeko apustu handia egin zen, baina egoera aldatzen ari da. 2005ean, kontsumitu zen erdiaren adina izan zen elektrizitate eoliko. Hala ere, kontuan hartu behar dugu Nafarroan ez dagoela sare elektriko autonomorik. Askotan, transferentziak direla medio, buruaskitasuna aipatzen da, baina sare elektrikoaren azpiegitura guztiz zentralizatu da. Euskal Herrian dauden zentral eta sare elektriko guztien kontrola Madrildik egiten da, CECOELen (Elektrizitatearen Kontrolerako Zentroaren) bidez.

Zer irakurketa egiten duzu honetaz guztiaz?

Euskal Herrian buruaskitasun elektrikorik ez dagoela. Horrexegatik dago horrenbeste sorkuntza eoliko Nafarroan. Espainia mailan egun ezinezkoa da Nafarroako maila bereko sorkuntza. Berriztagarrien ugaltze masiborako ere arazo teknologiko larriak daude.

Eusko Jaurlaritzako Ingurumen eta Lurralde Antolamenduko Esther Larrañagak “gure herriak duen kontsumo eta garapen ereduari ezin diogu gehiago eutsi”, esan du berriki prentsan. Zer diozu zuk?

Ondo dela, oso polita. Baina hori Ibarretxe lehendakariari esan behar zion, berau EEEn 25. urteurrenean azaldu zenean Jose Ignacio Hormaechearekin batera. ■

JC Perez

Beasaingo
Usurbe Antzokian
abenduaren 21ean, 22:30ean

210 euro gazteak emantzipatzeko

Espainiako Gobernuak, autonomia erkidegoekin kolaboratuz, 2008. urtearen hasieran Emantzipaziorako Errenta izenekoak jarriko du martxan. Horri esker, zenbait baldintza betetzen dituzten gazteek hileroko 210 euroko diru-laguntza izan dezakete etxebizitza alokatzeko.

DANIEL UDALAITZ

ESPAINIAKO GOBERNUAK norberak bere kabuz bizi ahal izatea ahalbidetuko duen Errege Dekretua onartu du. Hori dela eta, 22tik 30 urtera bitarteko gazteek, urtean 22.000 euro gordin baino gutxiago irabazten badituzte eta beste hainbat baldintza betetzen badituzte, hileroko 210 euroko laguntza eskuratzeko aukera izango dute. Gehienez ere, lau urteko diru-laguntza izango da. Aurreikusitakoaren arabera, asmo hori 2008ko urtarrilaren 1etik aurrera gauzatuko da, autonomia erkidegoekin kolaboraziorako hitzarmenak sinatzen direnean. Babes horien bitartez lehenengo urtean gutxi gorabehera 360.000 pertsonari laguntzeko asmoa dute, errenta kontratu bakoitzeko bi maizterri. Informazio hori Etxebizitzarako Ministerioak www.alquilerjoven.es webgunean dauka.

Etxebizitza alokatu nahi duten gazteentzako diru-laguntza formula berri hori mesedegarria izan daiteke, jakinda gazteek etxea erosteko eta bikoteko bizitza aurrera eramateko zailtasun anitz dituztela. Badakigu Hego Euskal Herriko etxebizitzaren prezioak Espainiar Estatuko garestienetakoa direla; beraz, alokairuaren bidearen aldeko apustua egiten ari dira. Hala ere, plan horiek aurrera eramateko, alokatzeko etxebizitzak behar dira eta autonomia erkidego guztiek ezin dute baldintza hori bete. Euskal Autonomia Erkidegoan, esaterako, 2009ra arte aurreikusita zeu-

EAEn ez dira alokairuko etxeen eraikuntza asmoak bete eta aurreikuspenen laurden bat besterik ez da eraiki.

den alokatzeko pisuen %25a baino ez da eraiki iaiztik.

CISen azken Barometroaren arabera, etxebizitzaren arazoa da Espainiar Estatuko biztanleen kezka nagusia; “langabeziak eta terrorismoak baino ardua handiagoa eragiten die”, eta orain arte herritarrentzat horiek ziren kezkarik larrienak. Era berean, beti ere aipatutako Barometroak dioenez, herritarren %67,2k uste du baliabide publiko gutxi erabiltzen dela etxebizitza politikarako. Iaz %65,5ak zuen iritzi hori. Dena dela, CISen aurtengo Barometroa Errege Dekretua eza-gutarazi aurretik egindakoa da.

Laguntzak norentzat eta zenbatekoak

Alokairuko laguntzak jasotzeko esku-bidea izango dute, oro har, 22 eta 30 urte arteko adina izan eta urtean 22.000 euro gordin baino gutxiago irabazten dutenak. Europar Batasunekoak ez diren atzerriarrek behin betiko bizileku baimena beharko dute. Alokatzeko antzeko beste ekimen batzuetan ez bezala, kasu honetan etxea alokatzeko prezioak ez du mugarik; Etxebizitza Ministerioaren arabera, irabazien muga nahikoa da laguntza eskuratzeko.

Lehen eta bigarren mailako senideek –aiton-amonak, aitagarinreba-amaginarrebak, osaba-izebak, guraso-

Alokatzeko pisuen aurreikuspenak ez dira bete

Hego Euskal Herriko arazo nagusietakoa etxebizitzarena da eta, batez ere, gazteek etxebizitzak eskuratze-ko dituzten zailtasunak. Hori dela eta, alokairuaren aldeko apustua egin da. Alokatzeko, dena den, etxebizitzaren parkea behar da. EAEn, esaterako, Etxebizitzarako Plan Zuzentzailea egin zen 2006-2009 urteetarako. Orain arte, Eusko Jaur-laritzak, udalek eta sustatzaile pribatuek alokatzeko 2.084 etxebizitza baino ez dituzte eraiki; hau da, 2009rako aurreikusitako 8.500 pisuen %25a baino ez. EAEko Gobernuak Etxebizitza Saileko arduradunek, Ezker Batukoek alegia, alokairuaren alorrean Plana ez bete-

tzearen errua udalei eta sustatzaile pribatuei egotzi zieten. Bestalde, oposizioak Javier Madrazori leporatu zion Eudelekin ezer ez adostea.

EAEko Etxebizitzarako Plan Zuzentzailean, etxebizitzak sustatzeko helburua 27.000 pisura iristea zen 2006-2009an. 2006-2007an 14.174 egin dira, %53a bete da beraz. 27.000 horietatik, 8.500 pisu alokairua sustatzeko ziren; laurdena egin dute. Saltzeko 18.500 izango zirela aurreikusi zuten. Orain arte 12.090 egin dituzte, %65a. Hutsik dauden etxebizitzei dagokienez, Planaren helburua zen 5.000 alokatzea. Orain arte 3.250 alokatu dituzte, %65a.

ak, neba-arrebak eta koinatuak— alokatzea debekatuta daukate. Horren helburua iruzurrik ez egitea da. Laguntza horiek eskuratu nahi dituztenek diru iturri erregularra eta gutxienez sei hilabeteko lana dutela erakutsi beharko dute. Soldatapekoak izan daitezke, autonomoak, ikerketa bekadunak eta ordaindutakoaren arabera prestazioak zein laguntza prestazioak hartzen dituztenak.

Gazteek euren kabuz bizi ahal izateko eskainitako diru kopurua hileroko 210 eurokoa da, gehienez ere lau urtez. Alokaturako etxebizitza pertsona bat baino gehiagoren izenean badago, laguntzaren kopurua banatu egin behar da, baldintzak betetzen dituzten artean. Horrela egoera

jakin batzuk saihestea lortu nahi da: demagun hiru pertsonen 600 euroren truke etxe bera alokatzen dutela; gehienezko laguntza eskatuz gero, errenta doan aterako litzaieke eta 30 euroko irabazia lortuko lukete. Aipaturako laguntzaz gain, abalaren finantzaren kostuari aurre egiteko 120 euro eta fidantzarako 600 euroko interesik gabeko maileguak emango dira —kontratu berrietarako eta behin baino ez—.

Non eta nola eskatu

Diru-laguntza jasotzen duen maizterrak etxearen jabea alokairua ordaintzen diola bermatzeko, Errege Dekretuak derrigortu egiten du, errenta eta laguntza, banketxe berean helbideratu-

Etxebizitzarik ez duenak ere eska lezake laguntza.

Etxebizitza aurkitzeko behin-behineko eskaria onartu dela iragartzen zaion unetik, hiru hilabete dituen errenta kontratua aurkezteko

ta izatera. Hartara, banketxeak laguntza eman baino lehen ziurtatu egin beharko du maizterrak hileko ordainketa egin duela.

Laguntza kudeatzea autonomia erkidegoen eginkizuna da. Bertako Etxebizitza zerbitzuetan agiri hauek eman behar dituzte: interesdunaren NA, Gizarte Segurantzako zenbakia edo baliokidea, etxebizitzaren helbidea eta katastroaren erreferentzia, errentaren kontratua, titular kopurua eta maizterren eta etxearen jabearen banketxeak datuak. Oraindik etxebizitzarik ez duenak ere eska lezake laguntza hau. Pisua aurkitzeko behin-behineko eskaria onartu dela iragartzen zaion unetik, hiru hilabete dituen errenta-kontratua aurkezteko. Etxea kokatuta dagoen autonomia erkidegoan dokumentazioa aurkeztu ondoren, erkidegoak bi hilabete baino lehen hartu behar du erabakia. Eskaria onartuz gero, interesdunari edo interesdunei eta Ministerioari jakinaraziko die. Erakunde honek eskaria aztertuko du eta baimena eman ordainketa finantza-erakunde kolaboratzailearen bidez egin dezan. ■

TALLERES

Mitxelena s.coop.

Torno bertikala: Ø 4.200 x 2.000 · Fresadora: 10.000 x 3.500
Barrenatze mekanizatua

Eziago poligonoa, 21 · Hernani -Gipuzkoa-

© 943 552 512 / 552 516 · Fax: 943 552 816 · info@talleresmitxelena.com

www.talleresmitxelena.com

“Kirola euskaraz” berritua

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIAK berritu egin du www.kirolaeuskaraz.net webgunea. Kirol arloko eragileak sentsibilizatu eta prestatzea, eta euskarazko kirol materiala sortu eta argitaratzea dira Kirola Euskaraz programaren helburuak. Hala, kirola eta euskara uztartzen dituzten jardueren berri emango du webguneak. Halaber, euskararen erabilerari buruzko dokumentuak eta euskaraz sortutako materiala jarriko du erabiltzaileen eskura: fitxa didaktikoak, hitzegiak, argitalpenak, kartelak, errotuluak... Ikastaroak edota ekitaldiak euskaraz antolatu nahi dituztenei lana errazteko, gainera, irakasleen eta kirol ekitaldietan esatari gisa diharduten pertsona eus-

kaldunen datu basea eskaintzen du webguneak.

Euskarastea Zarauzko Putzuzulon

XAKELA gaztetxe asanbladak, *Urola Kostako Hitzak* eta AEK-k antolatu dute Euskarastea, Zarauzko (Gipuzkoa) euskararen gaur egungo egoeraz eta etorkizunaz hitz egiteko. Abenduaren 17tik 20a artean hausnarketarako parada izango da, Xamar, Josu Amezaga eta Iñaki Urruzolaren hitzaldiak izango baitira, eta herriko talde eta eragileek beren kezkek eta hausnarketak elkartrukatuko dituzte. Abenduaren 21 eta 22an festa giroa nagusituko da; bertsolariak, San Tomas azoka eta kontzertua izango dira Putzuzulo amets fabrikari.

Konstituzioaren itzulpen xelebre

LUISTXO FERNANDEZEK *Ingelesen hilerria* blogean, 1978an, Espainiako Konstituzioa onartu baino lehen, Hego Euskal Herrian banatu zen ale elebiduna ekarri du gogora. Izan ere, Konstituzioaren azken aurreko puntuak bere eduki guztiak derogatzen ditu. Horrela dio esaldiak: “3. disposapen derogatzailea: Era berean derogaturik geratzen dira Konstituzio honetan ezartzen diren disposapen guztiak”. *Senex* aldizkariak ere xelebrekeria horren berri ekarri zuela gogorarazi du Fernandezek. Luistxori erantzun dion erabiltzaile batek dioenez, Legebiltzarreko lehen itzultzailea izan zen Josu Oregik esan omen zuen Euskaltzaindiak itzuli zuela Konstituzioa, nahiz eta Euskaltzaindiak berak hori ukatu.

Etorkinak

Ia 110.000 etorkin bizi dira gaur egun Araba, Bizkaia eta Gipuzkoan. EAEko biztanleria osoaren %5a dira. Hamarretik zazpi lan dute eta %17,8a langabezia dago. Inmigranteen erdiak 1.000 euroz azpiko diru sarrerak ditu. EAEn bizi diren hiru etorkinetatik bat emakume latinoamerikarra da: lan eremu nagusiak etxe zerbitzua eta zaharren zaintza dira. Hamar etorkinetatik seik hemen geratu nahi du betiko. Gizarteratuak eta errespetatuak sentitzen dira, diskriminatuak baino gehiago. Hori guztia erakutsi du Ikuspegi Immigrazioaren Euskal Behatokiak, EAEn egindako lehen makroinkestak. Etorkinek Nafarroan bizi duten egoera ez da oso ezberdina izango.

Menpekoak diren gure heldu eta gaixoen etorkizuna emakume etorkinen eskuetan dago, bereziki. Bertakook lanerako nahi ez ditugun hainbat sektore, hala nola, industriako arlo batzuk, eraikuntza, arrantza, basogintza eta ostalaritza beraien eskuetan dago. Euren lana eta kotizazioa ari dira pentsioen etorkizuna bermatzen. Errealitate horrek elkarrekiko errespetua izatera, etorkinen gizarteratze ahaleginera, atzerritarrak sozialki, lan arloan eta politikoki ez baztertzera eta beste eskubide batzuen artean politikoak –hauteskundeetan parte hartzea, eta abar– aitortzera garamatza. Hemen bizi, lan egin eta ordaintzen badituzte zergak, herritar euskaldunak dira eta beraien eskubide sozial eta politikoak errespetatu behar dira.

Juan Mari Arregi

BAHEA

Xabier Kintana euskaltzainak *Berrian* esanak:

“Informazioa, kultura eta dibertsioaz gainera, beste zeregin garrantzitsu bat ere badauka EITBk bere gainean: hizkuntzaren modeloa zaindu eta ikus-entzuleentzako eredu imitagarria izatea, eta hori, noski, ez da lortzen etengabeki forma idatzi zuzenak (oraindik ikusle askok nolakoak diren ez dakitenak) baztertu eta *sirimiri*, *earki gatxik* edo *noaoa* bezalako txokokeria aberranteak bultzatuz”.

Josu Amezaga irakasleak *Berrian* esanak: “Azken 25 urtean ETB1en gain utzi da telebistaren bidez euskara biziberritzearen ardura osoa. Euskarazko kanal bakarra izanik, euskaldun guztion gustu eta premiak ase behar izatea gutxi ez (non lortu du, mundu osoan, kanal bakar batek bere komunitate osoa asebetetzea?), eta umeak euskararako irabaztea, erdal etxetara euskararen doinua sartzeko bide izatea (kirolaren bidez), euskarari prestigioa ematea eta gehiago eskatu diogu. Helburu gehiegi jarri zaio honezkero ETB1i, eta guztiei ezin helduta ari da jadanik”.

Anton Bilbaok *Tirakan* esanak: “Noizko ETB2-ko edo Radio Euskadi-ko esatari erdaldunentzat euskarazko ize-nak eta leloak aipatu behar dituztenerako jarraibide liburu-a? (...) Radio Euskadiko esatari batzuk dauzkat buruan, eta Euskadi Gazteko *Salgai* saioko esatari bat edo beste ere bai,... are okerragoa dena. (...) Irrati kate erdaldun guztiei adi-adi jarrita ere, ez dut aurkitu horren pareko adibiderik. Esan nahi dut, ez dut aurkitu kate erdaldunetan, Radio Euskadin hasi eta COPEN buka, gaztelaniaz negargarri egiten duen esataririk. Nahita ez, behintzat”.

Pentsamendu askatasunaren ilegalizazioa

EAE-ANV legez kanpo uzteko erabili daitezkeen bide desberdinez luze hitz egin da azken asteetan. Martxoko Espainiako hauteskunde orokorretarako gauzatutzat ematen da jada eta jardun politikoaren –Garzon bidea– edo hauteskundeetan zerrenden inpuñaziotik etorriko ote den eztabaidatzen da batez ere. Gobernuak Estatuko fiskala ere xaxa dezake, auzitegietan ilegalizazio bideari ekiteko, baina aurrez aipatutako lehen bi bideak hobesten ei ditu Espainiako Gobernuak, laburragoak eta samurragoak direlakoan. Hiru hilabete besterik ez da falta Espainiako hauteskunde orokorretarako, eta egoerak asko aldatu behar du aipatzen den eszenatoki hori desegin dadin.

Bake prozesua hondoratu eta ETak bere jardun armatuari ekin ondoren, denbora kontua besterik ez zen bake prozesuaren aurreko egoerara itzultzearena. Dena azkar gertatzen ari da, oso azkar, eraikitzea baino desgitea askoz samurragoa dela argi eta garbi frogatuz.

Juridikoki, ETaren atentatuen gaitzespen ezak babesten ditu ilegalizazioak. Politikoki ENAMeko edozelako egiturarekiko partaidetza edo sostengu maila agertzea nahiko da Estatuaren enbata jasotzeko. Estatuari armaz oldartzeak zer dakarren ez da inon zalantzan jartzen, etakideek ere badakite hautuaren prezioa. Erakunde armatuak bere jardun deliktiboa –kode penalean arautua– aurrera eramateko laguntza emateak dakarrena ere ezaguna da eta onartua. Zuzenbide estatuan, dena den, onartezina da adostasun ideologikoa delitu bihurtzea. Edota ideia berdintsuen aldeko borroka molde desberdinak, borroka armatuarekin

MARISOL RAMIREZ / ARGAZKI PRESS

parekatu eta, beraz, haren moldera zigortzea.

Edonork imagina dezake HB, Batasuna, EHAK edo ANVren boto emailerik gabe ETak jai lukeela. Nagusiki bi arrazoik mantentzen dute ETA bizirik: batetik, borroka armatuan jarduteko prest diren pertsonak dira; bestetik, euskal herritarren ehuneko esanguratsua bat dator haren ideario politikoaren munitatekin eta, hainbat modutan, ideario horren alde egiteko prest agertzen delako. Eta hor dago koska, ETaren ideario politikoarekin ados egon eta ideario politiko horren alde lan –politikoa, soziala, kulturala...– egiteko prestutasuna ezin dela zigortu zuzenbide estatuan. Hori egiteak abertzaleen esparru osoa kriminaliza dezake, PPK bere garaian egindakoak erakusten duen moduan. Eta hartutako jardun moldearekin PSOE ez dago PPren eruditik oso urruti.

Ezker abertzalearen mundu zabaletan asko dira ados ez datozenak ETaren jardun armatuarekin, baina hori ez da nahiko arrazoi Batasuna edo ANVri botoa ez emateko. Indar handiagoa du ANVren –edo HBren, edo Batasunaren, edo...– erresistentzia jarrerak, presoek munduarekiko lotura sentimentalak, edo besterik gabe bere jarrera politiko tinkoak. Eta, arrazoiak arrazoi, boto-

emaileak eskubidea du ANVren aldeko hautua egiteko, honek zeharka ETA mesedetzen badu ere. Hau da, hain zuzen ere, abertzaleen esparru askotatik, Josu Jon Imazi kritikatzeko zitzaiona, honek galdeketa ez egitea proposatzen zuenean, horrek ETari mesede egin diezaiokelako.

Herritar edo erakunde batek ETaren jarduna ez gaitzesteko eskubidea izan behar du, bai haren jardunarekin ados datorrelako edo bai, mila arrazoi medio, gaitzespenaren joko horretan sartu nahi ez duelako, ETaren jardun armatuaren aurka izanda ere. Arbuio politiko-soziala jaso daiteke horregatik, ez apartheidik, eta are gutxiago zigor administratibo edo penalik. Komisaldegiatako torturazailak espetxe zigorra merezi du, torturazalearen alde dagoen herritarrak nahi den arbuio maila mereziko du, baina ez zigor judizialik. Bata zein bestea onartzeak pentsamendu askatasuna erasotzea eta zigortzea dakar, edozein sistema demokratikoren muina alegia. Pentsamendu askatasuna ezin da zigortu, honek maltzurkeriarik handiena badakar ere.

18/98 AUZIKO espetxeratzeak salatzeko ordubeteko lanuzte deialdia dago ostegunerako eta, berriz ere, logikatik at egiten da deialdia. Ez horretarako arrazoi nahikorik ez dagoelako, baizik eta indar bilketaren esparruan berriz ere huts egin delako. Erru kontuetan sakondu barik, argi da berez ere gaitza den erronka are eta zailago dela ELA moduko sindikatu batek deialdiarekin bat egiten ez badu. Jarduera batasuna ezberdintasunean, horra hor arrakastarako bide bakarra.

XXI.eko faxismoari aurre egiteko ezker jasangarria

Klimaren beroketaz eta energiaren krisiaz komunikabideetatik hedatzen diren mezu katastrofisten eta herritarren eguneroko errutinen artean sekulako leizea dago. Gutxitan irakurtzen dira biak uztartuko dituzten diskurtso politikoak. Horietako bat da Jorge Riechmann-ek darabilena.

JORGE RIECHMANN madrildarra gauza asko da aldi berean bere 45 urteetan. Poesian gaztelaniaz egin dituen lanek izena eman diote. Argitaratutako itzulpenek ere bai. Matematiketan lizentziatu ondoren, filosofia ikasi zuen UNED bidez, gero literatura alemana. Zientzia politikoetan doktore da, Alemaniako Berdeez eginik tesia. Bartzelonako unibertsitatean irakasten du, Greenpeaceko kide da, *Mientras tanto* aldizkariko erredaktore... eta CCOO sindikatuak sortutako ISTAS (Osasun, Ingurumen eta Lanerako Institutu Sindikala, euskaraz) fundazioan ere ari da.

Riechmannek berrikitan hitzaldi interesgarria eman du izenburu honekin: *La crisis energética: algunas consideraciones políticas*. Interneten irakur daiteke PDF formatuan Riechmannek bere solasa hornitzeko prestatutako *Power-Pointa*. Agian irakurleari hura osorik ezagutzeko irrika piztuko dio ondoren egingo dugun laburpenak.

Krisi handi eta hirukoitz baten atarian gaude, Riechmannen aburuz. Bere osagaiak dira: klimaren berotzea, petrolio merkearen amaia eta ekosistema (eta baliabide naturalen suntsitzea (espezিয়েen akabera masiboa). Gizarte eredu krisian omen dago, bere sustraian daukan energi eredu krisian dagoelako. Erregai fosiletan oinarritzen da gizarte industrial, munduan erabilitako energiaren %85

horiek erretzetik sortzen da, eta orain urritzen hasi dela begi-bistakoa da.

Klima berotzen ari dela ez du dagoeneko inork ukatzen. Gero eta onartuagoa dagoen moduan *Peak Oil* kontzeptua; batzuek diote 2010ean suertatuko dela eta Total multinazionalako lehendakariak esan du 2020an, baina inork ez du ukatzen erabilgarri daukagun petrolio guztiaren erdia kontsumitua izango dugun eguna gainean dela. Hortik aurrera... mundua aro ezberdin batean murgilduko da.

Gizarte industrialetan oparotasunezko urteak bukatu eta mundu osoan oro urri izango denean, ondoen bizi direnen erreakzio naturala gainerako gehiengoaren gaineko menperatze estrategiak sendotzea izango dela aurreikusten du Riechmannek. Bere iritziak azken urteotan azterketa mamitsuak publikatu dituzten autoreetan oinarritu ditu. Horien artean garrantzia handia eman dio Carl Amery-ri.

Ameryk idatzi du *Auschwitz, XXI. mendea bazi da? Hitler aitzindari* liburua, gaztelaniaz ere irakur daitekeena. Ameryren ustez, Hitler –askok bestela uste arren– ez zen historian gertatutako istripua izan, alderantziz, aitzindaria ere izan zen. Giza espezieak mundu mugatuan iraun ahal izateko zein baldintza bete behar dituen galderari, programa asasinoarekin erantzun zion aitzindaria, alegia. Goi mai-

Erretratu txikikoa Jorge Riechmann Fernandez da, poeta, filosofo eta irakaslea. Hamazortzi poesia liburu plazaratu ditu eta beste hainbeste entsegu ekologia, politika eta mugimendu sozialez, eta gainera, bestelako itzulpenak ere bai. Orriotan laburtu den mintzaldia Kanariar Uharteetan eman zuen berriki, eta *Crisis Energética* webguneari esker zabaldu da Interneten. Argazki handian ikus daiteke Indian –eta oro har Asian– hain zabalduta dauden *rickshaw* famatuak: bat: atoiari bidaiariak eramateko gurdiz hornitutako bizikleta. Giza energia errez mugitzen da. Aspalditik dago demostratuta ezin izango dela Mendebaldeko bizimodua munduko herritar guztien artera zabaldu, eta energia urritzeak gehi klimaren beroketak aditu askoren ustez eragingo duten krisi orokorrak hautu oso garrantzizkoak egitera behartuko ditu Mendebaldeko herritarrak.

lako herriei boterea eta ongizatea bermatu nahi zien, horretarako behe mailakoak esklabotu eta ustiatuz.

Orain Europa eta Ipar Amerikak daukatena bezalako bizimodua mundu osoak gozatzea ezinezkoa dela demostratzen denean, berriro indartuko ote da Hitlerrenaren antzeko alternatiba? Ameryk duarik ez du: “Pentsatu behar ote dugu Mendebaldeko eliteek uko egingo dietela beren historiako lorpen funtsezkoiei, hala nola giza eskubideei edo gutxiengoekiko babesari, beren zibilizazioaren eta bizi mailaren mesedetan? Nik diot argi eta garbi, baietz (...) Mila modutan ari da jadanik gertatzen, eta onarpena beti salerosketa moduan egiten da: libertatea eta duintasunaren truke, segurtasuna”.

Eguneroko luxu negoziak

Oharkabea, diosku Riechmannek, ohitu egin gara Hitlerrek sina zitzakeen astakeriak entzun eta irakurtzera. Munduko herri eta jendeen arteko harreman bidegabekoak defendatzen dituzten iritzi askotan daude disimuluz estalita. Faxismorako joerak sekulako indarra har dezake klimaren beroketak eta petrolioaren gailurrak sortuko duten emergentzia egoeran.

Hona Riechmannen galdera: “Gizarte aberatsek ez ote dute nahia-goko nazi bihurtzea, ‘bizi kalitatea’ dela uste duten gehiegizko kontsu-

moari uko egin baino lehen?”. Tentaldia oso izango da gogorra. Zeren eta alde batetik, dagoeneko segurua da munduak ezin diela bere biztanle guztiei bermatu gaur Mendebaldekoek daukaten bizimodua. Bestetik, Mendebaldeko herritarrak ohitu egin dira eta ezin ukatuzkotzat dauzkate luxu hutsa diren gauza asko. Hirugarrenik, mota askotako diskurtso autoritarioak daude zabaldua edonon.

Horren alternatiba badago, baina gogorra izango da. Energia fosilen menpekotasunetik ateratzea eskatzen du: 1) energi kontsumoa urritzea, 2) energia modu efikazagoan erabiltzea, eta 3) energia berriztagarriak oso azkar ugartzea. Horek aldaketa ekonomiko, sozial eta teknologiko izugarria dakar. “Aldaketa kosta egiten da

beti —dio Riechmannek—, baita hobera aldatzerakoan ere”. Ziurrenik horregatik gertatzen da paradoxa hau ikerlari poetak azpimarratzen duena: “Badirudi garapen jasangarria lortzeko egin beharreko guztia gaudela prest egiteko... salbu eta garapen jasangarria lortzeko beharrezkoa den horixe: produzitzeko eta kontsumitzeko modua aldatzea”.

Gehiegizko energi kontsumoaren alternatibatzat automugatzea —*autolimitación*— proposatzen du. Ideia horretaz gehiago eta zehatzago idatzia da Riechmann, hala nola bere liburu honetan: *Biomimesis. Ensayos sobre imitación de la naturaleza. Ecosocialismo y autocontención*.

Proposamen horrek halako kristausaina edo zintzotasunerako dei etiko-

aren kutsua edukiko du askorentzat, zehazki Euskal Herrian, non ezkerreko izan ala eskuineko, kontsumoari dagokionez ohitura berdinak dauzkaten herritarrek. Militanteak barne.

Riechmannen ustez, une honetan agintariak klimaren beroketaren eta petrolioaren urritzearen aurrean, halako erdibide bat proposatzen dute, eta hori alderatzen du Hitlearren aurrean gerra saihestu zitekeelakoan Mendebaldeko potentziek egin zuten “bakeratze” estrategiarekin, Municheko itun famatuaren ahaleginarekin. Bere iritzian, munduko beste ekologista eta ekosozialista askorenean bezala, delako garapen jasangarriaren izenean egiten diren maniobra horiek denbora galtzeko baizik ez dira.

Salvar el planeta idatzi zuen Lester R. Brown-i zita hau ostu dio Riechmannek: “Gerra denborek eskatzen duten abiadan berregituratu behar dugu ekonomia. Eta denbora agortzen ari zaigu”. Gerran bezala, halako emergentzia egoeran berplanteatu behar dira produzitu, kontsumitu, saldu eta erosi, eraiki, bizi eta bidaiatzeko erak, baita dibertitzekoak ere.

Hori gogorra denez, Mendebaldeko herritarrarentzako faxismoa tentaldi erakargarria izan daiteke, eta ekofaxismo bezalturik badator gehiago. Honela idatzi zuen Riechmannek aspaldi *Poesía practicable* liburuan: “Gurasoek irabazitako abantailari uko egiten ez dakienak, jadanik bereganatu du borrero ofizioa” ■

<http://www.argia.com/nethurbil.php>
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

K A L I T A T E A

**Produkturik
onenak,
Zinkunegi Optikan**

Aukerarik
zabalena
betaurreko graduatu,
ukipen-lente,
audiofono eta
eguzkitako
betaurrekoetan.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani, 4 - 20004 DONOSTIA
e-posta: zinkunegi@euskalnet.net
TEL.: 943 420 624

Itxaro Borda

Trenaren hots ezia

Europa neoliberalak osatzen duten jakintsuak, kazetariak batez ere, hon-
dar urteotako Frantziako gatazka
sozialetaz handizki burlatzen omen
dira. Ez bat ez bi, politika erabaki
batez kontent ez baldin badira, frantse-
sak, euskaldunak barne, karrikara jaisten
dira, herria grebaz blokeatzen dute, gre-
balarien taldea, prentsak dioenez, minoria
bekaitz bat baizik ez delarik: lan zaleek
grévistes egoïstes oihukatzen dute, ezpainak
ezkel, grebalariak sekula gurutzatzen bali-
tuzte, arrabiaz kalituko lituzketela eran-
tsiz. Mukitsu neoliberalek zuzentasuna
eta Konstituzioan bereziki idatzi lanerako
eskubidea non dauden galdatzen dute,
steadycam gosetien aitzinean.

Azaroaren 20an Baionako kaleetan,
beste bospasei mila lagunekin manifesta-
tzen nembilela greba ideia-
ren bukaeraz gogoeta nin-
tzen. Greba, amodioa
bezainbat maite dut. Ala-
baina orduan laneko bal-
dintzetaz, lan gehiago egin
diru gehiago irabazteko
lema *sarkoziarren* histeriak
itxuraldatu lanaren ideolo-
giaz eta gainerako ofizioe-
takoekin solastatzen gara,
bestela bakoitza gure
zokoetan gaude, marmazi-
ka, nagusien tirania mos-
kotaren mende, buruak
apal. Egunerokotasun ziri-
katuaren oihalean, greba
urrako sano bat da, mass-
mediak goizetik arrats
arrunt kontra agertu arren, eta jainkoak
daki berri sailak sakratuak direla herriki-
de anitzentzat.

Aldaketa sakona agitzen ari dela ezin
uka. Kazetariak grebalariez doi bat obje-
tiboki mintzo ziren garai bat izan zen,
2003ko Fillonen erretireten erreformaren
kontrako mugimenduraino, hots. Aurten,
naski, ederki ordainduak diren telebiste-
tako gobernuaren *fidelis canis* horiek
mugak gainditu dituzte: SNCF eta
RATPko grebalariak pribilegiatu, gaizta-
gin eta kasik terrorista sozial erara aur-
keztu dizkigute, grebalarien ekintzak bi

GAIZKA IROZ

minutuz eta hiritarren negar-arpuluak
aldiz luzekei presentatuz. Jakina da neo-
liberalismoa afektibitatean bermatzen
dela, herra, gaizkizan eta auhen uhinak
oro baliatu eta manipulatu. Grebalariak
ez dira alabaina RMItak, baina asko
SMICaren heineko edo pixka bat gora-
xeagoko hilabete-sariak dauzkaten fun-
tzionario gorrotatuak direla azpimarra
dezagun, salbuespenak salbuespen noski.
Ez da politikarik egiten salbuespenekin,
salbuespenak aurreratzen direla, gaztigu
politikoak bidera eta ororengana heda-
tzeko. Betikoa: txikiak lehertu eta han-
diak laudatu, ezen olde berean, maioria
isil horretako ingratuek ausarki txalotu
dute Sarkozy lehendakari soldata
%140ez igotzea, *hipokrisia baten bukaera*
xuxurlatu dute irri batez.

Behereko frantsesak,
jubilatua da eta 1945az
geroz martxan jarri egitura
sozialetaz aprobetxatzen
du, sindikatuaren diktadura-
ren akabantza amesten du,
sindikatuak debekatu behar-
ko litezke, edozein baldin-
tzetan lanerako dretxoaren
faborez laneko eskubide
sozialak, soldata minimoa,
hogeita hamabost ordu naz-
kagarri horiek ezabatu, eta
telebistetan nehoiz inuxen-
teki pasatzen ez diren erru-
maniarren erudia Frantzian
zabandu: hirurogei oren lan,
berrehun eurorentzat.
Errumaniarrak horrekin

pozik dira, zergatik ez frantsesak?

Neoliberalek, jendeak plegarazten
dituen *kaosa* antolatzen dute eta samin
bortitz meta urrintsuan zutunik, Villiers
Le Bel-en bezala, ordena mantentzen dute
ikusgarriki, poliziek axolagabezia edo
berdin ohituraz, bi haur hotz hil(tzen utzi)
dituztela ahantzarazteko, eta katiminian,
diputatuak *laneko kodea*, MEDEFak seina-
laturiko arkaismo sozialetaz garbitzen ari
dira: gobernuaren ahoa, bere elea bezain
zuria da. Hannah Arendten *Gezurra politi-
kan* artikulua irakurtzekoa da.

Berehala. ■

« Aurten, naski, ederki ordainduak diren

telebistetako gobernuaren *fidelis canis*

horiek mugak gainditu dituzte:

SNCF eta RATPko grebalariak

pribilegiatu, gaiztagin eta kasik terrorista

sozial erara aurkeztu dizkigute

ASTE HONETAKO

zozketak

Illarra Jatetxea

Afaria
bi lagunentzat

Ilara bidea, 97
Donostia, GIPUZKOA

www.restaurantellarra.com

1

Desordutan

5 CD opari

Tolosa GIPUZKOA

www.desordutan.com

2

Txapela buruan ta ibili munduan

5 kamiseta

Gamon Zumardia, 7
Orereta, GIPUZKOA

www.txapelaburuan.com

3

Euskal Burdinaren Museoa

3 harpidedunentzat
bina sarrera

Mirandako parkea - Telleriarte auzoa, z/g
Legazpi GIPUZKOA

www.lenbur.com

4

Ziztadak

2 mahai jolas opari

www.argia.com/denda

5

AURREKO ASTEKO IRABAZLEAK

LAIA ERRIETEGIA

• Kande Eizagirre Sorraluze (Donostia)

MIRANDADLAKO BURDINOLA

• Xabier Basauri Olaortua (Elgeta)
• Maite Arregi Tejeria (Villabona-Amasa)
• Adur Euskaltegia (Gasteiz)

ISTILU BANAKETAK

• Josu Aldama Larena (Bitoriano)
• Olatz Usabiaga Errazkin (Donostia)
• Jesus Miguel Zabala Bilbao (Galdakao)
• Idoia Jauregi Pikabea (Bilbo)

KEN ZAZPI

• Josu Belar Unamuno (Arrasate)
• Joseba Berriatkoa Alberdi (Zornotza)
• Gotzon Aleman AEK euskaltegia (Donostia)
• Bittor Kortabitarte Diego (Bilbo)
• Igor Jimenez Honrado (Elorrio)

ILLIMANI

• Itziar Unanue Unanue (Zarautz)
• Gorgomendi S.L. (Oñati)

PARTE HARTZEKO

Astelehenetik ostiralera **GOIZEZ** 09:00-13:00 **ARRATSALDEZ** 15:00-18:00

Tel: 943 36 72 85 • gunea@argia.com • www.argia.com/gunea

GPUNTUA

IPUZKOAKO BERTSOLARI
TXAPELKETA 2007

*banoa,
banoa...
banoxleaa!!*

ILLUNBEN

ABENDUAREN 16AN

www.gpuntua.com

Laguntzailea:

